

DEĞER

SAYI
105

CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINIDIR

YIL: 8 ■ EYLÜL 2022 ■ ISSN 2687-3656

AYLIK KÜLTÜR VE
YAŞAM DERGİSİ

/cte.deger

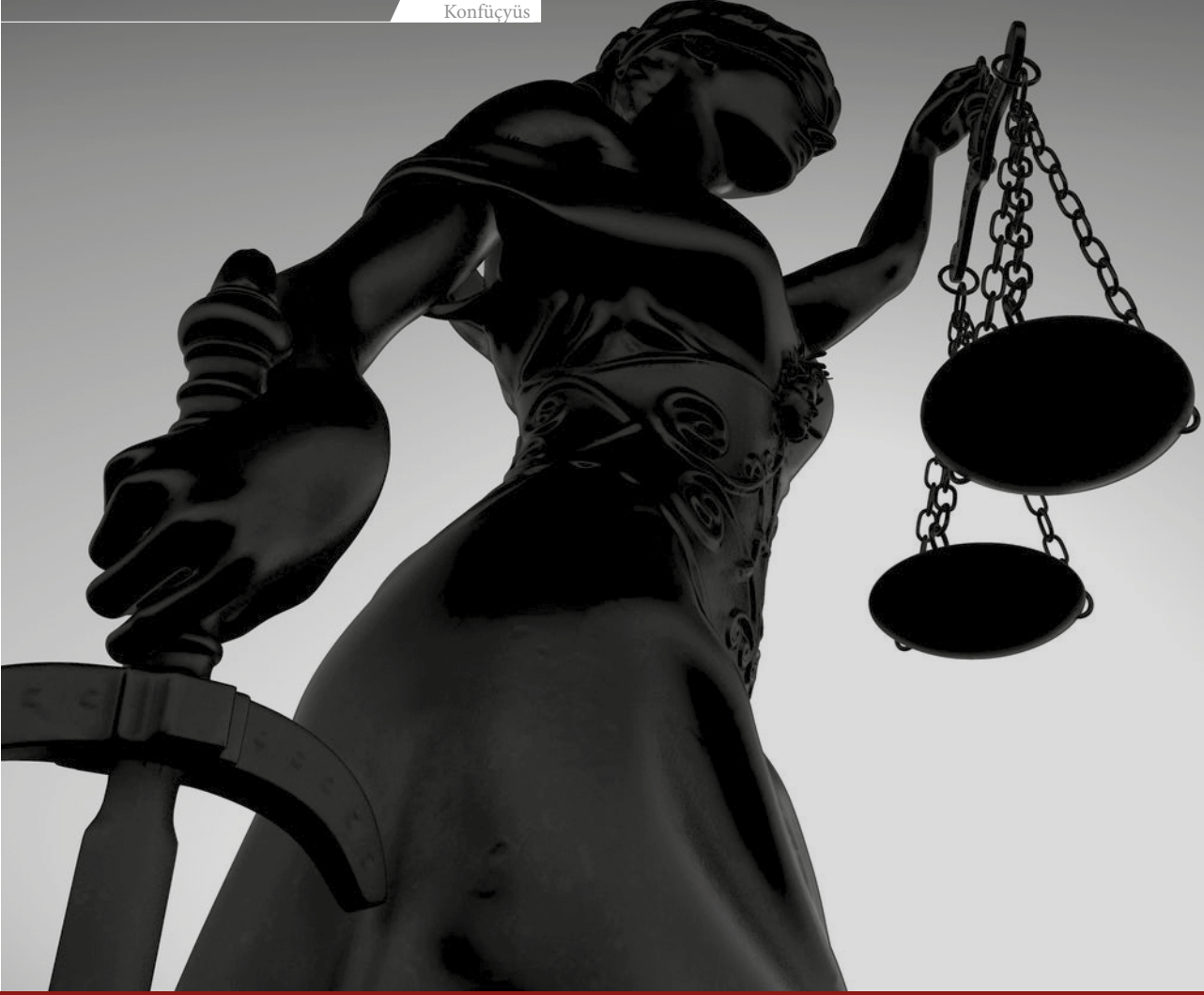

cte.adalet.gov.tr

8. YIL

“Devletin hazinesi adalettir.”

Konfüçyüs

10

RÖPORTAJ

ENİS YAVUZ
YILDIRIM

22

GEZİ

CEZAYİR

38

KÜLTÜR VE GELENEKLER

AHİRET KARDEŞLİĞİ
GELENEĞİ

56

SPOR

DÜNYANIN EN
PRESTİJLİ KUPASI

MARLIN SİDA

üstün teknoloji yetenekleriyle
sınıfında rakip tanımıyor

Dünyada elektronik
harp kabiliyetine sahip
ilk insansız su üstü aracı

En zorlu deniz
koşullarında dahi görevleri
yerine getirebiliyor

Türkiye'yi
NATO'da temsil
eden ilk insansız
su üstü aracı

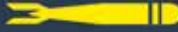
Otonom veya
uzaktan kontrol
edilebilir şekilde
görev yapabiliyor

ÜSTÜN TEKNOLOJİSİ VE TAŞIYABİLDİĞİ FAYDALI YÜKLERLE BENZERLERİNDEN AYRIŞIYOR

GÜDÜMLÜ FÜZE

HAFİF TORPİDO

12.7 MM TOP

ELEKTRONİK TAARRUZ

ELEKTRONİK DESTEK

HIZ YAKLAŞIK 36 KTS

SONAR MENZİLİN
GENİŞLETİLMESİNİ SAĞLAYAN
SONOBUOY

ÇEKİLİ DİZİN
SONAR SİSTEMLERİ

CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YAYINIDIR.

SANİBİ

Ceza ve Tevkifevleri
Genel Müdürlüğü Adına
Enis Yavuz YILDIRIM
Genel Müdür

YAYIN KURULU

Çelebi YILMAZ
Yayın Kurulu Başkanı
Genel Müdür Yardımcısı

Evren AKBEY
Daire Başkanı

Çiğdem GÜNAY GÖKTAŞ
Tetik Hâkimi

Hakan ERDEM
Yazı İşleri Müdürü ve Editör

YAZARLAR

A. Gül AŞIK DÖNERGÖZ • Ayşe GÖKCE
Celal CEYLAN • Deniz ÖZYÖRÜK • Dilek DEREBAŞI
Ejder TOPAL • Ferhat ÇELİKER • Gamze BOLATCAN
Gülden YARDIMCI • Hüseyin ÖZTÜRK
İsa TİYEK • M. Recep KOLCU • Mehmet VARNALI
Muhammed Emin GEYLANI • Muzaffer KARAGÜVEN
Nurgül AÇIKGÖZ • Ramazan SAĞIR
Reyhan ÖZTÜRK • Resul BÜYÜKBİYİK
Samet YURTTAŞ • Suna ÖĞÜR
Şirin Ceren GÖMLEKSİZ • Ümmü GÖKDEMİR
Yasin YILMAZ

FOTOĞRAFLAR

Hüseyin ÖZTÜRK

İLETİŞİM

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Hacı Bayram Mah. Agah Efendi Caddesi
No:70/1 Altındağ/ANKARA

Değer Dergisi Telefon: (0312) 507 05 67
Değer Dergisi Faks: (0312) 223 43 91
E-posta: ctedeger@gmail.com

GRAFİK TASARIM

BrainTurk Reklam Tanıtım Tasarım Ofisi

BASKI

Ankara Açık ÇiK Matbaası

İstanbul Yolu 15. km Hava Müzesi Karşısı
Şaşmaz / Ankara

Tel: (0312) 278 76 10 **Faks:** (0312) 278 25 68

MATBA-BASKI ŞEFİ

Zafer KARAKAYA

YAYIN TÜRÜ

Yerel Süreli Yayın

BASIN TARİHİ

28/10/2022

Merhaba Değerli Okurlar,

Değer dergimizin eylül sayısı değeri adalet ile karşınızdayız. Adalet, hakka ve hukuka uygunluk anlamına gelmektedir. Yani yapılan herhangi bir işin hem etik olarak doğru olması hem de yasaların belirlediği çerçeveler doğrultusunda ilerlemesidir. Adalet; insanları bir arada tutan, düzeni sağlayan temel unsurlarından biridir. Günümüzde insanların topluluklar halinde huzur içinde yaşamasının temel dayanağı adalettir.

Bir toplumun mutlu olması, huzur içinde yaşaması için o toplumda adaletin tamamen sağlanmış olması gerekir. Adaletin aksadığı yerde mutluluk ve huzur da aksayacaktır. İnsanı merkeze alan adaleti tesis ettiğiniz de karşılıklı sevgi, saygı ve muhabbet ise artacaktır.

Değer dergimizde bu ay adaletin öneminden yola çıkarak; “Adaletin kavram ve anlam olarak önemini belirten makalelere, okula başlamanın heyecanıyla hazırlıklarını yapan ailelerin dikkat etmesi gereken önerilere, sonbaharın gelmesiyle hastalıkların artması sonucu ilaç kullanımında dikkat edilmesi gerekenlere, duygusal yatınlığa vurgu yapan ve olumsuz duygularla baş etme yöntemlerini anlatan psikolojik makalelere, bütün dünyada ilgiyle takip edilen Dünya Kupası’nın geçmişiyle ilgili anlatımlara kadar dolu dolu bir içerikle sizlerle.

Dergimiz yazarlarından Celal Ceylan’ın yazdığı Gezi sayfamızda sizleri Cezayir’in tarihi ve turistik bölgelerinde keyifli bir yolculuğa çıkarıyoruz. Mustafa Recep Kolcu’nun yorumlamasıyla Sinema sayfamızda duygusal bir filmin tahlili sizleri bekliyor. Deniz Özyörük’ün kaleme aldığı Müzik sayfamızda sizleri eski zamanların bilinen bir rock grubunun hikâyesine götürüyoruz.

Değer dergimizin eylül sayısı röportaj sayfasında konduğumuz ise Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Sayın Enis Yavuz Yıldırım oluyor. Genel Müdürlüğümüz iyileştirme faaliyetlerinden yeni dönemde planlanan projelere, infaz sisteminden denetimli serbestlik müdürlüklerine, personelimize yönelik çalışmalarından hükümlü-tutuklulara kadar birçok soruya yanıt verdi.

Özveriyle yazılarını hazırlayan ekibimizin yorumu ve araştırmalarıyla sizlerle buluşan dergimizde zengin içerikli bir eylül sayısı siz değerli okurlarımızı bekliyor.

Keyifli okumalar dileriz.

İÇİNDEKİLER

01 EDITÖRÜN NOTU

"Bir toplumun mutlu olması, huzur içinde yaşaması için o toplumda adaletin tamamen sağlanmış olması gerekir. Adaletin aksadığı yerde mutluluk ve huzur da aksayacaktır. İnsanı merkeze alan adaleti tesis ettiğinizde karşılıklı sevgi, saygı ve muhabbet ise artacaktır."

05 BAŞYAZI

"Günlük yaşamda bireysel olarak yapılan birçok yanlışın gerisinde kendisi için istediğini başkaları için istememek, beklediğini başkalarından esirgemek, kendisine hak gördüğünü başkalarında yanlış olarak görmek gibi iç dünyaya ait adaletsizlikler yatmaktadır. Oysa adaleti kavram olarak da anlamı itibari ile de içselleştirmiş, sindirmiş ve kendisine hayat düsturu olarak belirlemiş bir kişinin kişisel münasebetlerinde başkalarına karşı hatalara düşmesi ve haksız olarak başkalarını incitmesi mümkün değildir."

06 DEĞER

VAROLUŞ VE ADALET

07 AİLE

SEÇİCİ SESSİZLİK

08 ÇOCUK

EYVAH ÇOCUĞUM OKULA BAŞLIYOR!

10 RÖPORTAJ

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM DEĞER DERGİSİNE ÖZEL AÇIKLAMALARDA BULUNDU

20 TARİHTE BU AY

EYLÜL

22

GEZİ

CEZAYİR

32 FOTO DEĞER

Trabzon Düzköy-Şahinkaya

34 SAĞLIK

AKILCI İLAÇ KULLANIMI

36 TEKNOLOJİ

DÜNYANIN EN BÜYÜK İCADI: TEKERLEK

Siz neredesiniz Derginiz orada!

www.cte.adalet.gov.tr
adresinden dergimizin
arşivine ücretsiz ulaşabilir,
indirebilir, okuyabilirsiniz.

37 ARAŞTIRMA

YER ALTI
ŞEHİRLERİNİN
İLGİNÇ
HİKÂYELERİ38 KÜLTÜR VE
GELENEKLERAHİRET
KARDEŞLİĞİ
GELENEĞİ

46 EĞİTİM

TARİH
EĞİTİMİNE
TEKERRÜR
ETMEYEN
ÇAĞCIL BİR
BAKIŞ

Günümüzde ülkeler incelendiğinde birçoğunun çok kültürlü toplumlardan oluştuğu görülmektedir. Özellikle son zamanlarda Türkiye çok kültürlü, nüfus oranı artan ülkeler arasında yer almaya başlamıştır. Tarih dersinin amacı bireylere geçmişin ışığında geleceği yorumlayabilme özelliği kazandırması ile dikkat çekmektedir.

48 DEĞERLİ
ŞAHSİYETLER
KADIZÂDE-İ
RÛMÎ

40 SİNEMA

ELVADA
OĞLUM

En değerli varlıkları olan oğullarını kaybetmiş bir aile ve bu travmayı üzerlerinden atmak için gösterdikleri çaba... 'Elveda Oğlum' dinmeyen bir 'evlat acısı' eşliğinde ve yaklaşık son 30 yıllık bir süreçte Çin'in sosyolojik çalkantılarını, kapitalist bir düzene göz kırpan ekonomik kabuk değişimini de anlatıyor.

52 MANEVİYAT

OLMAZSA
OLMAZIMIZ
ADALET

Kadızâde Rûmî, Anadolu'dan Semerkant'a gittiği için Rûmî denilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nda yetişen, bilim ve eğitimin gelişmesinde çok önemli katkıları olan döneminin ilk astronomi ve matematik âlimidir.

54 PSİKOLOJİ

DUYGUSAL YATKINLIK:
NEDEN YAŞARIZ,
NASIL AZALTABİLİRİZ?

42 EDEBİYAT

DÜNYA'NIN
KÜLTÜR
MADENİ:
“DİVAN
EDEBİYATI”

Türkler 600 yıl boyunca aruz ölçüsünü kullanmıştır. Aruzla yazdıkları şiirlerde öyle bir başarıya ulaşmışlardır ki İranlı şairlerin çoğunu sanatsal açıdan geçebilmişlerdir. Bu şairlerden daha sanath bir dil ve edebiyat seviyesine ulaşmışlardır.

56 SPOR

DÜNYANIN
EN PRESTİJLİ
KUPASI

Tüm futbolseverler dört yılda bir düzenlenen bu organizasyonu heyecanla beklemektedirler. Turnuvaya katılacak takımların uzun ve zorlu bir elemenden geçerek gelmesi FIFA'nın bu turnuvaya verdiği önemin en büyük göstergesidir.

44 MÜZİK

ÇOCUK DÜŞLERİMİZ YOK ARTIK

45 HAYATIN İÇİNDEN

EYLÜL

60 KİTAP TANITIMI

SATRANÇ

Stefan ZWEIG

KORSAN ÇIKMAZI

Nezihe MERİÇ

61 PERSONELİMİZDEN
GELENLERYÖNETME'NİN
YÖNTEMİ
ÜZERİNE

62 CANLILAR ALEMİ

UÇAMAYAN
EN BÜYÜK KUŞ
“DODO”

63 BULMACA

DEĞER

Makalelerinizin ve Fotoğraflarınızın dergimizde yayınlanmasını ister misiniz?

**Değer dergisi eğitim, kültür ve yaşam alanı
gibi birçok farklı konuda makale içeren
tek dergi olarak 8. yılında kadrosunu güçlendiriyor.**

Turkcell Dergilik uygulamasında da yer alan Değer dergisi, her ay farklı bir insanlık değerini sayfalarına taşıyarak topluma karşı sorumluluk görevini yerine getiriyor. Siz de makaleleriniz ve fotoğraflarınızla bu güçlü kadroda yer almak isterseniz, özgeçmiş ve eserlerinizi ctedeger@gmail.com e-posta adresimize göndermeniz yeterli.

Merhaba Değerli Okurlar;

Günlük hayatta çok sık kullandığımız, genellikle beklenti olarak ifade ettiğimiz bazen tüm taleplerimizin önüne geçen bazen mutsuzluğumuzun kaynağı bazen de 'güç'ten beklentimiz: "Adalet..."

Bazı kavramlar vardır tek bir kelime üzerine kitaplar yazılabilir, günlerce üzerinde konuşulabilir. Adalette böyle bir kavramdır. Binlerce tanıımı yapılabilir adaletin, her biri belki sadece bir yönünü ifade etmeye yeten. Öyle bir kavram ki insanı insan yapan değerlerin tamamına yakını içerisinde barındıran ve değerler üstü bir değer adalet. Saygıyı, sevgiyi, hoşgörüyü, empatiyi, sorumluluğu daha birçok kavramı içerisinde barındıran kutsal bir yol, kutsal bir yolun gideceği hedef gibi.

Çok güzel sözler söylenmiştir adalet ile ilgili olarak. Gerek dinimizde gerekse sosyal bilimciler tarafından adalet kavramını öven, yücelten, bir ideal olarak kişilere ve toplumlara hedef halinde sunan çok güzel sözler vardır. Hiç şüphesiz bunların içerisinde en güzelini adaletin devlet hayatındaki yerini ortaya koyan ve adliyelerimizin duvarlarını süsleyen "Adalet mülkün temelidir." sözüdür.

Adalet sadece kamusal alanda gözetilmesi gereken bir kavram değildir. Adalet, iç dünyamızdan başlayarak aile ilişkilerine, çevre ile iletişime ve devletin vatandaşı ile münasebetlerine kadar her alanda gözetilmesi gereken, tüm değer yargılarının temeli ve olmazsa olmazı olan bir kavramdır. Günlük yaşantıda bireysel olarak yapılan birçok yanlışın gerisinde kendisi için istediğini başkaları için istememek, beklediğini başkalarından esirgemek, kendisine hak gördüğünü başkalarında yanlış olarak görmek gibi iç dünyaya ait adaletsizlikler yatmaktadır. Oysa adaleti kavram olarak da anlamı itibarı ile de içselleştirmiş, sindirmiş ve kendisine hayat düsturu olarak belirlemiş bir kişinin kişisel münasebetlerinde başkalarına karşı hatalara düşmesi ve haksız olarak başkalarını incitmesi mümkün değildir. Böyle bir kişinin hayatı çok daha dengeli ve insanlığa yararlı bir şekilde geçireceği şüphesizdir.

Kişisel anlamda adaletin önündeki en büyük engel egolar ve dini literatürde 'nefis' dediğimiz kavramdır. Kişisel anlamda adil olabilmek iyi bir eğitim ve bunun sonucunda oluşacak güçlü

bir kişilik ile mümkündür. Bu konuyu sadece belirli okullarla ya da belirli öğretimler ile sağlamak mümkün değildir. Bu noktada adaleti sadece hukuk kavramı içerisine sıkıştırmak da doğru değildir. Çünkü adalet yükümlülüğü sadece mahkemelere ait bir yükümlülük değildir. Bir toplumu oluşturan bireyler ne kadar adil ise mahkemeleri o kadar adil, devleti o kadar adaletli olacaktır. Bu sebeple bireysel adaleti kamusal adaletten ayrı düşünmek doğru değildir. Gördüğü bir konuya ilişkin olarak adil ve vicdani beyanda bulunmayan insanların bulunduğu bir toplumun mahkemesinden doğru kararlar çıkmasını bekleyemezsiniz. Bu sebeple adalet kavramının sorumluluğu her bireyin üzerindedir. Toplumu oluşturan bireylerin buna göre yetiştirilmesi ve bu değer ile kişiliklerinin güçlendirilmesi son derece önemlidir.

Bireysel ya da kamusal alanda kısa vadede menfaatler doğrultusunda adaletsizlikler beklemek bazen bireyler için daha cazip görünse de adaletsizliğin hâkim olduğu bir toplumda bireylerin hiçbir güvencelerinin olmadığını söylemek daha doğru olur. Adalet, adil olma düşüncesi bir toplumu sosyal hayat içerisinde saran, koruyan ve huzurlu yaşamalarını temin eden ortamın temelini oluşturmaktadır. Bu sebep ile çıkış noktası adaletli olmayan hiçbir hareketin, düşüncenin başarılı olma şansı yoktur.

Adaletsizlik temelli her yapı, düşünce, hareket ya da devlet zalimdir. Çünkü adaletin karşısı zulümdür. Ne mutlu bize ki tarihin her döneminde adaletsizliğe ve zulme başkaldırmış bir milletin mensuplarıyız. Tıpkı Çanakkale'de, İstiklal harbinde ve 15 Temmuz gecesinde olduğu gibi zulmün elindeki gücün büyüklüğü adaletsizliğe başkaldıran bu milletin gözünü korkutmamıştır. Hangi kılıf ya da suret ile bu milletin içerisine sokulursa sokulsun temelinde, özünde adaletsizlik olan her hareketi bu millet safa gibi içerisinden atacaktır, atmıştır da. Çünkü bu millet adaletle olan bağlılığını genlerinden ve inançlarından almıştır. Aziz Türk milleti içerisinden çıktığı medeniyetin gereği olarak tarih boyunca gittiği topraklara adalet götürmüş, mazlumlara kol kanat germiş ve zalimlere boyun eğmemiştir.

Adalet duygusu ile tarihine layık olan nice nesiller dileğiyle...

M. Emin GEYLANI
Van T Tipi Kapalı CLK,
İnfaz ve Koruma Memuru

VAROLUŞ VE ADALET

Varlık âleminde insana anlam katan ve hayatı anlamlı kılan temel unsur kavramlardır. Dünyanın örnek bir mekân olması bu kavramların içinin doldurulması ile mümkündür. Her ne kadar modern dönemde teknoloji devriminin karşısında değerler erozyonuna maruz kalma durumu vaki olsa da insanın bu saldırıya direnmesi ve dünyayı daha yaşanılabilir bir yer kılması için mücadele etmesi zorunludur. **Adalet kavramı hayatı önemi olan kavramlardan bir tanesi ve belki de hem bireyin hem de toplumun iyi bir sınav vermesi, varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan etmenlerden biridir.** Bu kavram insanın bilinç dünyasında kapladığı anlamın yüce olmasını, dış dünyasına yansımalarının güçlü olmasını sağlayacaktır. Yani bu kavram, bireyin iç dünyasındaki karşılığı ölçüsünde bir anlama sahiptir.

Adalet kavramı sözlükte “davranış ve hükümde doğru olmak, hakka göre hüküm vermek.” anlamlarına gelmektedir. Bu itibarla bu kavram hem birey hem de toplum için çok büyük öneme sahiptir. Çünkü adalet kavramını kendisine sembol edinen kişi, bireysel huzurun yanında toplumsal huzuru da temin ederken adaletin tüm anlamıyla varlığını sürdürdüğü toplum, kaotik sahnelerin sergilendiği dünyaya ümit vad edecek bir örnek meydana getirmiş olur. Bu sayede insani vahşetlere sahne olan dünya, insanın yeniden değer gördüğü güven yurduna dönmüş olur. Bu kavramın Kur’ân-ı Kerim’de kullanıldığı yerlere baktığımızda anlam dünyamızın genişliği ölçüsünde ne kadar önemli olduğunu idrak edebiliriz. Nitekim ayetlerin bağlamı

içerisinde hem insani ilişkilerde hem de toplumsal ilişkilerde adaleti kaim etmenin önemine değinen birçok ayet vardır: “Ey İnananlar! Allah için adaleti ayakta tutup gözeten şahitler olun. Bir topluluğa olan öfkeniz sizi adaletsizliğe sürüklemesin. Adil olun! Bu, Allah’a karşı gelmekten sakınmaya daha yakındır. Allah’tan sakının, doğrusu Allah işlediklerinizden haberdardır.”

Bu ayet kişinin adaleti ayakta tutmada nasıl davranması gerektiğini öğretir. Ayrıca bireysel veya toplumsal uzlaşının olmadığı ya da insani refleksin bir tezahürü olarak kavga, dargınlık gibi durumlarda adaleti ayakta tutmanın önemine vurgu yapmaktadır ki barış durumunda adaleti ayakta tutmak kolay olduğu

halde kişinin gerçek tutumunu ortaya çıkaran öfke durumunda adaleti ayakta tutabilenlerin sadece erdemliler olduğuna değinmektedir.

Günlük hayatımızda bu gibi durumları görmemiz mümkündür. Bazen insani ilişkilerimizin iyi olduğu kişilerle böyle bir sınavla karşı karşıya kalabiliriz. O an sergilediğimiz tutum, bizim kimliğimizi, kişiliğimizi gerçek anlamda yansıtan bir olguya dönüşüvermiş olur. Çünkü **iyi olmak kolay iken adil olmak zordur. İki tarafı da keskin olan kılıç gibidir adalet.**

Hükümün lehinizde ya da aleyhinizde olması durumu söz konusudur. Böylesi bir olasılık dahi kimi insanı tedirgin edebilmekte ve toplumun ilk basamağı olan bireyden başlayan kötü sonlu serüvenin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Dünyadaki kanın ve gözyaşının en önemli sebeplerinden biri de adalet olgusunun gözetilmemesidir. 21. yüzyılda dünyayı kontrolü altına almak isteyen ve insani her türlü duygudan uzak olan süper güçler, adalet olgusundan uzak bir şekilde ve adaletin zıddı olan zulümlerle kendi varlık dünyalarını inşa ettiklerini düşünerek son derece acı tabloların meydana gelmesine sebebiyet vermişlerdir. Belki de bu çağ, sonraki zamanlarda bilimsel çalışmalara konu olduğunda tüm bu kargaşanın sebebinin adaletin iflas etmiş olması ya da sadece bir tarafın işinin gözetildiği bir anlayış sebebiyle olduğu sonucuna ulaşılacaktır.

İnsan olarak yeryüzünü imar etme gibi üstün bir misyonumuz varken bize düşen buna yaraşır bir vizyon takip etmektir. Bu hedefe ulaşabilmenin yolu da her an için “adalet” ilkesini gözetmekten geçer. Yeryüzündeki düzenin doğru bir şekilde devam edebilmesi adalet kurumunun önce bireyler sonra da toplumlar vicdanında sabit ve sağlam olmasına bağlıdır. Güçlü yarınlara oluşturabilmek ve güçlü yarınlara sahip olabilmek adalet ilkesini özümsemekle mümkün olacaktır. Unutulmamalıdır ki hak-batıl mücadelesinde kaybedecek olan batıldır ve adaletin zıddı olan zulüm de batılın bir tarafı olması sebebiyle yok olmaya mahkumdur.

Suna ÖĞÜR

İzmir 1 No.lu F Tipi Yüksek
Güvenlikli ÇIK,
Psikolog

AİLE

DEĞER

SEÇİCİ SESSİZLİK

Çocuğun dünyaya merhaba dedikten sonra **gelişim dönemlerine göre büyümesi** beklenir. Oysaki unutulmuş bir şey vardır. Her çocuk farklı bir dünyaya merhaba diyerek hayata başlamaktadır. Çocuğun **sosyal ve duygusal gelişimi de doğduğu bu dünya içerisinde şekillenir**. Bazı çocuklar ise duygusal ilerleme açısından beklenenden farklı şekilde gelişim gösterebilmektedir. Öyle ki çocuklar karşılaştıkları zorlu olaylar sonrasında hissettikleri neticesinde bazen susmayı bazen ağlamayı bazen ise agresif davranışlar sergilemeyi tercih edebiliyorlar.

Çevrenizde iletişime geçmek istesiniz de size cevap vermek istemeyen ya da istese de cevap veremeyen bazı **sessiz çocuklar** görürsünüz. Problemin ne olduğunu, neden konuşmak istemediğini anlamayabilirsiniz. Aslında istediğinde cevap verebildiğini, kimi ortamlarda konuştuğunu ancak birtakım ortamlarda konuşmak istemediğini gözlemleyebilirsiniz. **Çocukların iç dünyasında neler olup bittiğini anlamakta zorlanabilirsiniz**. Çünkü çocuklar bu gibi durumlarda kendilerini ifade etmek istemeyebilirler. Örneğin; **çaresizlik, üzüntü, heyecan** gibi duygularla baş edemeyen çocuklar kaygılanarak rahat hissetmedikleri kimi ortamlarda konuşmaktan çekinebilirler. Bu da çocukların **konuşmak yerine kafa sallama, jest ve mimik kullanma, itme, mırıldanma** gibi tepkileri tercih etmelerine neden olabilmektedir. **“Seçici Mutizm”** olarak ifade edilen bu rahatsızlık çocukların sosyal ortamlarda utanmalarına, küçük düşmekten korkmalarına ve öfke nöbetleri geçirmelerine neden olabilmektedir. **Seçici sessizlik tanısı konan çocuklar dirençli olmalarından dolayı bu çocuklarla iletişime geçmek zor olabilmektedir**. Seçtiği sessizliğin aslında onun kendini korumak adına başvurmuş olduğu bir durum olarak görmeye çalışabiliriz. Bu çocukların üzerine gitmemek ve onlarda güven oluşturmak önemlidir.

Konuşma ya da dil gelişimi ile ilgili sorunlar yaşandığı zaman öncelikle fiziksel bir gerilik olup olmadığını anlayabilmek adına uzman bir hekime daha sonrasında konuşma terapistlerine başvurmak, süreci psikologlar eşliğinde yürütmek önemlidir. Çünkü **sessizlik de bazen bir cevap verme şeklidir**. Bunu unutmadan çocuğunuzun size söylemek isteyip de söyleyemediklerini, bu süreçte onu iten nedenleri açık ve dürüst bir şekilde uzmanla paylaşmak yaşanan sürecin kolay atlatılabilmesine yardımcı olacaktır. Bu durumla karşı karşıya kalan çocukların genel kaygısının azaldığı, benlik saygısının yükseldiği ve anlaşıldığını hissettiği güzel bir dünya dileğiyle...

Dilek DEREBAŞI
Karabük T Tipi Kapalı CLK,
İnfaz ve Koruma Memuru

EYVAH ÇOCUĞUM OKULA BAŞLIYOR!

Çocukların okullu olması annelerin ve babaların heyecanla beklediği anlardan biridir. Çocuklar için okul; yeni kurallar, yeni arkadaşlar, yeni bir ortam, bir öğretmen gibi birçok farklı etkeni içinde barındıran sosyal bir çevredir.

Akademik ve sosyal yetilerin kazanıldığı, yeni bir süreç olan okul dönemi karşımıza **okul fobisi** (*okul reddi*) olarak çıkabilmektedir. İstanbul Aydın Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi ve Türkiye Araştırmaları Merkezi Müdür Yardımcısı **Dr. Duygu Dinçer**, okul fobisinin ne olduğunu şöyle açıklıyor: “Okul fobisi kendisini rahatsız eden bir durumdan ötürü çocuğun okula gitmekten kaygı ve korku duymasıdır. Buna “okul reddi” de denebilir. Tabii bu reddedişi okuldan kaytarma isteği ile karıştırmamak gerekiyor. Okuldan kaytaran öğrenci çoğu kez bunu ailesinden gizliyor, zamanını evin veya okulun dışında bir yerde geçirmeyi tercih ediyor. Okul fobisinde ise öğrenci okula gitmeyi duygusal olarak reddediyor. Bunun yerine güvenli bir sığınak olarak gördüğü evde kalmak istiyor. Bir yandan da evde kaldığı, aile içinde kargaşa yarattığı, ebeveynlerini üzdüğünü düşündüğü için bu konuyla ilgili utanç ve suçluluk hissedebiliyor.”

Okul fobisi olan çocuklarda özellikle **okul saatleri yaklaştığında baş ve karın ağrıları, bulantı, kusma hissi, uyku düzeninde bozukluklar, iştahsızlık, keyifsizlik, sıkıntı, ağlama, sinirlilik, saldırganlık** gibi tepkiler görülebilir. Bazı çocuklar okula başladığı ilk günde uyumlu davranışlar gösterebilir ya da tepkisiz kalabilir. Bazı çocuklar da belirgin şekilde okula uyum sağlamaz ve tepki gösterebilir. Çocuğun ağlaması, bağımlı davranışlar, saldırgan ve kontrolsüz davranışlar şeklinde tepkiler vermesi çocuğa müdahale edilmesini gerektirir. **Beklenen bir diğer durum da çocukların gecikmiş tepkiler vermesidir.** Özellikle içine kapanık tepkiler okula uyum davranışlarıyla karıştırılabileceği için çocuğun yardıma ihtiyaç duyduğunun farkına varmakta gecikme yaşanabilir.

Okul fobisi görülen çocuklara bakıldığında ebeveynlerinin aşırı koruyucu aileler olduğu, çocukların attıkları her adım için annelerinin-babalarının onayını beklediği, anneye aşırı bağımlı olmaları ve başarı kaygısı taşıması gibi benzer özelliklere sahip oldukları görülmektedir.

Okul fobisi yaşayan çocuklar için neler yapılabilir?

- Anne- baba çocuğun okulda olduğu zamanlarda herhangi bir etkinliğe katılacaksa bunu çocuk ile paylaşmamalı ki çocuk "Ben okuldayken annem ve babam çok eğleniyor." şeklinde bir düşünceye kapılmasın.
- Çocuk hangi ebeveyninden daha kolay ayrılıyorsa okulun ilk günlerinde okula o kişi ile gitmelidir.
- Ebeveyn çocuğa okulda ilk yarım veya bir saat eşlik edebilir. Ebeveyn okulun bahçesinde çocuk derse girene kadar bekleyebilir. Gün içerisinde ebeveyn çocuğu birkaç kez ziyaret edebilir. Okul çıkışında aynı ebeveyn çocuğu almaya gelebilir. Ancak bunlar maksimum ilk bir ya da iki hafta süresince yapılmalıdır. Çocuğun alışkanlık kazanmasına müsaade edilmemelidir.
- Ebeveyn yavaş yavaş sıklığı azaltarak süreci bitirmelidir.
- Okul çıkış zamanı çocuğu okuldan kim alacaksa tam saatinde okulda olmalıdır ki çocukta güven duygusu oluşsun.
- Çocuk okula bırakıldığında vedalaşmayı uzun tutmamak gerektiği unutulmamalıdır.
- Okul idaresi ya da öğretmen ile yaşanan problemleri çocuğun yanında konuşmak çocuğu olumsuz etkileyeceğinden bu konuşmalar çocuğun yanında yapılmamalıdır.
- Çocuğun korkularını ve sizden beklentisini paylaşması için çocuk teşvik edilmelidir.
- Çocuğun okula düzenli devam etmesi konusunda ısrarlı ve kararlı olunmalıdır.

Sonuç olarak, okul fobisi elbette normaldir fakat bu durum sürekli bir hal alırsa ve kronikleşmişse sendrom haline gelmiş olabilir. Bu durumda psikolojik destek almak önemlidir. Ebeveynlerdeki panik hali çocuğun daha da fazla endişelenmesine neden olacaktır. Anne ve baba olarak bizler de bu süreçte sakin kalmalıyız. Özellikle annenin rahat, ölçülü ve soğukkanlı davranması çocuğun da moralini yüksek tutmasını sağlayacaktır.

Röportaj: Hakan ERDEM
Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü
Fotoğraf: Hasan AKBAŞ

RÖPORTAJ

DEĞER

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM DEĞER DERGİSİNE ÖZEL AÇIKLAMALARDA BULUNDU

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü görevine atanan Enis Yavuz Yıldırım ilk röportajında Değer dergisine özel açıklamalarda bulundu. Eylül sayısı değeri Adalet kavramını “Adalet, **insanoğluna** bir vasıf olarak yüklenmiş bir duygudur.” şeklinde tanımlayan Yıldırım; personele yönelik çalışmalarından iyileştirme faaliyetlerine, uluslararası projelerden kurumsal imaja, denetimli serbestlik faaliyetlerinden Değer dergisine kadar birçok soruya yanıt verdi.

Genel Müdürüm kendinizden bahseder misiniz?

1968 Elazığ doğumluyum. İlkokul, ortaokul ve lise tahsilimi Elazığ'da tamamladım. Üniversite tahsilim için Ankara'ya gelerek 1990 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldum. 1991 yılında hâkimlik stajına başladım ve 1993 yılından itibaren kürsüde sırasıyla; Diyarbakır Hani Hâkimliği, Afyonkarahisar Şuhut Hâkimliği, Sivas Divriği Cumhuriyet Savcılığı, Doğubayazıt Başsavcılığı, Niğde Cumhuriyet Başsavcılığı, Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı ve Manisa Cumhuriyet Başsavcılığı görevlerinde bulundum. 2013 yılının nisan ayında da Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü olarak atandım. Türkiye için zor bir süreçte 4 yıl 7 ay bu görevi yürüttüm. 2017 kasım ayında Adalet Bakanlığı Yüksek Müşaviri olarak atanarak 4 yıl 9 ay bu görevi yürüttüm. Ardından 13 Ağustos 2022'de Resmi Gazete'de çıkan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile tekrar Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü olarak görevime başladım.

Genel Müdürüm Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü göreviniz hayırlı olsun. Yeni dönemde önceki çalışmalarınızı göz önünde bulundurduğunuzda ne gibi değişimler planlıyorsunuz?

Öncelikle ceza infaz sistemleri yerinde saymaması gereken dinamik bir sistemdir. Ceza infaz sistemi sadece bizim iç dinamiklerimiz ile değil uluslararası dinamiklerle de yakından irtibatlı bir sistemdir. Dolayısıyla bizim gelişmiş infaz sistemlerindeki değişiklikler ve gelişmelerle irtibatlı olarak kendimizi sürekli yenilememiz bir zorunluluk aslında. Çünkü hiçbir kavram hiçbir kurum yerinde olduğu gibi kalamıyor. Bu sebeple öncelikle infazın yerine getirilmesi anlamında yine modern infaz sistemlerine yakışır bir şekilde gelişim ve değişim göstermek zorundayız. Bu değişimin en önemli ayağı iyileştirme faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerin içeriğini teşvik eden programların güçlendirilmesidir. Bizim bu alanda batı hukuk sistemi ya da batı infaz sistemlerine göre

biraz daha kendimizi geliştirmemiz gerektiği konusunda bir tespiti-miz var. Bu tespitimiz ile de gayet barışız. Bizim başarılarımızın ölçüsü mükerrerliğin azaltılması ile doğru orantılıdır. O sebeple ceza infaz kurumlarına gelen hükümlü/tutuklulara suçtan uzaklaşmalarını sağlayacak altyapıyı ceza infaz kurumlarında oluşturmamız çok önemli. Burada tabii tek sorumluluk ceza infaz sistemine ait değildir. Toplumun tüm dinamiklerinin, devletin bütün kurumlarının bu konuda sorumluluk üstlenmesi gerekiyor.

Önümüzdeki dönemlerde denetimli serbestlik hizmetlerinin daha etkin ve verimli olabileceği çalışmalar sizce neler olabilir?

Uluslararası denetimli serbestlik uygulamalarına bakıldığında bu sistemlerin ülkemizde olduğu gibi özellikle ilk defa suç işleyen ya da kısa süreli hapis cezası almış hükümlülerin tekraren suç işlemeleri ve topluma hızlı bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olunması amacıyla yönelik olarak kuruldukları görülmektedir. Ülkemiz denetimli serbestlik sistemi de infaz sistemimiz içerisinde yerini aldığı 2005 yılında bu temel yaklaşım üzerine inşa edilmiş bir infaz kurumudur.

Yine bu kapsamda denetimli serbestlik görev alanında bulunan özellikle 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar başlıklı 50, hapis cezasının ertelenmesi başlıklı 51 ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun hükmün açıklanmasının geri bırakılması başlıklı 231'inci madde düzenlemelerinin de bu temel amaca hizmet etmek için kanunlarımız içerisinde yer aldıkları görülecektir. Bu itibarla önümüzdeki dönemde; *"bir eğitim kurumuna devam etme"*, *"kamuya yararlı bir işte ücretsiz çalıştırılma"* gibi denetimli serbestlik sisteminin temel misyonuna en uygun uygulamaları içerisinde barındıran seçeneklerle yaptırım müessesesinin daha da güçlendirilmesine yönelik çalışmalarımızı artırmayı hedefliyoruz.

Ceza infaz sistemimiz içerisinde önemli bir yere sahip olan psiko-sosyal programların sayısının artırılması için herhangi bir çalışma planlanmakta mıdır?

İyileştirme çalışmalarında edindiğimiz tecrübeyle şimdiye dek yaşam-sal becerileri güçlendirdiğimiz, kişilere onları suça iten faktörlerle ilgili farkındalık geliştirmeye çalıştığımız programlara ek olarak önümüzdeki dönemde suç gruplarına özel programlar uygulamaya başlayacağız. Bu kapsamda kadına yönelik şiddet faillerine, trafik suçu işlemiş kişilere, cinsel suç nedeniyle sistemimize giren kişilere yönelik ayrı ayrı hazırlanmış iyileştirme programları ile birlikte “Sigarasız Programı” uygulanmaya başlanacaktır. Bu kapsamda tüm personelin emek ve gayretlerini takdirle karşılıyor ve uygulamalarımızı zenginleştirmeyi planlıyoruz.

Yurt dışında bulunan ceza infaz kurumlarının gerçekleştirdiği çalışmalara ve denetimli serbestlik müdürlüklerinin projelerine bakarak Türkiye’de bulunan çalışmalar karşılaştırıldığında infaz sistemimiz ile ilgili neler söylemek istersiniz?

Ceza infaz sisteminin gelişiminde ulusal ve uluslararası projelerin çok büyük rolü vardır. Bunlar adeta bir logonun parçaları gibi sistemin ideal halini tamamlayan projelerdir. Bu projeler yapılırken sadece proje olsun diye yapılmamalıdır. Bu projelere inanarak, emek vererek çalışmalar yapılmalı ve projelerin sonuçları takip edilmelidir. Proje sonuçlarını takip etmiyor, sisteme sağladığı katkının geri dönüşünü almıyorsanız proje yapmanızda bir anlam ifade etmeyecektir. Türkiye’de infaz sistemi bugüne bu projelerle gelmiştir. Ulusal ve uluslararası projelerin en önemli faydası proje yaptığınız alanın dışında diğer infaz sistemleri ile kurduğunuz ilişkiler sayesinde kendi sisteminizi diğer sistemler üzerinden gözden geçirme fırsatı bulmanızdır.

Uluslararası deneyimden istifade etmek için başka argümanlar da bulunuyor. Bunlardan en önemlisi infaz alanında uluslararası kuruluşlardan yararlanmaktır. Önceki çalışma dönemimizde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüzü ilk kez 3 ayrı uluslararası kuruluşun üyesi haline getirmiştik. Bunlar “Avrupa Denetimli Serbestlik Birliği,

“Biz ceza infaz alanında fiziki yapı, personel sayısı ve personel eğitimi açısından Avrupa’dan geri değiliz hatta güçlü yanlara sahibiz. İş ve meslek eğitimi konusunda şunu iddia edebilirim ki dünyanın en iyisiyiz. Özellikle “İşyurtları” sistemi dünyada bu alanda kurgulanmış en iyi sistemlerden birisidir.”

Avrupa Ceza İnfaz Kurumları Birliği ve Dünya Cezaevleri Birliğidir.” Biz bu üç kuruluşun tam üyesi olduk. Bugün bu üç kuruluşta başkanlık seçimlerinde oy kullanma yetkisi olan bir üye durumundayız. Bu uluslararası kuruluşlara üye olmanın bize katkıları arasında bu kuruluşların verilerinden, altyapısından, ceza infaz alanında ve denetimli serbestlik alanındaki deneyimlerinden, birikimlerinden istifade etmek gibi önemli hizmetler bulunmaktadır.

Farklı bir karşılaştırma yapacak olursak sizin sorduğunuz şekliyle bizim uluslararası standartlardan daha geri olduğumuzu düşünmek doğru değildir. Bizim ceza infaz alanında uyguladığımız standartlar anlamında gelişmiş hukuk sistemleri standartlarının üzerine çıktığımızı ifade edebilirim. Biz eksik kalan kısımları biliyoruz ve az önce ifade ettiğim gibi bizim bu anlamda kendimizi geliştirmemiz lazım. Yani yapılandırılmış iyileştirme programlarının artırılması, güçlendirilmesi ve ceza infaz kurumunda daha fazla uzmandan istifade edilmesi gerekiyor. İyileştirme faaliyetlerinde yer alan uzman sayılarının artırılması ve hükümlü ile tutukluların da daha fazla psiko-sosyal servislerden ve iyileştirme faaliyetlerinden istifade etmesinin sağlanması şarttır.

Bunun dışında fiziki yapı olarak bizim batı tipi kurumlara göre daha güçlü yanlarımız olduğunu söyleyebilirim. Özellikle Avrupa'da gezdi-

ğim ceza infaz kurumlarında fiziki yapıların pek de uygun olmadığını hatta yeni yapıların çok az olduğunu birçok ceza infaz kurumunun çok eski hatta tarihi diyebileceğimiz yapılar içerisinde teknoloji kullanmak suretiyle yapılmış olduğunu gördüm. Eski yapılarda modern infaz anlayışına uygulayabileceğiniz altyapıyı oluşturmak her zaman mümkün olmayabilir. O yüzden biz ceza infaz alanında fiziki olarak personel sayısı ve personel eğitimi olarak Avrupa'dan geri değiliz hatta güçlü yanlara sahibiz. İş ve meslek eğitimi konusunda şunu iddia edebilirim ki dünyanın en iyisiz. Özellikle "İşyurtları" sistemi dünyada bu alanda kurgulanmış en iyi sistemlerden birisidir. İşyurtları olarak emek gücü, üretim kapasitesi ve üretim çeşitliliğiyle batıdaki birçok ülkeden daha iyi durumdayız. İş ve meslek eğitimi hayata kazandırmanın önemini hepimiz çok iyi biliyoruz. O sebeple bu alanda küçümsemek gerekiyor.

Genel Müdürüm bildiğiniz üzere Bakanlığımız 2020 yılını "Dijital Dönüşüm Yılı" olarak ilan etti. Bu kapsamda Türkiye'nin en kapsamlı kamu kurumları personeli ölçme ve değerlendirme sistemi olan Merkezi Değerlendirme Sistemi (MEDSİS) faaliyete geçirildi. Bütün kurumlarımızda aktif olarak kullanılan Genel Müdürlüğümüzün ilk ve tek tescilli markası MEDSİS ile ilgili 2023 yılı için ne gibi çalışmalar yapıyor?

Genel Müdürlüğümüz tarafından geliştirilerek aktif bir şekilde bütün kurumlarımızda kullanılan MEDSİS'in mevcut özellikleri itibarıyla diğer kurum ve kuruluşların sahip olduğu veri toplama ve analiz sistemlerinin üzerinde niteliklere sahip olduğunu düşünüyorum. MEDSİS genel olarak kamusal hizmetlerimizin yürütülmesi sürecinde etkinlik, hız ve kolaylık sağlıyor. Bununla birlikte sınırlı ölçüde raporlama ve analiz yapan Microsoft, SPSS ve Google gibi araçlara ihtiyaç duymayacak şekilde MEDSİS'i geliştirmeyi sürdüreceğiz. Kurumsal ihtiyaçlarımızı giderecek her türlü yeniliği bulabileceğimiz bu sistemi daha kapsamlı hale getirmek için çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Genel Müdürlüğümüzce Türk Telekom'un destekleriyle yürütülen "Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu" (ACEP) projesi kapsamında pilot çalışmalar yürütülüyor. Görüntülü görüşme bütün ceza infaz kurumlarında tam anlamıyla ne zaman faaliyete geçecektir?

Malum olduğu üzere söz konusu projeye ceza infaz kurumlarında dijital dönüşüm gerçekleştiriyoruz. Hükümlü ve tutukluların görüntülü görüşme uygulamasını da içerisinde barındıran proje ile hükümlülerin personel tarafından oda ve koğu dışına çıkartılması suretiyle yürütülen çeşitli hizmetlerin, ses izolasyonlu bir kabin içerisinde oda ve koğuşlara yerleştirilecek multimedya cihaz marifetiyle daha az insan kaynağı harcanarak, hızlı ve güvenilir bir biçimde gerçekleştirilmesini hedefliyoruz.

“

Çok net olarak söylüyorum büyük fedakârlıklarla çalışan kahraman infaz ve koruma personelimizin film senaryolarında olumsuz bir algı ile lekelenmesine tahammül edemeyiz. Bizim bu konuda müsaademiz olamaz. Biz sadece gerçeklerin gösterilmesini istiyoruz. O yüzden personelimizin dürüst, namuslu, gayretli ve kahramanca çalışmalarını tersine gösteren senaryolar bizim için doğru senaryolar değildir.

”

Proje kapsamında ceza infaz kurumlarında ilk defa görüntülü görüşme uygulamasını hayata geçirdik. Bu kapsamda geçtiğimiz dönemde 35 milyonun üzerinde görüşme sistem üzerinden gerçekleştirildi. Hızlı yaygınlaştırma sayesinde ülkemiz genelinde 150'nin üzerinde kurumda sistem kurulumunu gerçekleştirdik ve hızla yaygınlaştırmaya devam ediyoruz. Yakın zamanda bütün ceza infaz kurumlarında sistemi aktif bir şekilde kullanma hedefindeyiz.

Genel Müdürlüğümüzde Kurumsal İletişim Daire Başkanlığı adında yeni bir Daire Başkanlığı kuruldu. Bu dairenin misyonundan bahseder misiniz?

Siz ortaya nasıl emek koyarsanız koyun neyi, nasıl anlatırsanız anlatın bunun karşısında nasıl anlaşıldığı, ne kadar anlaşıldığı son derece önemlidir. Günümüz dünyasında algı çalışmalarının olguların önüne geçtiği bir yaklaşım ile hareket ettiğini görüyoruz. Bu nedenle sizinle birlikte faaliyet gösteren 80.000 personelin ortaya koyduğu emeği doğru yansıtmamız gerekiyor. Bizim ceza

infaz kurumlarında ortaya koyduğu emeği vatandaşımızın doğru bilmesi gerekiyor. Çünkü bu alan manipülasyona çok açık bir alan. Amacımız ne olursa olsun belirli unsurlar tarafından sürekli başka yerlere çekilmek suretiyle farklı şekilde tarif edilmek suretiyle personelimizin, çalışanlarımızın ve kurumlarımızın olumsuz gösterilmeye çalışıldığı bir alanla karşı karşıyayız. Dolayısıyla doğru anlaşılacak için kendinizi doğru anlatacaksınız. Günümüzde bu durum kendiliğinden olmuyor. Tabii ki Adalet Bakanlığının bu konuda ilgili birimleri var fakat bizim kendi alanımızdan bu birimlere destek vermemiz gerekiyor. Alanımız ile ilgili iletişimi güçlendirmemiz gerekiyor. Vatandaşın bu alanla ilgili olarak görüşlerine daha fazla hâkim olmamız gerekiyor. Vatandaşın alana ilişkin şikâyetlerini daha erken öğrenip bunlara daha erken refleks göstermemiz gerekiyor. Çünkü en baştan itibaren biz ülkemizdeki ceza infaz anlayışının insan odaklı olduğunu söylüyoruz. En baştan itibaren temel hedefimizin gerek cezasının infazını yerine getiren vatandaşlarımız için

gerekse onların aileleri için insanı esas alan yaklaşımlar içerdiğini söylüyoruz. O zaman bizim bunu doğru anlatmamız lazım. Yanlış anlaşılma-ya meydan vermememiz gerekiyor. Bu sebeple Kurumsal İletişim Daire Başkanlığı halkımızın bize ulaşmak istediğinde kamuoyunun sesi olacaktır. Bu birimiz hem kurumumuz içerisine hem de kamuoyuna ulaşan sesimiz olacaktır. Bir nevi köprü görevi üstlenecekler.

Vatandaşın kirli bilgiler içerisinden doğrusunu öğrenebilmesi son derece önemli bir durum. Bu çalışmamız da bu amaca uygun bir araç olacaktır. Biliyorsunuz özellikle sosyal medya alanı son derece gerekli aynı zamanda da bilgi kirliliği yaratabilmesi açısından son derece riskli bir alandır. Kurumlarımızın ortaya koyduğu emeği doğru yansıtmak ve kamuoyundaki yanlış algı ve bilgilendirmeleri düzeltmek adına Kurumsal İletişim Daire Başkanlığımız önemli bir görev üstlenecektir. Bu sebeple Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü gibi kurumsal ve tarihi geçmiş olan bir yapı içerisinde

“

Biz insan kaynakları açısından güçlü bir kurumuz ve bunu kurumsal yapıya destek vermemiz adına güçlü kullanmamız gerekiyor. Bizim sanatçılarımız, edebiyatçılarımız, ressamlarımız, müzisyenlerimiz var. Biz bunlardan istifade etmeliyiz. Ceza infaz kurumu koridorundaki personel aynı üniformayı giyen sanatçıyı sahnede gördüğünde işte bu da benim meslektaşım diye bilmelidir.

”

de böyle bir alanın boş bırakılması düşünülemezdi. Bu alanı dolduran bürolarımız geçmişte de vardı. Şimdi bu büroların çalışmasını daha derli toplu bir çatı altında, tecrübeli arkadaşlarımızın yönetimiyle yürütmelelerini sağlayacağız.

Genel Müdürlük bildiğiniz gibi kamuoyuna mâl olan ve milyonlarca insan tarafından izlenen dizi ve filmler var. Bu dizi ve filmlerde özellikle ceza infaz kurumlarını ve denetimli serbestlik müdürlüklerimizi ilgilendiren konularda film senaryolarına yönelik Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü olarak bir çalışmamız var mı?

Bizim sorumlu alanlarımızdan birisi de budur. Özellikle dramların, filmlerin, dizilerin kamuoyunun dikkatini çekmek için senaryolarına ekledikleri unsurlar genellikle bizim personelimizin aleyhine unsurlar oluyor. Genellikle bizim personelimizi olumsuzluğun içerisinde gösteren unsurlar olduğunun farkındayız ve takip ediyoruz. Geçtiğimiz dönemde olduğu gibi biz bunların takipçisi

olacağız. Bir defa açıkça şunu ifade edelim; zaman zaman biz bu tip projeler için kendi alt yapılarımızı bakanlığımızın müsaadeleri doğrultusunda kullanıyoruz. Ama bu kullandırmanın ön şartı bizim personelimizin imajına zarar verecek senaryoların düzeltilmesidir. Yani çok net olarak söylüyorum büyük fedakârlıklarla çalışan kahraman infaz ve koruma personelimizin film senaryolarında olumsuz bir algı ile lekelenmesine tahammül edemeyiz. Bizim bu konuda müsaademiz olamaz. Biz sadece gerçeklerin gösterilmesini istiyoruz. O yüzden personelimizin dürüst, namuslu, gayretli ve kahramanca çalışmalarını tersine gösteren senaryolar bizim için doğru senaryolar değildir. Biz bu noktada herkesin bir miktar hassasiyet ile hareket etmesini bekliyoruz. Personelimiz adına bunu bekliyoruz. Münferit olumsuzluklar yansıtılabilir ama bu genele şamil bir hale getirilirse, kurumsal bir hale getirilirse elbette en ücra köşedeki infaz ve koruma memurunun verdiği tepkiyi genel müdürleri olarak ben de veririm.

Kamuoyunda merak edilen sorulardan biri de 2023 yılında personel alımı planlanıyor mu?

Ceza infaz kurumunda kariyer planlayan adaylar için “150 İdare Memuru Öğrenciliği” personel alımı ilanımız 15 Eylül 2022 tarihli Resmi Gazete’de yayınlandı. Yine öğretmen, psikolog, sosyal çalışmacı, fizyoterapist, mühendis ve veteriner unvanlarında olmak üzere toplam “80 Sözleşmeli Personel Alımı” ilanına aynı tarihte çıkılarak her iki sınavın başvuruları 30 Eylül-14 Ekim 2022 tarihleri arasında alınacaktır. Ayrıca ceza infaz kurumu ve denetimli serbestlik müdürlüklerimizin personel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için Cumhurbaşkanlığına personel ihtiyaç taleplerini de bildirmiş bulunuyoruz. Bu bağlamda Bakanlığımız ve Cumhurbaşkanlığı arasında görüşmeler devam etmektedir. Aramıza yeni katılacak olan personelimizin teşkilatımız adına hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Grup CTE ve Grup İKM gibi müzik grupları Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde

faaliyetler yürütüyordu. Bu tarz sosyal çalışmaların devam etmesi planlanıyor mu?

Biz 80.000 çalışanı olan büyük bir aileyiz, büyük kurumuz, büyük bir sistemiz. Dolayısıyla bizim içimizde insan kaynakları açısından hakikaten çok farklı kaynaklardan çok farklı özellikleri olan personelimiz bulunuyor. Biz insan kaynakları açısından güçlü bir kurumuz ve bunu kurumsal yapıya destek vermemiz adına güçlü kullanmamız gerekiyor. Bizim sanatçılarımız, edebiyatçılarımız, ressamlarımız, müzisyenlerimiz ve çok usta halk dansları icra eden sanatçılarımız var. Biz bunlardan istifade etmeliyiz.

Ceza infaz kurumu koridorundaki personel aynı üniformayı giyen sanatçıyı sahnede gördüğünde işte bu da benim meslektaşım diyebilmelidir. Vatandaş dışarıda bizim personelimiz olan bir arkadaşımızı başarılı bir tiyatro yaparken gördüğünde demek ki ceza infaz kurumlarında sanat duygusu olan insanlar da görev yapıyor diyebilmelidir. Bu bizim kurumsallaşmamızın önemli bir parçasıdır. Biz sadece kötü zamanlarda sadece sorunlu alanlarda bir araya gelen bir camia değildir. Sadece ceza infaz kurumlarında bir olay yaşandığında bir araya gelen bir camia da değildir. Biz sanatsal faaliyet etrafında, güzel sanatlarla ilgili bir faaliyet alanında iyi zamanlarda da bir araya gelmeliyiz. O potansiyel bizde var. Sadece o potansiyelden istifade etmemiz gerekiyor.

Genel Müdürüm yayın hayatının 8. yılına giren Değer dergimizde her ay önemli bir değeri konu alıyoruz. Eylül sayısı değerimiz mülkün temeli olan "adalet." Adalet değerimiz ile ilgili neler söylemek istersiniz?

Adalet üzerinde ciltler dolusu kitaplar yazılabilecek ya da ciltler dolusu kitapları doldurabilecek kadar çok konuşulabilecek bir kavramdır. Ama birkaç cümle ile adaletten bahsetmek gerekirse "Adalet" sadece bir bakanlığa verilmiş olan bir görev değildir. Adalet sadece mahkemele-re verilmiş olan bir görev de değildir. Aslında adalet insanoğluna bir vasıf

olarak yüklenmiş bir duygudur. Adalet insanı diğer varlıklardan ayıran bir değerdir. Allah adalet inancını, duygusunu, sorumluluğunu diğer varlıklardan ayrı olarak bir imtiyaz ve bir yüksek değer olarak insanoğluna vermiştir. Dolayısıyla adalet aslında insanlığın bir başka tanımla en yüksek mefkûresidir. O sebeple adalet kavramının içeriğini bilerek hissetmek, yaşamak ve yaşamınıza katmak daha sonra da uygulamalarınıza yansıtmak bir insan için olgunlaşma sürecinin aşamalarıdır. Bir insanın başarısını bir insanının hayata katkısını bir insanın çevresine katkısını adalet duygusu ile ölçebilirsiniz. Yani adalet duygusunun gelişmişliği ile ölçebilirsiniz.

“

Adalet deyince ben heyecanlanıyorum. Çünkü üzerinde konuştukça daha çok şey söylememiz gerekiyor. Bir tarafını eksik bırakırsam eksik bırakma kaygısı yaratıyor bende. Bizler için adalet aynı zamanda içerisinde görev yaptığımız, sık sık ifade ettiğimiz bir kavram. Hâkim ve savcılar için adalet amaçtır.

”

Adil olabilmek için emek vermeniz gerekir. Dolayısıyla adalet çok konuşulabilecek felsefi bir kavramdır. Herkesin gerek kişisel alanında gerek iş alanında gerekse aile alanında alabildiğince içini doldurarak bu kavrama sahip çıkması gerekiyor. Başkalarına adalet, kendi nefesine adil olmakla başlar. Dolayısıyla adalet kişisel tekâmül de gerektirir. Adalet deyince ben heyecanlanıyorum. Çünkü üzerinde konuştuğça daha çok şey söylememiz gerekiyor. Bir tarafını eksik bırakırsam eksik bırakma kaygısı yaratıyor bende. Bizler için adalet aynı zamanda içerisinde görev yaptığımız, sık sık ifade ettiğimiz bir kavram. Hâkim ve savcılar için adalet amaçtır. Hâkim ve savcılar için adalet bütün emeklerinin o anlamda sonucudur. Ama şunu söylemek lazım bireylerin adil olmadığı, kişilerin kendi iç adaletlerini sağlamadıkları, gerçek anlamda

adaletle inanmadıkları bir toplumda adaletin uygulanması imkânsızdır. Bu sebeple toplumsal adaletle giden yolda bireysel adalet kaçınılmazdır, gereklidir ve zorunludur.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün yayımladığı Değer dergisi Türkiye'de birçok kuruma gönderiliyor. Eğitim ve iyileştirme faaliyeti anlamında hükümlü-tutuklulara da gönderilen Değer dergimiz Turkcell Dergilik uygulamasında da yayımlanıyor. Dergimiz ile ilgili neler söylemek istersiniz?

Ben göreve başladığım zaman bizim Sesleniş gazetemiz vardı ve taşrada görev yaptığım zamanda birçok konuda haberdar olmak için ceza infaz kurumlarında merakla beklerdik. Ayrıca başsavcılık yaptığım yerlerde bilirdim ki ceza infaz kurumlarında faaliyet yapıldığını personelimiz o

“

Dergi işi ile uğraşmak zordur. Performansa dayalı devamlılık gerektirir. İlgiyi canlı tutmak gerekir. Bunun için de dinamik olmak zorundasınız. Birbirinizi veya kendinizi tekrar etmeye başladığınız zaman derginize olan ilgi azalmaya başlar. Bu noktada biz o günün cesareti ile bir dergi çıkararak hükümlü ve tutuklulara bu dergi üzerinden düşüncelerimizi aktaralım istedik.

”

“

Tekrar bu camianın içerisinde olmaktan, bu camianın bir ferdi olmaktan, ceza infaz ailesinin bir mensubu olmaktan iftihar ettiğimi, mutlu olduğumu söylemek istiyorum. Yapacağımız işlerde, görevlerde, önümüzdeki süreçte karşılaşacağımız her zorlukta bizim en büyük gücümüz personelimizdir. Personelimizin bize olan iyi niyetli inancı, personelimizin bizim üzerimizden devletine olan inancı, görevlerine olan sadakatleri, personelimizin donanımı bizim en büyük güvencemiz olacaktır.

”

emeklerinin Sesleniş gazetesine yansıyıp yansımayacağını, bir sonraki ayda o emeklerini orada görüp görmeyeceğini merakla beklerlerdi. Bir sonraki ayın Sesleniş gazetesi geldiğinde de eğer o faaliyet yer almışsa bunu gururla göstermiş olurlardı. Ancak bu alanda hükümlü ve tutuklularımıza Sesleniş gazetesinin bir gazetenin kapsamının dışında özellikle de ihtiyaç duydukları değerler eğitimi alanında bir eser ortaya koyma ihtiyacını gördük. O tarihte bunun fikri altyapısını ilgili birimlerle yaptığımız toplantılarla ve görüşmelerle somutlaştırdık. Ancak dergi çıkarmak bir cesaret işidir gazete çıkarmaya da benzemez. Dergi işi ile uğraşmak zordur, yapanlar bilirler. Performansa dayalı devamlılık gerektirir. İlgiyi devamlı canlı tutmak gerekir. Bunun için de dinamik olmak zorundasınız. Birbirinizi veya kendinizi tekrar etmeye başladığınız zaman derginize olan ilgi azalmaya

başlar. Bu noktada biz o günün cesareti ile bir dergi çıkararak hükümlü ve tutuklulara bu dergi üzerinden düşüncelerimizi aktaralım istedik. Sadece bizim düşüncelerimiz değil bizimle hiç ilgisi olmayan uzmanlarımızın düşüncelerini de aktaralım ve yine dergi içerisinde onların fikrine değer verecek insanlardan bahsedelim diye düşündük. Onların düşüncelerini aktaralım. Bazı yazılardan seçimler yapalım, onların okumasını arzu ettiğimiz, okumalarında yarar gördüğümüz yazıları dergimize taşıyalım diye bir çalışma yaptık. Bu anlayışla arkadaşlarımızla birlikte dergimizi çıkarmaya başladık. Tabii geçen bu süre içerisinde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğündeki ilk görev dönemimde en çok iftihar ettiğim hizmetlerden birisidir. Biz bu süreci Sayın Bakanımıza ve Sayın Müşteşarımıza arz ettiğimizde onlar

da son derece uygun gördüler ve bize destek verdiler. Ondan sonra da bakanlarımız, müsteşarlarımız bu dergiye hep destek verdiler ve Değer dergisi de hak ettiği ilgiyi hükümlü ve tutuklulardan görmüş oldu.

Değer dergisi aynı zamanda bizim hükümlü tutuklularımıza verdiğimiz mesajların da bir belgesidir. "Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara ne yüklemek istiyoruz?" Bunun bir belgesidir bu dergi. Bu dergiler tarihe vesikalar olarak düşmenin bir başka şeklidir. Türkcell Dergilik platformunda yayınlanıyor olması Değer dergisinin kamu kurumu tarafından çıkartılan bir dergi olma sınırlarını aşır artık dergicilik alanında özel sektörle rekabet edebilecek bir hale geldiğini gösteriyor. Ben eskiden İsyurtlarında üretilen ürünler için arkadaşlarımı motive

etmek adına şunu ifade ediyordum: “Bizim raflarımızda satılmasının bir anlamı yok. Özel sektörün raflarına çıkıp diğer ürünlerle rekabet ettiği zaman bu ürünün kalitesinden emin olabiliriz.” Tüketicinin yaklaşımları itibarıyla ürünün akredite edildiğinden emin olabiliriz. Dergimizin de platformda çıkmasını böyle değerlendiriyorum.

Değer dergimizin eki olarak yayınlanmaya başlayan Değer Çocuk dergimiz de 0-6 yaş grubu annesinin yanında kalan çocuklara ve personelimizin çocuklarına özel hazırlanıyor. Değer Çocuk dergimiz ile ilgili düşüncelerinizden bahsedermisiniz?

Biz 0-6 yaş arası annelerin yanında kalan çocuklarımızın bu süreçlerden minimum etkilenmesi için çünkü etkilenmemeleri mümkün değil, elimizden geleni yapıyoruz, yapmaya da gayret ediyoruz. Çocuk dergimiz kısa süre olsa da çocukların iyi zaman geçirmesini, kişisel ve ruhsal gelişimlerine olumlu katkı sağlamayı temin eder ki bu da kurumumuzun onlara dokunması demektir, son derece güzel bir düşünce, yapanların eline sağlık.

Genel Müdürüm son olarak Değer okurlarına ve personelimize neler söylemek istersiniz?

Öncelikle tabii geçtiğimiz sayıdaki Değer dergisinde de yazdım. Tekrar bu camianın içerisinde olmaktan, bu camianın bir ferdi olmaktan, ceza infaz ailesinin bir mensubu olmaktan iftihar ettiğimi, mutlu olduğumu söylemek istiyorum. Yapacağımız işlerde, görevlerde, önümüzdeki süreçte karşılaştığımız her zorlukta bizim en büyük gücümüz personelimizdir. Personelimizin bize olan iyi niyetli inancı, personelimizin bizim üzerimizden devletine olan inancı, görevlerine olan sadakatleri, personelimizin donanımı bizim en büyük güvencemiz olacaktır. Bu noktada biz personelimizin bütün sorunlarını eski aile büyükleri olarak çok iyi biliyoruz. Personelimizin taşranın her köşesinde kendi aralarında sohbet ederken birbirlerine anlattıkları çalışma ve iş sorunlarını çok iyi biliyoruz. Biz burada onların sorunlarını en yüksek duyarlılıkla ele alıp onların sorunları için onları doğru temsil etme adına gayret gösterirken onların da taşrada her noktada görevlerini en yüksek verimlilikle yerine getirmek için gayret etmelerini bekliyoruz.

Personelimizden insanımıza değer vermelerini istiyorum. Bizim için değerli olan personelimizden hem hizmet alan hükümlü ve tutuklulara hem de o hükümlü ve tutukluların ailelerine değer vermelerini istiyoruz. Bizden hizmet alan insanlara yaptığımız görev içerisinde birinci sınıf bir ülkenin birinci sınıf vatandaşı olduklarını hissetmelidir. Bu çerçevede hükümlü ve tutuklular cezalarının gereği olan mahkeme kararı gereği aldıkları cezalarını yerine getirirken insan onuruna yakışır, insan odaklı uygulamalarla topluma tekrar kazandırılmalıdır. Biz bu konuda tam bir inançla hareket edeceğiz. Hiçbir tereddüdümüz olmayacak. Bu amaca ulaşmak için gayret etmek bizim görevimiz. Amaca ulaşılıp ulaşılmayacağı ya da ne kadar ulaşılacağı konusu bir miktarda nasip meselesi ama bu bizim gayretlerimiz ile ilgili. Yine vatandaşın da ceza infaz kurumlarındaki personelimize, onların insan sevgisine, onların donanımına, bilgisine ve duyarlılıklarına itimat etmesini istiyorum. Vatandaşımız içeride yapılan hizmetin kalitesine inansınlar. İnşallah her geçen gün bu hizmetin kalitesini, infaz anlayışımızın kalitesini daha ileriye götürmek için el birliği ile çalışacağız.

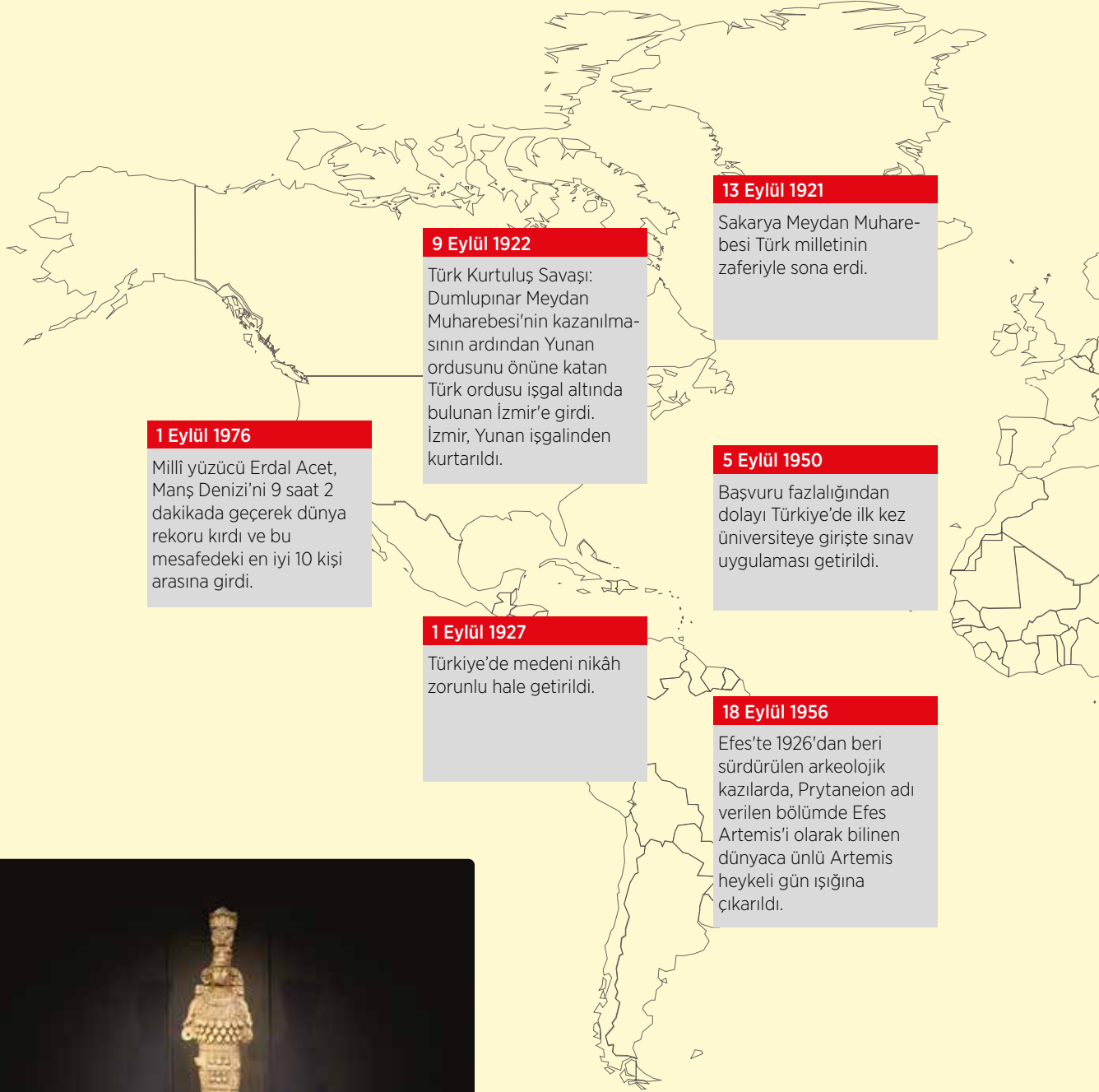

İsa TİYEK
Gaziantep Açık CİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

TARİHTE BU AY

DEĞER

EYLÜL

1 Eylül 1976

Millî yüzücü Erdal Acet, Manş Denizi'ni 9 saat 2 dakikada geçerek dünya rekoru kırdı ve bu mesafedeki en iyi 10 kişi arasına girdi.

9 Eylül 1922

Türk Kurtuluş Savaşı: Dumlupınar Meydan Muharebesi'nin kazanılmasının ardından Yunan ordusunu önüne katan Türk ordusu işgal altında bulunan İzmir'e girdi. İzmir, Yunan işgalinden kurtarıldı.

13 Eylül 1921

Sakarya Meydan Muharebesi Türk milletinin zaferiyle sona erdi.

5 Eylül 1950

Başvuru fazlalığından dolayı Türkiye'de ilk kez üniversiteye girişte sınav uygulaması getirildi.

1 Eylül 1927

Türkiye'de medeni nikâh zorunlu hale getirildi.

18 Eylül 1956

Efes'te 1926'dan beri sürdürülen arkeolojik kazılarda, Prytaneion adı verilen bölümde Efes Artemis'i olarak bilinen dünyaca ünlü Artemis heykeli gün ışığına çıkarıldı.

Artemis Heykeli-Efes

Vecihi Hürkuş

10 Eylül 1855

Osmanlı İmparatorluğu'n-
da ilk kez telgraf ile
haberleşme başladı.

2 Eylül 1994

Uluslararası Olimpiyat
Komitesi, halterci Naim
Süleymanoğlu'na "Yüzyılın
En Güçlü Sporcusu
Ödülü"nü verdi.

3 Eylül 1895

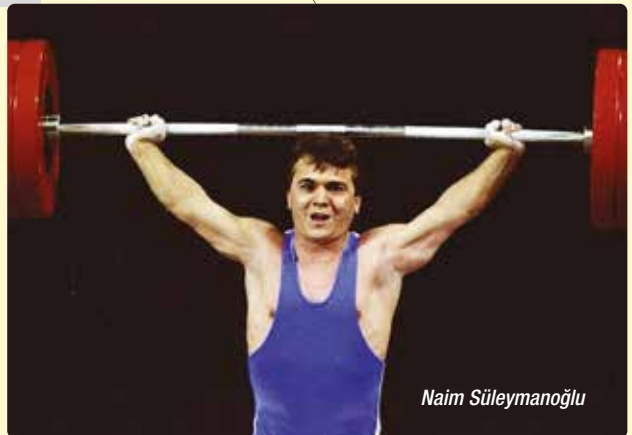
İlk profesyonel futbol maçı
yapıldı. Latrobe, Jeanette'i
12-0 yendi.

27 Eylül 2020

Dağlık Karabağ çatışmala-
rı başladı. 44 gün süren
savaş Azerbaycan'ın kesin
zaferiyle sonuçlandı.

30 Eylül 1930

İlk Türk sivil pilotlardan
Vecihi Bey, kendi yaptığı
uçakıyla Göztepe'den
Yeşilköy'e uçtu.

Naim Süleymanoğlu

A group of seven people, four women and three men, are posed outdoors in traditional Moroccan clothing. The women wear vibrant, patterned dresses with headscarves in various colors like red, yellow, and green. The men are dressed in white traditional robes (djellabas) and white headscarves (ghutras). They are standing in a row, smiling at the camera. The background shows a clear blue sky and some greenery.

1. <https://islamansiklopedisi.org.tr/Cezayir>
2. <https://afam.org.tr/uluslararasi-osmanlidan-gunumuze-turkiye-cezayir-iliskileri>
3. <https://blog.biletbayi.com/cezayir-tarihi-yerler.html>

CEZAYİR

Cezayir, Afrika'nın kuzey kısmında yer alır. Tunus, Libya, Fas, Mali, Nijer ile sınır komşusudur. Cezayir'in başkenti ülke ismiyle aynı olan Cezayir şehridir. Aynı zamanda en büyük kent özelliğini taşıyan Cezayir ülkenin kalbi konumundadır.

Cezayir'in Tarihi

İslâm Öncesi Dönem: Milâttan önce 1000 yıllarında Suriye sahillerinden gelen Fenikeli tüccarlar Cezayir'in Akdeniz kıyılarına yerleştiler ve MÖ 814'te bugün Tunus sınırları içerisinde bulunan **Kartaca** şehrini kurdular. Daha sonra Kartaca, onların burada kurdukları devletin hem adı hem de başşehri oldu. Milâttan önce 146 yılında Kartaca'yı ele geçiren Romalılar, MS 40 yılına doğru bu bölgedeki hâkimiyetlerini kuvvet-

lendirdiler ve Cezayir "**Mauretania Caesariensis**" adıyla imparatorluğun bir eyaleti haline geldi. Bu dönemde kıyı bölgelerinde "**Romanizasyon**" ismiyle bilinen yoğun bir sömürgecilik ve zulüm siyaseti uygulanırken Cezayir'in iç kesimleri Roma hâkimiyetinin dışında kaldı. Kabile halinde göçebe hayatı yaşayan yerli halka *Libyalı* deniliyordu. Kendilerini "**Emâziğ**" (**hür insanlar**) olarak tanıtan bu yerli halka sonraları "**Berber**" adı verilmiştir. Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra bölge sırasıyla **Vandallar** ve Bizans'ın hâkimiyeti altına girdi.

İslâmî Dönem: VII. yüzyılın ortalarından itibaren Abdullah b. Sa'd b. Ebu Serh ile Abdullah b. Zübeyr'in emrinde Mağrib'i fethetmek üzere gelen Müslüman

Arap Fâtihler, Berberî kabilelerinin ve Bizans'tan artakalan bazı toplulukların mukavemetiyle karşılaş- tılar. Bizans'a karşı bağımsızlığını ilan ederek **Sübeytila'yı** başşehir yapan kumandanı öldürüp şehre girdiler ve 2,5 milyon dinar cizye alarak geri döndüler. Daha sonra **Muâviye** Mısır valisini göndererek sahildeki bazı yerlerin ele geçirilmesini sağladı. Ebû'l-Muhâcir, Dînâr'dan sonra meşhur kumandan Ukbe b. Nâfi'el-Fihri 670'te ve 682'de gerçekleştirdiği seferlerle İslâmiyet'in yayılması için uygun bir ortam hazırlamayı başardı. Ukbe'nin Berberî kumandanı, Küseyle ile yapılan bir savaşta şehit düşmesinden sonra (63/682-83) bu görevi Züheyr b. Kays el-Belevî üstlendi. Onun ardından Hassân b. Nu'mân el-Gassânî fetih hareketini devam ettirdi ancak o da

Timgad'ın antik Roma kalıntıları

Cezayir Çölü, merkezi Kuzey Afrika'da bulunan ve Büyük Sahra Çölü'nün bir kısmıdır.

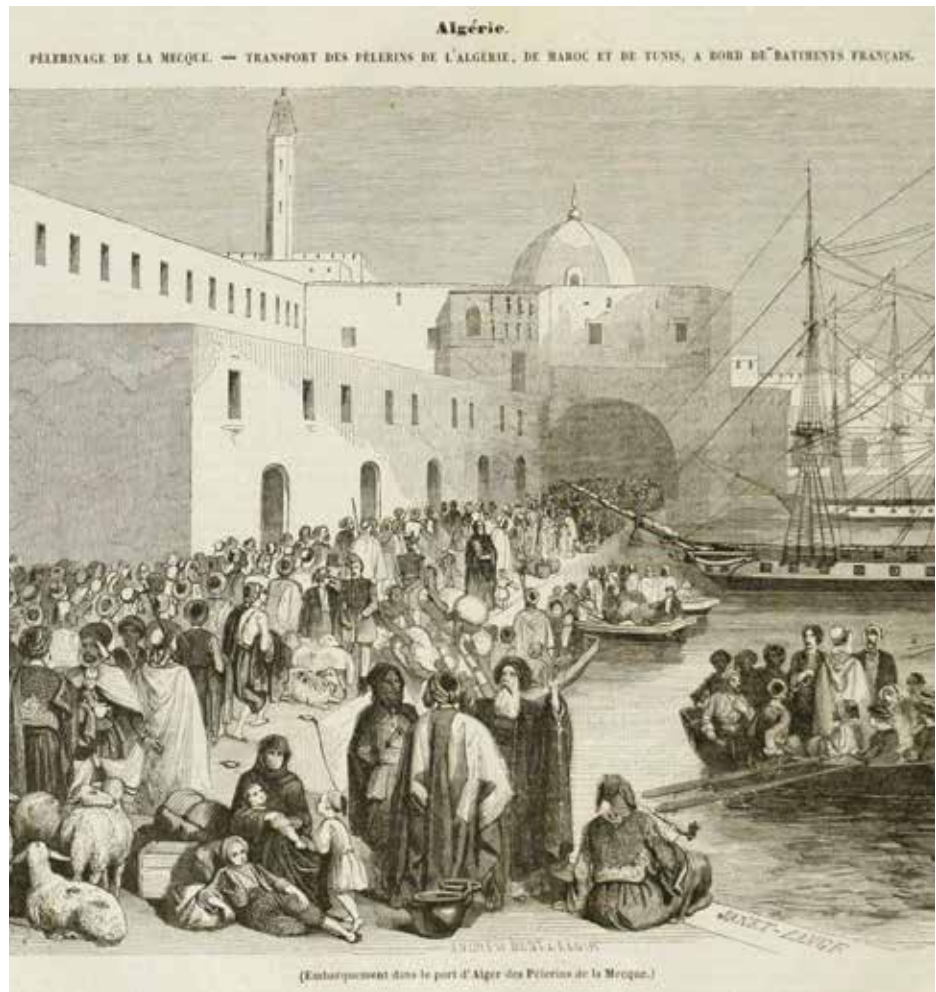
Mansoura Cami, Tlemcen

Berberi Melikesi Kâhine önünde hezimete uğradı ve askerini geri çekmek zorunda kaldı (77/696). Fakat bir süre sonra Berberi, kabilelerinin de yardımıyla tekrar saldırıya geçerek Kartaca'yı ele geçirdi ve Kâhine'nin sonunu hazırladı. Böylece İslâmiyet, Berberi kabileleri arasında yayılmaya başladı. Fakat **Emevilerin** yanlış siyasetleri yüzünden büyük çoğunluğu Haricî mezhebini benimsedi ve Kayrevan'daki Emevî idarecilerinin zalimane vergi politikalarına isyan etti. Bu isyan sonunda Ebû Kurre Es-Sufri liderliğinde Tilimsân'da Benî İfren Emirliği (757-765), Tâhert'te de Abdurrahman b. Rüstem tarafından **Rüstemî Devleti** kuruldu (777-909). Rüstemî Devleti Müslüman Cezayir'de kurulan ilk bağımsız devlettir. Bu dönemde Batı Cezayir, Fas'ta hüküm

süren İdrisilerin (789-926), Doğu Cezayir ise Kayrevan'daki Ağlebîlerin (800-909) idaresine girdi. Her iki devlette Bağdat'taki **Abbasi** halifeliğine bağlı idi. Cezayir IX-X. yüzyıllarda Rüstemlerin, Ağlebîlerin ve İdrisilerin idaresi altında ekonomi ve İslâmî kültür alanlarında büyük gelişmelere sahne oldu. Tubne, Tâhert, Tilimsân, Mîle ve Bâğâye gibi birçok şehir ticaret erbabının ve ilim tahsil etmek isteyen öğrencilerin akınına uğradı ve doğuya giden kafilelerin de sıklıkla tercih ettiği bir yer oldu.

Osmanlı Dönemi: Osmanlıları devletten imparatorluğa dönüştüren adımların başında **Yavuz Sultan Selim'in** Mısır'dan Fas'a kadar tüm Kuzey Afrika bölgesinde kurduğu hâkimiyet alanında Cezayir'i İstanbul'a bağlaması en önemli

hamlelerden biridir. Osmanlılar tarafından **Barbaros Hayreddin'in** Cezayir hâkimi olarak atanmasıyla başlayan süreç, takip eden 300 yıl boyunca Anadolu'dan bu coğrafyaya bölgenin güvenliğini sağlamak üzere on binlerce Anadolu gencinin taşınmasını zorunlu kılmıştır. Bu durum Türkiye-Cezayir ilişkilerini daha ileri bir safhaya taşıyarak akrabalık ilişkilerine dönüştürmüştür. Dolayısıyla bugün Cezayir'de kökü Türkiye'ye dayanan pek çok aile yaşamakta ve aynı şekilde çeşitli vesileler ile Anadolu'ya göç eden çok sayıda Cezayir soyundan insan yaşamaktadır. Sosyolojik bir vakia olarak iki ülke arasında değişik dönemlerdeki istenmeyen kısa kesintilere rağmen silinmesi imkânsız izler sayesinde ortak tarihimiz süreklilik arz etmiştir.

Cezayir Ovası

Cezayir Kıyı Şeridi

Cezayir'in Fiziki, Beşerî ve Ekonomik Özellikleri

Cezayir, bugünkü sınırları içinde fizikî ve beşerî özellikleri bakımından birbirinden tamamen farklı iki bölgeden meydana gelir: **"Kuzey Cezayir ve Güney Cezayir."**

Yer şekillerinin ana hatlarını; Avrupa'nın **Alp Dağları** ile yaşıt, genç kıvrımlı yapıları Afrika eski kütlelerine yabancı olan kuzeydeki Tel atlasları ile güneyde ona paralel olarak uzanan Sahra atlasları adı verilen dağ sıraları, bunların arasındaki kurak, bozkırlarla kaplı, yer yer siğ tuzlu bataklıkların yayıldığı yüksek ovalar oluşturur. Bölgenin denize yakın kesimleri Akdeniz ikliminin etkisindedir (*Başşehir Cezayir'de temmuz ortalaması 24,5 °C iken ocak ortalaması 12,2 °C*). Yıllık yağış batıdan doğuya gildikçe ve yükseklik arttıkça artar. Bölgenin iç kesimlerinde Akdeniz ikliminin karasal tipi hâkimdir. Aktif nüfusun yaklaşık **%23'ü tarımla uğraşır**. Sömürge dönemindeki oranı çok daha yüksek olan bu sektörün millî gelirdeki payı ancak %6 civarındadır. Hemen hemen tamamı kuzeyde toplanmış olan tarım toprakları ülke yüzölçümünün ancak %13 kadarına eşit bir yer tutar. Son yıllardaki genişleme eğilimini çeşitli tedbirlerle önlenmeye çalışılan güneydeki çöller ise vahalar dışında göçebe hayvancılık alanıdır.

Başkent Cezayir

Djemila Kalıntıları

The Ruins of Timgad

Ülkede birkaç defa toprak reformu yapılmıştır. Avrupalıların terk ettikleri tarım alanları kooperatiflere veya tarım işçilerinin ortak olduğu işletmelere verilmiştir. Başlıca ürünler tahıl (**buğday ve arpa**), turuncgiller, üzüm, hurma ve çeşitli sebzelerdir. Bazı alanlarda ürün ülke ihtiyacının tamamını karşılamaya yetmez. Bu sebeple dışarıdan özellikle tahıl, yağlı maddeler ve şeker ithal edilir.

Cezayir'in Tarihi ve Turistik Yerleri

Oldukça renkli bir tarihe sahip olan Cezayir, **Kuzey Afrika'daki en büyük ülke** konumundadır. Bu da Cezayir tarihi yerler listesinin oldukça kabarık olmasını sağlamaktadır. Başta **Romalılar** olmak üzere pek çok antik topluluk ve kabileye ev sahipliği yapan Cezayir, bu ziyaretçilerinin izlerini günümüzde hala taşımaktadır.

Djemila Harabeleri

Cezayir'in kuzey bölgesinde kalan Djemila Harabeleri, bir Roma kentinden kalmıştır. MS 96-98 yılları arasında kurulduğu tahmin edilmektedir. Dönemin en büyük Roma şehirlerinden biri olan Djemila, VIII. yüzyılda terk edilmiştir. İnsanlar Roma'dan kalma tiyatroları, kemerleri, hamamları, tapınakları, sütunları ve daha birçok eseri ziyaretleri sırasında görebilmektedir.

Tipasa Archeological Park

Cezayir Şehitleri Anıtı

Timgad Harabeleri

Burası da tıpkı Djemila gibi Cezayir'in kuzeyinde kurulmuş bir Roma şehridir. Djemila gibi bu antik kent de UNESCO Dünya Mirası Listesi içinde bulunmaktadır. MS 1. yüzyılda kurulan Timgad'ı diğer şehirlerden ayıran özellik ise buranın bir askeri üs olarak kullanılmasıdır. Şehirde pek çok kalıntı bulunsa da Trajan Kemerı bu kalıntılar arasında en gözde olanıdır.

Tipasa Arkeoloji Parkı

UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan noktalardan bir diğeri Tipasa Arkeoloji Parkıdır. Cezayir'deki en ünlü tarihi mekanlar arasında bulunan park şehrin batısında yer almaktadır. Parkın içindeki yapıların büyük çoğunluğu Moritanyalılardan ve Romalılardan kalmıştır. Roma yönetimine girmeden önce bir liman olan park bölgesindeki kalıntılar MÖ 2. yüzyıl ile MS 6. yüzyıl arasında tarihlendirilmektedir.

Ahmed Bey Sarayı

Fort Santa Cruz

Cezayir Şehitleri Anıtı

Tepede birleşen üç ayrı yamuk sütundan oluşan Cezayir Şehitleri Anıtı, oluşturduğu eşsiz manzarası ile görenleri kendisine hayran bırakıyor. 1982 yılında yapılan 302 fit yüksekliğindeki bu yapı, Cezayir Bağımsızlık Savaşı anısına yapılmış olup Cezayir'in en popüler tarihi mekanları arasında bulunmaktadır.

Fort Santa Cruz

Oran kentinde bulunan 3 kaleden biri olan Sanra Cruz Kalesi, diğer iki kaleye tünellerle bağlanmıştır. İspanyolların denize 400 metre mesafede 1577 yılında inşa ettiği kale, Oran kentini görmek isteyenlerin planlarında bulundurması gereken yerlerden.

Ahmed Bey Sarayı

Ahmed Bey Sarayı, Cezayir'deki en etkileyici Osmanlı eserlerinin başında gelmektedir. Bu etkileyici mimari yapı uzun yıllar kapalı kaldıktan sonra restore edilerek yeniden açılmıştır.

Ahmed Bey Sarayı

Ketchaoua Cami

Notre Dame Katedrali

Ülkede Bizans mimarisini yansıtan en önemli tarihi ibadethanelerden biri olan Notre Dame Katedrali 1872 yılında yapılmıştır. Fransızlar tarafından Akdeniz'in büyüleyici manzarasını gören bir konuma inşa edilen Notre Dame Katedrali, başkent şehir merkezinin kuzey bölümünde yer alıyor. Şehre gelen turistlerin görmeden ayrılmak istemediği yapılar arasında bulunan bu katedral ihtişamlı mimarisi ve göz alıcı iç dekorasyonuyla anılıyor.

Ketchaoua Cami

Bizans ve Mağribi mimari izlerini görebileceğiniz Ketchaoua Cami, ülkenin en bilinen dini yerlerinden biridir. Cami, 1612 yılında inşa edilmiştir. Geniş merdivenlerle girilen caminin içerisinde oldukça ferah bir iç mekân ziyaretçileri karşılamaktadır. Tarih boyunca hem katedral hem cami olarak hizmet veren yapı, Cezayir tarihi hakkında meraklı ziyaretçilerin kesinlikle es geçmemesi gereken yerlerden biridir.

El Kala Ulusal Parkı

Ülkenin kuzeydoğu ucunda bulunan tam 800 kilometre-karelik bir milli park alanıdır. Akdeniz havzasında eşi benzeri bulunmayan göllere ve doğaya sahip olan bölge 1990 yılında UNESCO'nun kararıyla biyosfer rezervi olarak belirlendi. El Kala Ulusal Parkı 40 memeli, 25 av kuşu, 64 tatlı su kuşu ve 9 deniz kuşu türüne ev sahipliği yapmaktadır. Nesli tükenme tehlikesinde olan bitki ve hayvan türlerinin bulunduğu parkta en fazla yer alan hayvan geyiktir. Doğaseverlerin Cezayir tatilinde mutlaka görmesi gereken bir milli parktır.

Emir Abdelkader Cami

Cezayir'in en görkemli dini yapılarından olan Emir Abdelkader Cami, aynı anda 15.000 kişinin birlikte ibadet etmesine olanak tanımaktadır. İki minareye sahip bu etkileyici beyaz cami 20. yüzyılda inşa edilmiştir. Burası her ne kadar bir dini mekân olarak değerlendirilse de aynı zamanda bir üniversite olarak da hizmet vermektedir.

Emir Abdelkader Cami

Cezayir'in Yemek Kültürü

Şakşuka

İsmi biraz tanıdık geldi değil mi? Türk sabah kahvaltılarının vazgeçilmezi olan menemen, Afrika'nın kuzeyinde oldukça yaygındır. Ülkenin en sevilen lezzetlerinden olan şakşukayı dilediğiniz öğün tercih edebilirsiniz.

Tajine

Ülkenin geleneksel lezzetlerinden olan Tajine, güveç içerisinde sunulan özel lezzetlerden biridir. Havuç, biber, kuru erikle birlikte pişirilen etler altına kuskus ya da bulgur pilavı konularak servis edilmektedir. Oldukça lezzetli olan bu yemeği akşam öğünleriniz için tercih edebilirsiniz.

Nohutlu Kek

Haşlanmış nohutların; sarımsak, kimyon, maydanoz, karabiber, toz biber ve unla karıştırılarak köfte şekli

verildiği bu kekler muhteşem bir ara sıcaktır. Hafif ve lezzetli olan kekleri yemeklerden önce sipariş edip tadına bakmanızı öneriyoruz.

Mechoui

Afrika'da mangal şeklinde yapılan kızartma modelidir Mechoui. Kuzu veya tavuk etinin kömür ateşinde yavaşça pişirilmesinden oluşan bu yöntem sayesinde et suyunu ve lezzetini koruyor. Oldukça popüler olan bu pişirme yöntemi özel günlerde sıklıkla tercih ediliyor.

Couscous

Ülkemizde "kuskus" olarak bilinen irmik büyüklüğündeki bulgur taneleridir. Cezayir'de her restoranda ve sokak tezgahında bulabileceğiniz bu pilav türü ana yemek olarak tercih edildiği gibi yemeklerin yanında garnitür olarak da sunuluyor.

Makroudh

İrmiğin yoğurularak içinin badem ezmesiyle doldurulduğu bu lezzet, Cezayir'de kilo almanızın sebebi olabilir. Balla tatlandırılmış olan bu lezzet tatlı krizlerinize bire bir gelecek.

Sahlab

Kış aylarının vazgeçilmezlerinden olan salebi Cezayir gezinizde de rahatlıkla bulabilirsiniz. Üzerine biraz tarçın dökerek tüketebileceğiniz bu muhteşem tat sizi kış aylarında soğuklardan koruyacak.

Nane Çayı

Cezayir'in güzel yemeklerini tattıktan sonra lezzetli bir şeyler içerek günü sonlandırmak isterseniz sizi ferahlatacak nane çayını deneyebilirsiniz.

Fotoğraf: Hüseyin ÖZTÜRK
Trabzon E Tipi Kapalı Çlk,
İnfaz ve Koruma Memuru

FOTO DEĞER

DEĞER

Trabzon Düzköy-Şahinkaya

AKILCI İLAÇ KULLANIMI

Hastalıklarımızın tedavilerinde veya vitamin ve mineral takviyesinde kullandığımız ilaçlar çeşitli formlarda karşımıza çıkmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ilaçları, fizyolojik sistemleri veya patolojik durumları insanın yararı için değiştirmek veya incelemek amacı ile kullanılan ve kullanılması öngörülen herhangi bir madde veya ürün şeklinde tanımlamıştır.

Akılci ilaç kullanımı neden gereklidir?

Akılci ilaç kullanımı, öncelikli olarak halkın sağlığını ve toplumun çıkarını gözetir. Tüm dünyada yanlış şekilde, gereksiz yere, etkisiz ve yüksek maliyetli ilaç kullanımı çok çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Tespit edilen bu sorunlar arasında; temel ilaç listelerine veya güncel rehberlere uygun olmayan ilaçların reçetelere yazılması, özel hasta gruplarına uygunsuz ilaç yazılması/kullanılması, gereksiz yere pahalı ilaçların yazılması/kullanılması, gereksiz yere antibiyotik yazılması/kullanılması ya da gereksiz yere enjeksiyon preparatı yazılması/kullanılması, hekimlerin tedavileri konusunda hastalarına yeterli bilgileri vermemesi, yazılan reçetelerin gereken tüm doğru bilgileri içermesine özen gösterilmemesi, eczacıların reçete karşılama, ilaç verme ve hastayı bilgilendirme konusunda yeterli davranış sergilememesi, sağlık personelinin ilaç uygulama hatası yapması gibi nedenler sayılabilir.

Kullanmakta olduğumuz ilaçların doğru uygulanması büyük önem arz etmektedir. Yanlış yoldan kullanılan ilaçlar hayati tehlikelere yol açabilir.

Tablet

Tablet formundaki ilaçlarda genellikle toz şekilde bulunan bir veya birden fazla etken madde yardımcı maddelerle birlikte baskı ile veya kaplanarak katı hale getirilirler. Şeker kaplı renkli olanlarına "draje" denir. Kontrollü salınan ve uzun süre etkin olanları vardır. Ağızdan kullanımda bir ilaç mide, bağırsak ve kalınbağırsakta emilebilir. Genellikle dolaşıma girerek etkisini gösterir. Çoğunlukla üretildikleri hal etkin halleridir. Bazıları midede veya emilim sırasında bazıları emildikten sonra karaciğerde aktifleşerek etkin hale gelir. Bu ilaçların bir kısmı belli ölçüde yıkıma uğrayarak ve bozularak ilaçların etkinliğinde düşme gözlemlenebilir. Bazı ilaçların ise yenilen yemeklerle emilmesi azalabilir. Örneğin; demir preparatları (kan ilaçları) çay, süt ürünleri ile etkisiz hale gelir.

Efervesan Tablet

Aslında tablet halinde hazırlanır, farklı olarak suda eritilerek kullanılan preparatlardır (hazır ilaçlar).

Kapsül

İlacın içeriğinin belli bir bölgeye kadar gastrointestinal sisteme karışmaması veya uygun formülasyon kaygısı gibi nedenlerle bazen ilaç etken maddesi dolgu maddesiyle birlikte değişik materyallerden yapılmış kapsüller içinde verilir.

Krem

Deriye sürülerek uygulanan yarı katı preparatlardır. Su bazlıdır.

Merhem

Deriye sürülerek uygulanan yarı katı preparatlardır. Yağ bazlıdır.

İnhaler Sistem

Genellikle içinde toz bulunan havanın bazen de spreylerin çekilmesi esasına dayanan preparatlardır. Solunum yolları hastalıklarında sıklıkla tercih edilir.

Süspansiyon

Sıvı içerisinde toz dağılımının bulunduğu preparatlardır. Kullanılmadan önce çalkalanmalı veya karıştırılmalıdır. Şurup ve Flakon çoklukla kullanıldığı farmasötik şekillerdir.

Şurup

Sıvı halde bulunan ve oral yoldan kullanılan ilaçlar çoğunlukla ihtiyaç halinde kullanmak üzere saklanır. Genellikle 40-200 ml şişeler içinde bulunan çözelti, emülsiyon veya süspansiyonlardır.

Supozituar (fitil)

Genel olarak makattan kullanılan yarı katı ilaç formudur.

Losyon

Çoklukla saç ve deriye uygulanan sıvı preparatlardır.

Damla

Genellikle çözelti ve emülsiyon formunda göze, kulağa, ağza ve buruna lokal uygulanan steril preparatlardır.

Sprey

Cilde veya ağza uygulanabilen sıvı preparatlardır.

“

Bakteriler, çevrelerinde meydana gelen değişikliklere hızlı uyum sağlayabilen canlılardır. Antibiyotiklerin (anti bakteriyel ilaçlar) yaygın kullanımı bakterilerin ilaçlara dirençli hale gelmesine yol açmaktadır. Dirençli bakteriler diğer dirençli olmayan bakterileri de etkileyerek antibiyotik direncinin bakteriler arasında çoğalmasına sebep olmaktadır.

”

İlaç kullanımı yarıda kesilmemeli, hekime danışmadan doz değişikliğine gidilmemelidir. Doz atlamamaya ve ilacı hekimin önerdiği şekilde almaya özen gösterilmelidir. İlaç dışı gıda takviyesi, bitkisel ürün gibi tedaviye yönelik diğer ürünlerin bilinçsiz kullanımından kaçınılmalıdır.

İlaç kullanımı toksik etkisi açısından önem arz etmektedir. Doktorun belirlediği doz ve ölçüde kullanılmalıdır. Bu etkiler ilaçların yan etkisine bağlı olarak da gelişebilecek türdendir.

Vücudumuz akıllı bir makine gibi dışarıdan aldığımız besin ve ilaçların gerekli olanlarını kullanıp fazla olanları çeşitli yollardan dışarı atmakta fakat fazla alınan her gıda ve ilaç fazla birikime sebep olarak toksik etkiye sebep olmaktadır. Toksik etki; yaşamı tehdit eden, hastaneye yatmayı gerektirebilen ya da hastane yatış süresini uzatan, sakatlık yaratan ve konjenital anomaliye sebep olabilecek güçtedir.

Niçin Antibiyotik Kullanımı Azaltılmak İsteniyor?

Amerika'da yayınlanan "Newsweek" dergisi, 18 Ekim 2013 tarihli kapak sayfasında antibiyotiklerin aşırı kullanımına bağlı olarak tedavi

edilemeyen süpermikropların dünya genelinde yayılmaya başladığına değinerek "İlaçlar İşe Yaramıyor" başlığını kullanmıştır.

CDC'nin (ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi) yaptığı açıklamaya göre, Amerika'da her yıl 2 milyondan fazla insan en güvenli ve etkili antibiyotikleri kapsayan geniş spektrumlu direnç taşıyan bakterilerle enfekte olmakta ve bu hastaların en az 23 bini hayatını kaybetmektedir.

Bakteriler, çevrelerinde meydana gelen değişikliklere hızlı uyum sağlayabilen canlılardır. Antibiyotiklerin (anti bakteriyel ilaçlar) yaygın kullanımı bakterilerin ilaçlara dirençli hale gelmesine yol açmaktadır. Dirençli bakteriler diğer dirençli olmayan bakterileri de etkileyerek, antibiyotik direncinin bakteriler arasında çoğalmasına sebep olmaktadır. Belirli bir

antibiyotiğe karşı direnç gelişmesi, söz konusu antibiyotiğin tedavi dozunda dirençli bakterileri öldürmediğini veya çoğalmalarına engel olamadığını göstermektedir. Bu durum hastalıkların tedavisini zorlaştırmakta özellikle bağışıklık sistemi zayıflamış hastalarda ciddi tehdit oluşturmaktadır.

Antibiyotik direnci tüm dünyayı ve sadece bugünü değil, geleceği de ilgilendiren çok önemli bir sağlık sorunudur. Antibiyotik direncinin önüne geçilmemesi durumunda gelecekte bizi bekleyen tehlike bugünden çok daha büyüktür. Öyle ki yakın gelecekte enfeksiyon hastalıklarının tedavisinde antibiyotikler tamamen etkisiz hale gelebilir ve basit yara enfeksiyonları ölümlerine sonuçlanabilir.

Yasin YILMAZ
Beşikdüzü T Tipi Kapalı Çık,
Kâtip

DÜNYANIN EN BÜYÜK İCADI: TEKERLEK

Günlük yaşamımızda her gün gördüğümüz tekerleğin nerede ve nasıl icat edildiğini birçoğumuz bilmiyor olabiliriz. Çevremizde sıkça gördüğümüz bu icadın nasıl ortaya çıktığına gelin birlikte bakalım.

Tekerleğin MÖ 5000 yıla dayanan bir geçmişi vardır. Bu muhteşem icadın izlerine ilk olarak Mezopotamya uygarlığında rastlamaktayız. **Speiser ve Gawrada** adlı iki arkeolog yaptıkları kazılarda, MÖ 3500 yıllarına ait bir Sümer tabletinde çizilen tekerlekli bir kazığa rastlamışlardır. Tarih aralıklarına bakılırsa tekerlek Bakır Çağı'nın başlangıcında keşfedilmiştir. Tekerleğin ilk hali kütüklerin yuvarlanarak ilerlemesinden esinlenilerek yapılmıştır.

Peki, Tekerlek Neden İcat Edildi?

İlk tekerleğin üç noktadan yere temas ettirilen bir mekanizmaya sahip olduğu bilinmektedir. Araştırmalara göre tekerlek tahmin edildiğinin aksine eşyayı veya canlıyı bir yerden bir yere taşımak üzerine keşfedilmedi. Zaten o dönemde hayvan yağlarıyla ya da çamurlu toprak ile kayganlaştırılmış kızaklar kullanılıyordu. **Atalarımızın tekerleği ilk kez çömlekçi çarkı olarak kullandıkları tespit edilmiştir.** Yumuşak bir kil yığını çarkın üzerine yerleştirilir, çark döndükçe kile şekil verir. İşte tekerleğin icat edilme nedeni ve ilk kullanım amacı budur.

MÖ 8000

MÖ 3500

MÖ 2000

1889

1946

Günümüz

Tekerleğin Ulaşımında Kullanımı

Tekerleğin ulaşımında kullanımı icat edilmesinden yıllar sonra başlamıştır. Bu kullanım MÖ 3000 ile 3500 yıllarına dayanıyor. Araştırmalara göre **ilk tekerleğe Avrupa ve Orta Asya'da rastlanılmıştır.** Bu araştırmalardan kanaat getirdiğimiz nokta araçlarda tekerleğin günümüzdeki gibi **4 adet kullanılmasıdır.** Tekerlekler büyük ihtimalle dilimlenmiş ağaç gövdeleri ya da pek de ince işlenmemiş kalın disklerdi. Ancak bu durum hızla değişti. Çünkü hayvanların evcilleştirilmesi, tarımsal üretime geçilmesi ve şehirleşme çalışmaları sonucu bu ilkel sistemin geliştirilmesi gerekiyordu. Aksların icat edilmesi ile tekerlekler bağımsız olarak dönmeye ve virajlarda üstünlük sağlamaya başladılar. MÖ 800-450 tarihlerinde **Kelt savaş arabalarında kullanılan demir çerçeveler ilk lastik örnekleridir.** Bugün kullandığımız lastiğin patenti 1847 yılında İskoç mucit Robert William Thomson tarafından alınmıştır. Seri üretim ise 1888 yılında başlamıştır.

Atları Dünyaya Tanıtan Türkler

Atları ilk ehlileştiren topluluk olan Türkler, bulunan tekerleğin farklı varyasyonunu kullanmışlardır. Orta Asya'da yaşayan Türkler göçebe bir toplumdur ve bu toplumun göç etmesini kolaylaştıran en önemli vasıta atlardı. Bu yüzden atlar diğer toplumlara nazaran çok önce evcilleştirilmişti. **Evcilleştirilen atlarla birlikte Orta Asya'dan batıya sefer düzenleyen Türkler sayesinde diğer uygarlıklar da atı tanımayı oldular.** Bu asil ve dayanıklı hayvanı dünyaya Türkler tanıttı. Tekerlek üzerine tahtadan yaptıkları bir kalıp koydular ve bu kalıba at eklediler. MÖ 2000'li yıllarda bu kullanışlı araç savaş makinesine dönüşmüştür. Sami ırkı bu at arabalarını Mısır'ı fethetmek için kullandı. Daha sonra Asurlular at arabalarını geliştirerek koç başını icat ettiler. Bu sayede sağlam sur kapılarını kolayca geçerek hakimiyet kurmuşlardır.

Kaynaklar

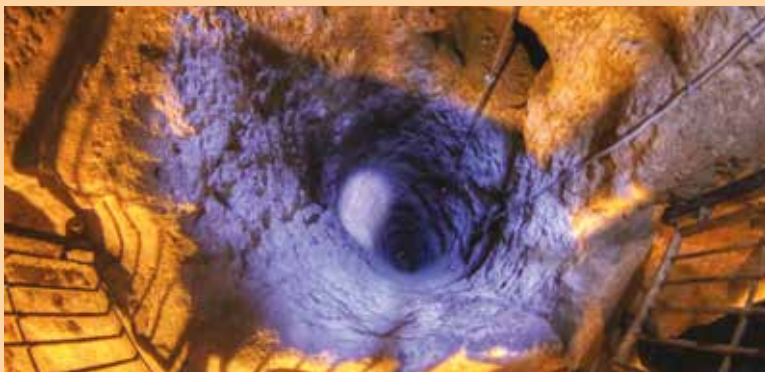
1. <https://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/tekerlek>
2. <https://kurukurgu.com/dunya-tarihi/tekerlegi-icat-eden-uygarlik>

Hüseyin ÖZTÜRK
Trabzon E Tipi Kapalı ÇIK,
İnfaz ve Koruma Memuru

YER ALTI ŞEHİRLERİNİN İLGİNÇ HİKÂYESİ

Değerli Okurlar, bu ay sizlere ülkemizde bulunan dünyanın en etkileyici yer altı şehirlerinden biri olan Derinkuyu yer altı şehri ile ilgili bilgiler vermeye çalışacağız.

Nevşehir'in de içerisinde bulunduğu **Kapadokya Bölgesi**, tarih boyunca sık sık saldırılara uğramıştır. MS VII. yüzyılda yoğunlaşan Arap saldırıları, Roma ve Bizans'ın ilk dönemlerinde üzerlerindeki baskılardan zorlanan, işkenceye uğrayan **insanlar kendilerine yeni sığınacak yerler aramışlardır**. Bu yüzden de yöredeki yumuşak tüften olan kayalar oyularak zeminden aşağıya inen mekânlar meydana getirmişlerdir. Bunun sonucu olarak da bölgede **yer altı şehirleri yapılmış ve insanlar tehlike anlarında bu şehirlere sığınmışlardır**.

Yer altı şehirlerinde ilk yerleşimin başlangıcı kesinlik kazanamamıştır. Bununla beraber yapılan araştırmalarda **Pre-historik döneme** ait aletlerin bulunuşu o dönemde de burada bir yerleşimin olduğunu göstermektedir. Ancak bu yerleşim sonraki dönemlerde görüldüğü gibi yer altı şehirleri özelliğini taşımamaktadır. Prehistorik Çağ insanı buradaki mağaralarda yaşamışlardır. Yer altı şehirleri Bizans döneminde en gelişmiş şekline ulaşmış ve bu şehirler kurulurken de büyük olasılıkla önceki kültürleri yok etmiştir.

Bu yapılanmalar katlar halinde olurken **uzun koridorlarla birbirlerine bağlanmış altlı üstlü barınaklar, evler meydana gelmiştir**. Bunların her birisi de birbirlerine gizli geçitlerle bağlanmışlardır. Bu yer altı şehirlerinde giriş kapıları özel bir manivela ve yuvalarla açılıp kapanabilen yuvarlak taşlarla kapatılmıştır.

Yer altı şehirlerinin katlar arasındaki bölümlerini birbirinden ayıran yuvarlak kapakların dışarıdan açılması mümkün değildir. Bunların çapları 1-2,5 metre olup enleri de 30-50 cm civarındadır. Ağırlıkları ise 200 ile 500 kg arasında değişmektedir. Bu yuvarlak sürgü taşlarının ortasındaki delik, kapının açılıp kapanmasına olanak sağladığı gibi saldırıyan düşmanın içeriden görülmesine ve onlara ok veya mızrakla karşı konulmasına da yaramaktadır. Bunların yanı sıra saldırıya açık olmayan bölümlerde ahşap kapılara da yer verilmiştir. Bu kapılar iki veya üç sürgülü olarak yapılmışlardır.

Yazımıza burada son verirken bu ilginç yer altı şehirlerinin daha birçok özelliğini sizlere bir sonraki yazımızda anlatmaya devam edeceğiz.

Mehmet VARNALI
Silifke M Tipi Kapalı ÇIK,
Öğretmen

AHİRET KARDEŞLİĞİ GELENEĞİ

Akraba sözcüğü; kan bağı, evlenme (*hısımlık*) veya duygusal olarak toplumun diğer bireylerinden ayrılan, sık dokunmuş ilişkiler ağı içerisinde karşılıklı yetki ve sorumluluklarla birbirine bağlı, ortak ve benzer sosyokültürel özelliklere sahip kişileri kapsamaktadır. Bu doğrultuda akrabaların birbirine karşı konumları ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sosyal organizasyon da “*akrabalık*” olarak adlandırılır. Akrabalık sistemleri toplumsal yapıyı örgütleyen temel birimlerdir.

Toplumsal bir varlık olarak doğan insan, yaşadığı süreçte içinde yer aldığı aile ve akrabalık ilişkileriyle yetinmemiş, **farklı bağılıklar** geliştirerek sosyal çevresini genişletme-

nin yollarını aramıştır. Bu aşamada akraba olmayan insanlarla daha farklı ve hatta daha önemli görülen bağılıklar da ortaya çıkmıştır.

Genel olarak dünyanın her yerinde ve Anadolu’da akrabalık üç türlü gerçekleşir:

- **Kan bağı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan kan ve soy akrabalığı**
- **Evlilik bağı ve buna bağılılık yoluyla ortaya çıkan akrabalık**
- **Psikososyal, sosyoekonomik, sosyokültürel bağlar ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sanal akrabalıklar**

Antropoloji literatüründe sonradan

kazanılan akrabalıklar “**sanal akrabalık**” olarak bilinir. Aynı zamanda manevi akrabalık ya da sonradan kazanılan akrabalık gibi kavramlarla da ifade edilmektedir. Sanal akrabalıkların arkadaşlık ve dostluktan farkı ise literatürde şöyle belirtilmektedir:

“Kurumlaşarak belli normlar çerçevesine konulmuş olmaları ve bir kere kurulduklarında tarafları birbirine yakın yörelerde yaşadıkları sürece bağlamaları sanal akrabalıkları; yakın dostluk, arkadaşlık ve komşuluktan ayıran özelliklerdir.”

Ömür Boyu Süren Akrabalık

En çok bilinen sanal akrabalık türleri **ahiret kardeşliği, kirvelik, süt kardeşliği, musahiplik** olarak

sayılabilirken bunlardan yapı olarak birbirine en çok benzeyenler musahiplik ve ahiret kardeşliğidir. Arapça *sohbet* kökünden gelen **musahip**; *yol arkadaşlığı, yol kardeşliği, birbiriyle yakın görüşen ve bildik arkadaşlar* anlamında kullanılmaktadır. **Ahiret kardeşi**; *yol kardeşi, ikrar kardeşi, musahip* biçiminde yer almaktadır. Kan ve hısımlık etkisinin bulunmadığı akrabalık türü olan ahiret kardeşliği; psikolojik, sosyal, ekonomik, dinsel vb. etkenlere bağlı olarak ortaya çıkmakta ve özellikle bireylerin tercihleri doğrultusunda duygusal bir bağlılıkla birbirlerini akraba olarak kabul edip buna uygun davranış kalıpları geliştirmeleri esasına dayanmaktadır. Sanal akrabalıklar sonradan kazanılmış olmasına rağmen görev ve sorumluluklar açısından gerçek akrabalıklardan farksızdır. Öte yandan sanal akrabalık türlerini gerçek akrabalıktan ayıran temel özellik ise geçişli olmamasıdır. Kan bağına dayalı olarak kurulan akrabalık türleri bütün aileyi kapsarken sanal akrabalıklar genellikle diğer bireylere aktarılamazlar. Bir ömür boyu süren bu akrabalık türü birbirine sorumluluk duymayı, yardım etmeyi, iyi ve kötü gününde birbirinin yanında olmayı gerektirir.

Ahiret kardeşliği antropoloji sözlüğünde “Yaşlanmış kadınlar arasında öteki dünya inancına dayanarak kurulan dostluk/kardeşlik ilişkisi” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu akrabalık biçimi, öteki dünya anlayışına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Bu dünyada nasıl ki insanlara, akrabalara ve arkadaşlara ihtiyaç varsa öteki dünyada yaşanacak hayatta da arkadaşlara ihtiyaç duyulacaktır. Herkes öte dünyadaki arkadaşını bu dünyadan götürecektir. Bu dünyada birbirlerini ahiretlik olarak seçen kişiler öteki dünyada da birlikte olacaktır. Ahiret kardeşlerinin çocukları; annelerinin ahiret kardeşine, *ahiret anne* veya *ahiret teyze* derler. Ahiretlikler eğer varsa kendi kızlarının da birbirleriyle ahiret kardeşi olmalarını sağlarlar. Yaşlı kadınlar arasındaki ahiret kardeşliği belirli bir törenle yapılır. Ahiret kardeşi olanlar kardeşliklerini tüm yakın uzak tanıdıklarına duyururlar. Böylece kim kimin ahiret

kardeşidir bililir. İki yaşlı kadın ahiret kardeşi olduktan sonra yakınlaşırlar, birbirlerine vasiyetlerini açıklarlar. Hangisi daha önce ölürse geride kalan yapılması gerekenler hakkında etrafı bilgilendirir.

Yörelerde Ahiretlik Gelenekleri

Elazığ'ın Hal köyünde birbirlerine yakın iki kadının ahiretlik olabilmesi için dinsel bir tören düzenlenir. Bu tören sırasında öncelikle Kur'an-ı Kerim okunur. Kur'an'ın üzerine konulan sudan her iki kadın da birer kez yudumladıktan sonra birbirlerine hediye verirler. Böylece ömür boyu süren ahiret kardeşliği gerçekleşmiş olur. Bu uygulamanın kardeş olmak isteyen insanların sadece kendi yörelerinde değil aynı zamanda farklı yörelerden gelip bir süre bir arada yaşayan kadınlar arasında da yapılabildiği görülmektedir. Sivaslı bir kadınla Konyalı bir kadın Ankara'da yaşayan oğullarının yanına geldiklerinde bir süre arkadaşlığı ilerlettikten sonra ahiret kardeşi olmak için birbirlerine söz vermişlerdir. Bundan sonra da sürekli olarak asıl yaşadıkları şehirde birbirlerini ziyaret etmişlerdir.

Ahiret kardeşliği, her ne kadar yaşlı kadınlar arasında verilen söze dayalı bir akrabalık türü gibi görünse de bunun belli bir yaş sınırı ve evli olma

şartı yoktur. Farklı yaş grupları ve erkekler arasında yapılan türleri de bilinmektedir. Batı Anadolu'da yaşayan Gürcülerde ve Karadeniz Bölgesinde de genç kızlar arasında ahiret kardeşliği olduğu bilinmektedir. Ankara ve köylerinde de komşu kızlarla erkekler arasında ahiret kardeşliği yapılmakta olduğu kaynaklardan anlaşılmaktadır. İki kız kendi aralarında anlaştıktan sonra ailelerini durumdan haberdar ederler. Aileler kızların arkadaşlığı için komşulara ve akrabalara haber vererek mevlit yapılacağını bildirirler. Bu mevlit ailelerden kimin evi uygunsa onun evinde yapılır. Bu mevlit törenine gelenler yanlarında mutlaka hediyeler getirirler. Kızların aileleri de her iki kıza bohça içinde hediye hazırlarlar. Bir kızın isterse birden fazla ahiret kardeşi olabilir. Evlenmeden önce başlayan ahiret kardeşliği daha sonra evlilikler yapıldıktan sonra da yapılmaya devam edebilir. Hatta evli kadınların eşleri de birbiriyle ahiret kardeşi olabilir. Bir defa ahiret kardeşi olmaya karar vermiş kişiler arasında yaşamları boyunca dargınlık veya küslük olmasına izin verilmez. Bu güzel dostluk öyküsü eski dönemlerde arkadaşlıkların ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Kaynak

1. Ayşe Akman, Gelenek, Görenek, İnançlar, Kültür Bakanlığı Yayınları

Derleyen: Mustafa Recep KOLCU
İyileştirme ve Yeniden Topluma
Kazandırma Daire Başkanlığı
Memur

SİNEMA

DEĞER

En değerli varlıkları olan oğullarını kaybetmiş bir aile ve bu travmayı üzerlerinden atmak için gösterdikleri çaba... 'Elveda Oğlum' dinmeyen bir 'evlat acısı' eşliğinde ve yaklaşık son 30 yıllık bir süreçte Çin'in sosyolojik çalkantılarını, kapitalist bir düzene göz kırpan ekonomik kabuk değişimini de anlatıyor.

Bazı filmler daha ilk dakikadan başlayarak alıp götürür sizi. Sürenin nasıl geçtiğini hissetmez, sonuna kadar ilgiyle izlersiniz. 3 saat 5 dakika süren "Elveda Oğlum" benim için böyle bir film. Seyir keyfi azımsanamazdı. Ama belirleyici olan seyir keyfinden ziyade filmle kurduğum duygusal bağı.

Bazı yönetmenlerin sinema duygusu çok güçlüdür. Biçimci, minimalist ya da üslupçu değillerdir. Sadece hikâyenin özündeki duyguya odaklanırlar, bütün filmi o duygu etrafında kurup şekillendirirler. Çinli yönetmen **Xiaoshuai Wang** "Elveda Oğlum" filminde tam da bunu yapıyor.

Filmini, onulmaz acıların etrafında kuruyor ama niyeti duygu sömürüsü yapmak değil. Seyircinin duygularını müzik, kurgu ve kamera kullanımıyla etkilemek için özel bir çaba sarf etmiyor. Aksine özellikle filmin ilk yarısında her şeye belirli bir mesafeden bakmamızı istiyor. Telaşsız bir anlatımla bizi filmin kalbine doğru ağır ağır taşıyor.

Her şey evli bir çift olan **Liyun** (Mei Yong) ve **Yaojun'un** (Jingcun Wang) çektiği acılarla ilgili. O acıların kökeninde Çin Halk Cumhuriyeti'nin yurttaşlarına dayattığı *tek çocuk politikası* var.

Etrafı gören hafifçe yüksek bir tepede iki çocuk... Biri yüzme bilmiyor ve aşağıdaki kanala gitmemekte kararlı. Arkadaşı ise "Merak etme, yanında ben varım." cümlesi eşliğinde yüzüp eğlenen çocukların yanına gitmeleri konusunda ısrar ediyor. Bir sonraki aşamada uzak bir çekimde bir grup yetişkinin kanaldan küçük bir çocuğu çıkarıp hastaneye yetiştirme çabalarını izliyoruz.

'Elveda Oğlum' bu trajik sahnelerle açılıyor ve Wang Liyun-Liu Yaojun çiftinin oğullarını kaybetmesinin ardından 30 yıla dağılan geniş bir yelpazede hayatta kalma, direnme, tutunma, tökezleme, umutlarını sürdürme ama en çok da kapanmayan bir yaranın travmasıyla baş etme çabalarına odaklanıyor. Çift, kayıp oğullarının yerine başka bir çocuk alıp büyütme yoluna gidiyor ama ne yazık ki evlerindeki bu yeni seçenek, kendi istedikleri gibi bir evlat olmak yerine bambaşka bir kimliği sunuyor onlara. Bu da ruhları bir nebze huzura kavuşsun diye çabalayan Wang Liyun-Liu Yaojun çifti için yeni bir dert yumağına dönüşüyor.

"Elveda Oğlum" emekçi bir ailenin öyküsü aynı zamanda. Film, evlat yokluğuyla birlikte kimi pansumanlarla tedavi olacaklarını düşünen çiftin yaşadıkları kötü anıların yanı sıra 80'li yılların ortasından günümüze kadar olan süreçte Çin işçi sınıfının acılarında, sistem tarafından kimi yasaklar eşliğinde mahrum edilen hayatlarında, yokluklarında dolanıyor. Devletin bir anlamda 'modernleşme' ve 'serbest piyasa ekonomisine geçiş' adı altında halka dayattığı politikalar insanlara gidecek yoksullaşma, işsiz kalma ya da sınıf atlayarak zenginleşme gibi yeni oluşumlar olarak yansıyor.

Yapıtın gezindiği coğrafyada uğradığı duraklardan biri de Çin'deki tek çocuk politikasıdır. **Wang Liyun'un** ikinci çocuğuna hamile kalması,

çalışırken bunu iş ortamında gizleme çabaları ama yakın aile dostları ve iş arkadaşı **Haiyan'ın** kendisini ihbar etmesiyle başlayan yeni bir *'kapan-mayan yara'* süreci derken film, ülke tarihinin bir başka politik dayatmasıyla da hesaplaşıyor.

Finale doğru bir zamanların yoksul komünist ülkesinin kapitalizmle birlikte yaşadığı zenginleşme ve gelişme daha net bir şekilde görünüyor. **Liyun** ve **Yaojun** için o noktadan geçmişe bakmanın daha da acı verici olduğunu tahmin etmek zor değil. Finalde **Haiyan'ın** (*Liya Ai*) yarı bilinçli bir halde: "Artık zenginiz, yeni bir bebek için cezanızı ödemenize yardım edebiliriz." demesi yaşanan bütün süreci özetliyor aslında.

Yönetmen, yaşanan değişim süreçleriyle ilgili yorumu bize bırakıyor. **Liyun'un** yıllar sonra yeniden döndüğü şehre bakıp: "Geçmişimizden neredeyse hiç iz kalmamış." dediği an yönetmenin asıl söylemek istediğini biraz daha belirginleştiriyor.

Filmi sevmemin bir başka nedeni **Yaojun** ve **Liyun'un** politikadan uzak, kendi halinde işçi bir çift olmaları. Çiftin başından geçen olaylar neticesinde çokça duygu değişimleri yaşıyor ve doğal olarak birtakım sonuçlar çıkarıyoruz. Sinema sanatından beklenen de bu zaten.

Yönetmen bir şekilde izleyiciye şu mesajı veriyor: **Bir ütopyayla başlayan ve Çin toplumu üzerinde**

siyasi baskılar, kültür devrimi, tek çocuk politikası şeklinde süregiden aşamalar geçiliyor fakat işçiler sömürülmekten kurtulsalar da ezilmekten kurtulamıyor.

Yapıtta tüm bunlar aklınızdan geçiyor ama karakterlerin bu tarz konular üzerine konuştukları söylenemez. Herkes kendi derdinde, kendi vicdan muhasebesini yapmakla meşgul. Yaojun ve Liyun da sadece ayakta kalmaya çalışıyorlar. Aslında en başından beri tek istedikleri **çocuklu bir aile** olmaları.

Aile kavramına vurgu yapan filmde, filmin iki ana karakteri 69. Berlin Film Festivalinde "En İyi Kadın ve En İyi Erkek Oyuncu" dallarında gümüş ayı ödülleri de sahipleri olmuştur.

Gülden YARDIMCI
Erzurum E Tipi Kapalı ÇİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

DÜNYA'NIN KÜLTÜR MADENİ: “DİVAN EDEBİYATI”

Divan edebiyatının kime ait olduğuna dair tartışmalar mevcuttur. Toplumumuzda bu edebiyatın **Türk-lere ya da Farslara** ait olduğunu iddia eden iki kesim vardır.

Türkler 600 yıl boyunca **aruz ölçü-sünü** kullanmıştır. Aruzla yazdıkları şiirlerde öyle bir başarıya ulaşmışlardır ki İranlı şairlerin çoğunu sanatsal açıdan geçebilmişlerdir. Bu şairlerden daha sanatlı bir dil ve edebiyat seviyesine ulaşmışlardır.

Aruz, hecelerin açıklık ve kapalılık durumuna göre sınıflandırıldığı **İran edebiyatına ait bir nazım ölçü-südür**. Bu ölçüyü Osmanlı Devleti döneminde daha çok saray ve çevresi kullanmıştır. Sanatçılar Türkçe haricinde Arapça ve Farsça'yı da ileri düzeyde bilmektedir. Aruz, şairlerin yeteneklerini gösterebilecekleri bir alan yaratmıştır. **Hece ölçüsü** ile şiir yazmak için Arapça ya da Farsça bilmek gerekmez. Okuma-yazma bilmeyen birisi de hece ölçüsüyle şiir yazabilir. Kaldı ki **Aşık Edebiyatı'nın şairlerinin** büyük bölümü zaten okuma yazma bilmezdi. Bilmedikleri için eserlerini yazıya geçirememişler ve bu eserler günümüze ulaşamadan kaybolmuştur.

Divan Edebiyatı'nda aruz ölçüsü kullanılır ancak dil Farsça ya da Arapça değildir. **Dil Türkçe'dir**. Şairler aruz ölçüsünü kullanarak Türkçe eserler yazmışlardır. Çok süslü ve sanatlı bir dil kullanılmıştır. Ahengi sağlamak için çok fazla duyulmamış tamlamalar kullanmışlardır. Tamlamalar Farsça, Arapça ve Türkçe karışımıdır. Burada şu soru ortaya çıkıyor: **Tamlamalar, kelime-**

ler Türkçe değilse bu eserler nasıl Türkçe'dir?

Türkçe'nin başkasından aldığı sözcüğü kendi diline benzetme gibi bir huyu vardır. Yabancı dilden sözcüğü alır ve öyle bir forma sokar ki sözcük geri döndüğünde sahibi bile sözcüğü tanıyamaz. Çünkü Türkçe'nin yapım ekleri vardır. Ekler marifetiyle sözcüğü değişik formlara sokar.

“Ambar” Farsça kökenli bir sözcüktür. Türkler bu sözcüğü almış, **“ambar+cı”** yapmış. Yetmemiş **“ambar+cı+lık”** yapmış. Yetmemiş **“ambar+cı+lık-dan”** şekline sokmuştur. Bir Fars'a **“ambarcılıktan”** desen anlamayacaktır.

Yahut **“elmaz”** sözcüğü Arapça kökenlidir ama Türkler bu sözcüğü alıp **“elmas”** şeklinde kullanarak Arapça bir sözcük olmaktan çıkarıp Türkçe sözcük haline getirmiştir. **“Elmas”** sözcüğü Arapça bir sözcük değildir. Sözlüklerde Arapça kökenli olduğu yazar. Çünkü **“elmas”** aslında **Asurca** kökenlidir ve Asurca ölü bir dildir. Artık kullanılmadığı için Araplar bu sözcüğü sahiplenmiştir. Tıpkı Farsların **“ser”** sözcüğünü sahiplendiği gibi.

Ölü dillerin efendisi **Veysel Donbaz** tam 5 ölü dil bilir. Batılların çalıp ülkelerine götürmeyi yetiştirmedikleri tabletleri okur. **Sümerce, Akadca, Asurca, Babilce ve Hititçe'yi** bilir. Ülkesinde onu kimse tanımaz ama Avrupalı iyi tanır. Onların müzelerinden bize ait olan 10 bine yakın tableti alıp ülkemize geri getirmiştir. Biz bu sözcüklerin asıl kökenlerini onun sayesinde biliyoruz.

Konumuza dönecek olursak Farsların dediğimiz edebiyatı bizden başka anlayan yok. Anlama ihtimali olan da yok. O halde neden bizim 600 yıllık birikimimiz onların olsun? Neden elimizle onlara verelim? Kime versek seve seve alır ama bizim olanlara neden sahip çıkmalıyız? Kendinden olanlardan vazgeçmek o kadar kolay mı? Baki'nin, Fuzuli'nin, Şeyhi'nin, Nef'i'nin, Şeyh Galip'in, Nabi'nin, Ali Şir Nevaî'nin, Neşatî'nin, Ahmet Paşa'nın, Nedim'in, Gülşehri'nin, Bağdatlı Ruhi'nin, Taşlıcalı Yahya'nın, Şeyyad Hamza'nın eserlerini ve emeğini yok mu sayacağız? Mevlid'in yazarı Süleyman Çelebi'nin emeğini yok mu sayacağız? Yediden yetmişe herkesin sözlerini paylaştığı Mevlana'nın eserlerini yok mu sayacağız? Öyle ya Mevlâna tüm eserlerini Farsça yazdı ve nazım ölçüsü olarak aruzu kullandı. Peki ya Avnî, Adlî, Muhibbî, Bahtî, Fârisî, Necib ne olacak? Yani Fatih Sultan Mehmet, II. Beyazid, Kanuni Sultan Süleyman, I. Ahmet, II. Osman, III. Ahmet?

Bertaraf, hercaî, çarkıfelek, hem-hâl gibi sözcükler Türk yapımıdır. Şapkallı ünlüler kullanıldığı için birazcık değişik geliyor Türkçe olmaları ama öyle. Yapımları biraz değişik. Mesela; **“bertaraf”** sözcüğü **“kaldırılmış, giderilmiş”** anlamındadır. Bu ana kadar ilginç bir durum yok. İlginç olan **“bertaraf”** sözcüğünün yapım şeklidir. **“Ber”** Farsça **“taraf”** Arapça'dır. Türkler bu iki sözcüğü almış ve yeni bir sözcük yapmıştır. Bertaraf sözcüğüne ilk olarak 1557'de **Seydi Ali Reis'in “Mirat-ül Memalik”** adlı eserinde rastlanılmıştır.

“Hercaî” sözcüğü de tıpkı bertaraf gibi karma köklü bir sözcüktür. **“Herca”** Farsça, **“î”** Arapça'dır. Hiçbir şeyde kararlı olmayan veya konudan konuya geçen anlamındadır. Yapımını Türkler üstlenmiştir. Bu sözcüğe ilk olarak **Gülîstan Tercümesi** adlı eserde rastlanılmıştır.

“Çarkıfelek” sözcüğündeki **“çar”** Farsça, **“felek”** Arapça'dır. Yayıldı-

ğında dönerek kıvılcım saçan donanma fişeği anlamına gelir. Ayrıca talih, şans oyunu anlamları da vardır.

“**Hemhâl**” sözcüğü Farsça “**hem**” ve Arapça “**hâl**” sözcüklerinden oluşur. Aynı durumda olmak anlamını taşır. Bu sözcüğe ilk olarak 1876’da **Ahmet Vefik Paşa’nın** “*Lugat’ı Osmani*” adlı eserinde rastlarız.

Görüldüğü üzere Türkler bu dilleri almış ve daha da zenginleştirmişlerdir. Osmanlı dünya medeniyetine çok güçlü alimler ve sanatçılar hediye etmiştir. Osmanlı dünya kültürünü güçlendirmiştir. O esnada başka dillerden Türkçe’ye sözcükler geçmiştir. Bu çok doğaldır zira kültür alışverişi çift taraflıdır. Milletler alışveriş sayesinde zenginleşir.

Türkler dünya medeniyetine eserler kazandırırken Batı, Orta Çağ’ın skolastik düşüncesiyle çırpınıyordu. Bırakın sanat yapmayı aforoz edilmemek için nefes almaktan korkuyordu. Türkler savaş sahasın-

daki başarısını yazınsal alana da taşıyınca ortaya çıkan eserler harikulade olmuştur. **Mesneviler, gazeller, kasideler, terkibi ve terci-i bentler, müstezat, rubai, tuyuğ, murabba, şarkı, muhammes, taş-tir, müseddes, tesdis, kıt’a** bunlar Divan Edebiyatı’nın en önemli nazım birimleridir. Türkler tuyuğ ve şarkı türlerini geliştirip **aruz ölçüsü** ile yazılabilenler olarak Divan Edebiyatı’na kazandırmıştır. **Nedim’in** Lale Devri’nde Divan Edebiyatı’na kazandırdığı “*Şarkı*” bugün dahi kullandığımız bir türdür.

Türkler Farslarda olan türlere yeni konular kazandırmıştır. **Kaside, övgü** şiiridir ama bizde formu değişmiştir. **Terkibi ve terci-i bentler** onlara ait türlerdir ama özellikle Tanzimat Edebiyatı döneminde bunlar güçlü eleştiri şiirlerine dönüşmüştür. **Ziya Paşa** keskin dönüşleri olan bir şair olarak bu türü etkili şekilde kullanmış ve ortaya şaheserler çıkarmıştır. “*Terkib-i Bend*” adlı eserinde

atasözlerimizi aratmayacak güçte ve onları anımsatan bir öğüt sistemi oluşturmuştur.

“Zâlim yine bir zulme giriftar olur
âhır
Elbette olur ev yıkanın hanesi
viran
Hak söyleyen evvel dahi menfur
idi gerçi
Hâinlere amma ki riâyet yeni çıktı
Nush ile yola gelmeyeni etmeli
tekdir
Tekdîr ile uslanmayanın hakkı
kötectir.”

Namık Kemal’in, “*Hürriyet Kasidesi*” kasidenin formatını değiştirmiştir. Kaside normalde övgü şiiridir. Lakin son dönemde övgü değil yergi içermeye başlamıştır.

“Hakir olduysa millet, şanına
noksan gelir sanma
Yere düşmekle cevher sâkıt
olmaz kadr-ü kıymetten
Felekden intikâm almak demektir
ehl-i idrake
Edip tezyid-i gayret müstefid
olmak nedametten.”

Türklerin bu kadar hizmet ettiği bir edebiyatı, 600 yıllık emeği, bu edebiyatın bize kattıklarını ve bizim dünya edebiyatına kazandırdıklarımızı hiçe sayıp “*Divan Edebiyatı bizim değildir.*” demek bunca emeğin heba olmasından başka bir şey değildir.

Tekke-Tasavvuf Edebiyatı da Divan Edebiyatı da Anonim Halk Edebiyatı da bizimdir. Tıpkı Aşık Edebiyatı’nın ve Halk Edebiyatı’nın da bizim olduğu gibi. Bize düşen şunu fark etmektir: “**Biz başka milletlerin edebiyatlarından aldığımız bir nazım şeklinde bile mükemmel eserler verebilecek üst düzey bilgili ve kültürlü alimler yetiştiren bir milletiz.**”

Atalarımızın kaleminden çıkan her kelimemiz bizimdir. Bize hatıradır ve korumak onurumuzdur.

Deniz ÖZYÖRÜK

Kayseri Denetimli Serbestlik
Müdürlüğü
Psikolog

MÜZİK

DEĞER

“Sanki yıllardır uzaktayım ben
Özlemlerim hep sessiz derinden
Ama yalanlar görürüm hala
Buradan bakınca şu sonsuz dünyaya
Olsun demek de zor artık
Çocuk düşlerimiz yok artık.”

ÇOCUK DÜŞLERİMİZ YOK ARTIK

Fanatikleri ve kemik dinleyicileri olan bir Ankara mucizesi. Yolu Ankara'dan üniversite öğrencisi olarak geçen herkesin bildiği başanlı ancak pek tanınmamış bunun yanında şarkılarının yerli bir dizide kullanıldığı Ankara'nın güzide Rock grubu. Evet, Pilli Bebek'ten bahsediyoruz.

1993'te Ankara'da kurulan Türk Rock Grubu Pilli Bebek, yaptıkları müzikte Heavy Metal'den Türk Sanat Müziğine, Kuzey Avrupa Rockından Latin müziğine kadar birçok türden etkilenmiştir. Grup, şarkılarında Türkçe kullanımına özel bir hassasiyet göstermiş aynı hassasiyeti sözsüz parçalarına da uygulamıştır. Pilli Bebek adı ise 1970'lerin başında TRT'de gösterilen bir çocuk programından (*Torchy the Battery Boy*) esinlenerek konulmuştur.

Aslında bu grubu bize tanıtan 2010 yılında televizyonda yayınlanan “Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi” dizisidir. Dizi sayesinde tanınmış ve toplum tarafından dinlenen bir grup olmuştur.

Pilli Bebek, “Ankara’da öğrenci olmak” hissiyatını yeniden hatırlatan, çıkardıkları üç albüm ile Türkiye’deki en düzgün rock grupları arasında yer bulan, Ankara ayazında insanın içini ısıtan, bir şekilde popülerliğin dozunu aşmamayı başararak kent müziği yapan müzisyenlerin bir araya gelerek oluşturdukları topluluk. **Kimi Ankaralı için Seğmenler kimi Ankaralı için Tunalı Hilmi’dir. Kimileri için Esat’tan Kocatepe’ye ya da Dost Kitabevi’nden Mülkiye’ye yürüyüştür.** Bazen asfaltı buz tutmuş Ankara sokakları bazen de kuru mu kuru kavurucu Ağustos sıcağıdır **Sakarya Caddesi’nde.** Bazıları için **‘Siyah Beyaz’** en çok bilinen şarkılarıdır, bazıları içinse **‘Fotoğraf’...** Ruha dokunan şarkılar yapıp deli olmadan deliliği, kızı olmadan

babalığı hissettirendir. Şu bir gerçek ki müzikleri buram buram Ankara kokar. Notalar ve şarkı sözleri şehrin üstündeki o basık havadan nasibini alır. ‘Sakarya’ adlı besteleriyle Ankara’nın fon müziğini yapan Ankara’yı enstrümantal olarak anlatan bir gruptur Pilli Bebek.

Neyse ki grubun tek derdi iyi müzik yapmak. Yani popüler olup herkes tarafından dinlenme telaşı taşımıyorlar. Çok bilinmemeleri elbette kötü oldukları anlamına gelmiyor. Popüler kültüre kurban gitmeyen grup benim için bitmeyen bir doksanlar haletiruhiyesidir. Sadece Ankara sokaklarında değil şu eylül akşamlarında dökülen yaprakların çıtırtıları eşliğinde yürürken dinleyelim, dinletelim.

EYLÜL

Bir eylül sabahı gitmiştim,
Nasıl gideceğimi bilemeden çıkmıştım yola
Peki, nasıl gidebilirdi insan kendinden?
Hala kendini bulamamışken...

Belki de ne kadar gidersem gideyim
Hep aynı yerdeydim
Her yol aynıydı sanki
İçimden öteye gidemiyordum.

Neydi sahi bu?
Neden böyleydim?
Biliyordum zordu
Ama geçecekti

Kırıldığım yerden güçlenecek,
Yeşerecektim,
Yeşerdim de
Başardım

Artık eskisi gibi değildim
Eskiden zorlandığım o yolu büyük bir olgunlukla yürüyordum
Elimde kırılmışlığın pusulası,
Tecrübeli bir bilge gibi yol alıyordum.

Evet, artık tamamlanmıştı yolculuğum
Yaşadıklarımın öğrettiği çok şey vardı
Artık geçmiş, geçmişti.
Ben kendimi şimdi bulmuştum.

Merhaba Değerli Okurlar,

Bu şiiri kendi hayat hikâyesini oluşturanlar için yazıyorum. Zorluklardan geçip kendini bulanlara, düşüp tekrar kalkanlara ve sevginin iyileştirici gücüne inanlara seslenmek istiyorum. Evet, biliyorum ki hayat kimi zaman çok zor olabiliyor. Her zaman çiçekli yollar çıkmıyor karşımıza. Bazen o taşlı yolları yürümek gerekebiliyor, o çiçekli yollara kavuşmak için.

Hayatımızda çoğu zaman başkalarını tanımaya çalışıyor, onları mutlu etmek istiyoruz. Ne için üzüldüklerini ve nasıl mutlu olacaklarını biliyoruz. **Şimdi sıra kendimizde. Hayattan ne istiyoruz, bizi ne mutlu eder, ne daha çok dibe sürükler? Artık bu soruların cevabını bulma vakti.** Hatalarımızı, başarılarımızı, güçlü ve zayıf yönlerimizi düşünelim. Çünkü geleceğimiz geçmişten ne getirdiklerimize bağlı olarak ilerler ve öğrendiklerimiz bize yol gösterir. Yani geçmişin o zorlu yollarında saplanıp kalmak yerine ondan aldığımız tecrübelerle şimdi yaşadığımız anı büyük bir farkındalıkla yaşamak mümkün. Anın farkında olmanın değerini bildikçe "keşke"lerden de sıyrılıyor ve tecrübeleniyoruz. Kelebeklerin ömrü gibi hızlı akan hayatta kendinizi bulmanız ve yarımlarınızı tamamlamanız dileğiyle.

Şirin Ceren GÖMLEKSİZ
Eskipazar Açık Çık,
Öğretmen

TARİH EĞİTİMİNE TEKERRÜR ETMEYEN ÇAĞCIL BİR BAKIŞ

Günümüzde ülkeler incelendiğinde birçoğunun çok kültürlü toplumlardan oluştuğu görülmektedir. Özellikle son zamanlarda Türkiye, çok kültürlü nüfus oranı artan ülkeler arasında yer almaya başlamıştır. Tarih dersinin amacı bireylere geçmişin ışığında geleceği yorumlayabilme özelliği kazandırması ile dikkat çekmektedir.

Tarih eğitimi hem ulusalcı hem de tüm kültürleri anlamaya yönelik tasarlandığında bireyleri Türk vatandaşlığının yanı sıra dünya vatandaşlığına da hazırlamaktadır. Küreselleşme, postmodernizm, vatandaşlık ve dünya vatandaşlığı, insan hakları, değer kazanımları gibi kavramların sürekli dile gelmesi ve öğretime dâhil edilmesi gerekliliği ile tarih dersinin müfredatı, yöntemi, tekniği, ölçme ve değerlendirme konularının önemi artmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 2005 yılında yayınladığı yeni öğretim programının, Türkiye’de ve dünyada yaşanan değişimler ve gelişmelerle birlikte program değerlendirmeleri ve ihtiyaç analizleri dikkate alınarak hazırlandığı belirtilmektedir. Tarihin öğrenilmesinde eğitimin ve olay örüntüsünün yanı sıra sebep sonuç ilişkisi

kurabilme, diğer olaylarla benzerlik ve farklılıklarını görebilme, değişim ile gelişimi yorumlayabilme gibi evrensel bir metodolojinin kullanılması önemlidir. Bilgi ve becerinin kazandırılması amacının doğal ürünü olarak değer ve inançların oluşması için yerel, ulusal ve uluslararası tarihin bilinmesinin gerekliliğini anlamaktayız. Tarihimizdeki ve diğer ülke tarihlerindeki önemli şahsiyetlerin kişisel özelliklerinin farkına varılmasının etkilerini hem Türkiye vatandaşı hem de dünya vatandaşı olarak gelişimin en üst basamağına çıkaran etkenler şeklinde değerlendirebilmekteyiz.

Çağdaş Tarih eğitimleri bağlamında üzerinde durulan metodoloji, MEB Talim Terbiye Kurulunun 2007 değişikliği ile ezbercilikten ve içerik aktarımından uzak, öğrenenin araştırma ve kendi yaşantısı yoluyla edindiği deneyimleri öğrenme sürecine katma, önceki öğrenmeleri aktifleştirme, edinilen bilgilerin öğrenen tarafından yapılandırılması gibi becerilerinin işe koşulduğu bir metot olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tarih eğitiminde alan araştırmalarının çoğunda maruz kaldığımız en temel sorunlar; “Tarihi niçin öğretiyoruz, ne kadar öğretiyoruz ve nasıl öğretmeliyiz?” konuları üzerinde

“

Tarih, inançlar ve değerler toplamı olarak da değerlendirilebilir. Tarihi doğru anlamak ve yorumlamak, toplumların kültürel ve teknolojik miraslarına sahip çıkmak olarak değerlendirilebilirken bu süreçte ortaya çıkan neden ve nasıl soruları dikkatleri üzerinde toplamaktadır. Bugünü anlamak ancak dünü ve geleceği anlamaktan, tarih eğitimi ile kazanımları artırmaktan geçmektedir.

”

yoğunlaşmıştır. Tarih ve Sosyal Bilgiler alanı, olanı olduğu gibi ve tek doğru şekliyle ortaya koymamaktadır. Yüzyıllar öncesi bir olayın anlatım şekli, kullanılan kelimeler, yorumlama biçimi anlamların ve bilgilerin farklı yapılandırılmasına olanak sağlamaktadır. Bu anlama göre **tarih, bilim dalı olduğu kadar yorumlandığı dönemin özelliklerinin etkili olduğu sosyolojik bir disiplin olarak da karşımıza çıkmaktadır.** Tarih, inançlar ve değerler toplamı olarak da değerlendirilebilir. Tarihi doğru anlamak ve yorumlamak, toplumların kültürel ve teknolojik miraslarına sahip çıkmak olarak değerlendirilebilirken bu süreçte ortaya çıkan neden ve nasıl soruları dikkatleri üzerinde toplamaktadır. Bugünü anlamak ancak dünü ve geleceği anlamaktan, tarih eğitimi ile kazanımları artırmaktan geçmektedir. **Okul, hem geçmiş tarih bilgilerinin hem de tarihsel düşünme becerilerinin kazandırılmasında aktif rol oynamaktadır.** Tarih, içerisinde barındırdığı gizemli yanı ile her yaştan bireyde belli bir düzeyde merak uyandırmaktadır. **Tarihe karşı duyuşsal bağın oluşması öğrenmenin gönüllü, işlevsel ve kalıcı olması bakımından oldukça önemlidir.**

Tarih Dersi Anahtar Kavramlarının Kazandırılması ve Değerler Eğitimi

Özel bir tanım olarak eğitim, **‘terbiye’** daha özelden **‘gelişme’** ile **‘artmak ve yüksek yere çıkmak’** anlamında olan **‘rabb’** sözcüğünden türemiş olup *neşvünema buldurmak* yani geliştirmek anlamını barındırır. Bu bağlamda; okullarda okutulan bir ders programı olarak düşünüldüğünde tarih eğitimi ile öğrencilere temel bilgiler ile birçok akademik ve yordama becerisinin kazandırılması beklenmektedir. Bunlara ek olarak tarih eğitimi, yaşanan toplumun değerlerinin, tutumlarının ve sosyo-kültürel eğilimlerinin de aktarıldığı bir disiplindir.

Yapılan araştırmalar sonucunda Avrupa’da ve hemen hemen birçok ülkede **tarih eğitiminin amaçları** şu şekilde karşımıza çıkmaktadır: *“Demokrasi ve vatandaşlık eğitimi, öğrencilerin içinde yaşadıkları dünyayı anlamalarını sağlamak, eleştirel düşünme becerisini geliştirmek ve aynı zamanda ulusal bilinç ve aidiyet hissiyatını kazandırmak.”*

Eğitimde bilgi edinilmesinin yanı sıra kazandırılması düşünülen **anahtar kavramlar** da vardır. Bunlar: *“Evrensel değerleri kavrama, insani düşüncelerle demokratik davranışları işe koşabilme, iyi vatandaş olma, barışçıl düşünme, eleştirel düşünme, insan haklarına saygı duyma.”* Tarih dersi değer kazanımları için oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Antlaşmalar, fermanlar, savaşlar, ateşkesler, kitabeler, biyografiler, tarihi romanlar, hikâyeler, efsaneler, destanlar, kahraman ve önemli şahsiyetlerin tanıtılması, çevre, müze gezileri, sözlü tarih çalışmaları gibi unsurlar, değerler eğitiminin tarih dersinde kazandırılmasında öncülük eden kaynaklardır.

Bir sonraki sayımızda “Türkiye’de Tarih Eğitiminin Gelişimi ve Tarih Eğitiminde Günümüz Yaklaşımları, Tarih Eğitiminde Ne, Ne Kadar, MEB Tarih Eğitim Programından Örnekler” başlıkları irdelenecektir. Keyifli okumalar dileriz.

Kaynaklar

1. Demircioğlu, İ. H., Tokdemir, M. A. (2008)
2. MEB. (2005). Sosyal Bilgiler 6.-7. Sınıf Programı

Ejder TOPAL

Kahramanmaraş E Tipi Kapalı CİK,
Öğretmen

DEĞERLİ ŞAHİİYETLER

DEĞER

KADIZÂDE-Î RÛMÎ

Tam adı **Musa Paşa b. Mehmed b. Kadı Mahmud Efendi'dir**. Dedesi Mahmud Efendi'nin, uzun zaman Bursa kadılığı yapması nedeniyle **"Koca Kadı"** namıyla tanınmış, babası Mehmed Efendi de genç yaşta Bursa kadılığına getirilmiştir. Ailenin büyük oğlu olması sebebiyle adının sonuna paşa kelimesi eklenerek Musa Paşa denilen Kadızâde'ye dede ve babasına nispetle Kadızâde, Anadolu'dan **Semerkant'a** gittiği için de *Rûmî* denilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nda yetişen, bilim ve eğitimin gelişmesinde çok önemli katkıları olan döneminin **ilk ast-ronomi ve matematik âlimidir**.

Hayatı ve Eğitim Faaliyetleri

Doğum tarihi tam olarak belli olmamasına rağmen ağırlıklı olan görüşe göre **Hicri 1354-64** arasında **Bursa'da** doğmuştur. Dini ve akli ilimleri dedesinden ve **I. Murad döneminin** meşhur âlimi **Molla Fenârî'den** okumuştur. Ardından dedesinin öğrencilerinden **Bedreddin Simâvî** ile Konya'ya giderek **Müneccim Feyzullah'tan** astronomi dersleri almıştır. Anadolu'daki hocalarından biri de **Saferşah er-Rûmî'dir**. 1400'lü yılların başlarında aile fertlerinin karşı çıkmasına rağmen hocası Molla Fenârî'nin teşvikiyle **Merâga matematik-astronomi** okulunun ilmi mirası çerçevesinde canlılığını koruyan Mâverâünnehir ve Horasan bölgesine giderek 814'ten (1411) itibaren **Semer-kant'ta**, dönemin önde gelen âlimlerinden kelamcı-matematikçi **Seyyid Şerîf el-Cürcânî'nin** derslerine devam etmiştir.

Semerkant'ta meşhur âlim ve devlet adamı **Uluğ Bey** ile tanışan Kadızâde, kısa zamanda hükümdarın sevgi ve saygısını kazanarak şahsi hocası olmuştur. Daha sonra Uluğ Bey Medresesi'nin baş müderrisliğine ve **Cemşid el-Kâşî'den** sonra o dönemde inşa edilen Semerkant Rasathanesi'nin başına getirilmiştir. Uluğ Bey, **Zic-i İlhanî'deki** tabloların gözlemlenen değerlerle uyumadığını **Gıyâsüddin Cemşid el-Kâşî'den** işitince Semerkant'ta bir **gözlemevi** kurarak yeniden gözlemler yapmaya ve bunun sonuçlarını içeren güncel astronomik tablolar düzenlemeye karar vermiştir. 1421 yılında inşasına başlanan bu gözlemevinde el-Kâşî ve Kadızâde'nin birlikte çalışmaları planlanmış ancak gözlemevi işler hale gelmez el-Kâşî'nin vefat etmesi üzerine sorumluluk tamamen Kadızâde'nin üzerine kalmıştır. Kadızâde'nin en önemli astronomi faaliyeti Semerkant Rasathanesi'ndeki çalışmalara katılması ve Zic-i Uluğ Bey'in telif heyetinde yer almasıdır. **Gözlemler** tamamlanmadan Kadızâde'nin de

vefat etmesi üzerine gözlemlerin tamamlanması görevi en meşhur öğrencisi ilim adamı **Ali Kuşçu'ya** geçmiştir.

Kadızâde-i Rûmî'nin İlim Anlayışı

Kadızâde-i Rûmî'nin ilmi çalışmalarını astronomi ve matematik olmak üzere iki ana grupta toplamak mümkündür. Astronomi araştırmaları sırasında matematiğin verilerinden ve ilkelerinden yararlanan ilk bilim adamıdır. Felsefe konularında akılcı bir tutum benimseyip matematiksel kesinlik dışında kesin ve genel geçerliliği olan bir gerçeklik tanınamıştır.

Platon'un (MÖ 427-347) matematiksel yaklaşımını temele koyan bir düşünce merkezi olan Semerkant, Uluğ Bey tarafından başkent yapılmış ve entelektüel olarak canlandırılmıştı. Semerkant düşünce geleneğinin öbeğinde, matematiksel bilimler yani matematik ve astronomi bulunmaktaydı. **Osmanlı Devleti'nde yetişen ilk önemli astronomi bilgini olan Kadızâde-i Rûmî**, 1411 yılından itibaren Semerkant'ta yaşamaya başlamış ve burada dönemin önde gelen bilim ve düşünce adamlarından dersler almıştır. Bu eğitimin bir sonucu olarak olguların anlaşılıp açıklanmasında matematiğe özel bir değer veren Kadızâde-i Rûmî, Batı'da 18. yüzyılın genel bir tutumu olarak düşünce tarihine yansıyan *"doğayı matematikle kavramak"* yaklaşımının öncülerinden birisi olmayı başarmış önemli bir bilim adamıdır. Onun bu tutumunu aslında Klasik Dönem İslam dünyasına hâkim olan bilim yapma etkinliğinin bir sonucu ve etkisi olarak ele almak yerinde olur. Akılcı geleneğin güçlü bir savunucusu olduğu da kabul edilen Kadızâde-i Rûmî'nin bu tutumunu, aşırıya kaçırıldığı ve matematiksel veriler dışında kesin ve genel geçerliliği olan bir realiteyi tanımadığı ortaya çıkmaktadır. Hatta bilime konu olacak her şeyin matematiksel

boyutuyla konu yapılmasını ısrarlı bir biçimde savunduğu için ders aldığı bilim insanlarından birisi olan kelamcı ve matematikçi Seyyid Şerîf el-Cürcânî'yle anlaşmazlığa düşmüş ve dersini bırakmıştır. Öğrencisinin matematik tutkusunu hocası *"Kadızâde-i Rûmî'nin tabiatına riyaziyat (matematik) galip gelmiş."* cümlesiyle ifade etmiştir. Bir anlamda Kadızâde-i Rûmî'nin bütün yapıtlarının matematik ve astronomiye ilişkin olması da bu durumu doğrulamaktadır. Bununla birlikte hocasını *"Matematikte söz söyleyecek durumda değildir."* diyerek eleştiren Kadızâde-i Rûmî'nin bu tutumunun var olanlar üzerine konuşmak başka bir deyişle anlamak, anlamlandırmak ve açıklamak anlamına gelen bilim etkinliğinin ne şekilde yürütülmesi gerektiğine ilişkin düşüncesinin bir anlatımı olması bakımından önemli olduğu da açıktır. Çünkü bilimsel bilginin mahiyetini belirleyen önemli etmenlerden biri varlık veya var olan karşısında alınan tutumdur.

Bilimsel Özerkliği

Kadızâde-i Rûmî'nin bilim anlayışını anlamamızı sağlayan bir diğer yön de onun bilimsel özerkliğe verdiği değerdir. Derslerine Uluğ Bey ve diğer hocalar da katılmıştır. Bir gün Uluğ Bey, Kadızâde-i Rûmî'den habersizce bir hocayı (*müderris*) görevinden almış, bunun üzerine Kadızâde-i Rûmî de ders vermeyi bırakmıştır. Neden böyle yaptığını soran Uluğ Bey'e verdiği yanıt ise manidardır: *"Bir hükümdar da olsa yöneticinin bilime ve bilim adamına müdahalesinin doğru olmayacağını dile getiren bu davranış, bilimsel özerkliğin önemini ve değerini açıkça göstermiştir."* Kadızâde-i Rûmî, bu tutumuyla aynı zamanda bilim adamının sorumluluğunun sadece bilimsel araştırma ve incelemeyle sınırlı olamayacağını, aksine bilimin üretildiği dinamik sürecin devamlılığının sağlanmasından ve sağlıklı bir biçimde işletilmesinden de sorumlu olduğunu ortaya

koymaktadır. Nitekim Kadızâde-î Rûmî'nin kararlı tutumu sonucunda Uluğ Bey geri adım atmış, müderrisi görevine iade etmiş ve bir daha müderrisleri görevden almayacağına dair söz vermiştir. Bunun üzerine Kadızâde-î Rûmî de yeniden ders vermeye başlamıştır.

Osmanlı ve Anadolu'ya Etkileri

Osmanlı İmparatorluğu ilmi kültürünün oluşmasında önem taşıyan müderris merkezlerinin başında Semerkant gelmektedir. Kadızâde-î Rûmî'nin dikkat çeken bir diğer yönü de yetiştirdiği öğrencilere Osmanlı Devleti'ne gitmelerini tavsiye etmesidir. Bu öğrencilerden ikisi özellikle Osmanlı bilim tarihi açısından çok değerlidir. Bunlardan birisi **Ali Kuşçu** diğeri de Fethullah el-Şîrvânî'dir. Bu iki değerli bilim insanı Anadolu'ya gelirken Semerkant bilim birikiminin zenginliğini de birlikte getirmişlerdir. Öğrencileri aracılığıyla Anadolu'da bilimin kökleşmesi ve zenginleşmesini sağlarken eserleriyle de bu zenginliği artıran Kadızâde-î Rûmî'nin, geometri ala-

nındaki **Şerh Eşkâl el-Tes'is** (*Temel Teoremler Üzerine*) ve astronomi alanındaki **Şerh el-Mülâhhas fî İlm el-Hey'e** (*Astronomi Seçkisi Üzerine*) adlı çalışmaları Osmanlı medreselerinde orta seviyede ders kitabı olarak okutulmuştur.

Eserleri

Matematik

1. Tuhfetü'r-re'îs fî şerhi Eşkâli't-te'sîs: Şemseddin Muhammed b. Eşref es-Semerkandî'nin Eşkâl-ü't-te'sîs adlı eserine yapılmış bir şerh olup 815'te (1412) Uluğ Bey'e ithafen kaleme alınmıştır. Osmanlı matematik tarihi açısından en önemli özelliği uzun yıllar medreselerde orta seviyeli bir geometri ders kitabı olarak okutulmasıdır. Dünya kütüphanelerinde 200'ü aşkın yazma nüshası bulunmaktadır.

2. Risâle fî'stihrâci ceybi derece vâhîde bi-a'mâlin mü'essese 'alâ kavâ'ide hisâbiyye ve hendesiyye 'alâ tarîkatı Gıyâsiddîn el-Kâşî: Cemşîd el-Kâşî'nin 1 derecelik yayın sinüsünün hesaplanması

için geliştirdiği cebir yöntemi hakkındaki risâlesinin şerhi olup Kadızâde'nin matematik sahasında yazdığı en orijinal eser olarak kabul edilir. Kâşî'nin üçüncü dereceden bir denklem haline getirerek çözdüğü bu problemdeki yöntemi Kadızâde genişletip basitleştirmiştir. Tahran'da (1299/1882) taş baskısı yapılan risâle Rusçaya tercüme edilmiştir.

3. Hâşiye 'alâ Tahrîri usûli'l-hendese: Kâtip Çelebi'nin bildirdiğine göre Tûsî'nin Tahrîr-ü'l-usûl fî 'ilmi'l-hendese'sine yazılmış bir hâşiyedir ancak yedinci makaleye kadar gelebilmiştir.

Astronomi

1. Şerhu'l-Mülâhhas fî 'il-

mi'l-hey'e: Çağmî'nin el-Mülâhhas fî'l-hey'e'sinin şerhi olup 814'te (1412) yazılarak Uluğ Bey'e sunulmuştur. Kadızâde'nin nazarî astronomi sahasında telif ettiği en önemli çalışmadır. Osmanlı medreselerinde orta seviyeli ders kitabı olarak okutulan eserin zamanımıza 300'ü aşkın nüshası gelmiş ayrıca çeşitli baskıları yapılmıştır. Kadızâde'nin şerhi ayrıca Fâtih Sultan Mehmed'in emriyle Hamza b. Hacı b. Süleyman tarafından Farsça'ya tercüme edilmiştir.

2. Hâşiye 'alâ Tahrîri'l-Mecistî:

Nasîrüddîn-i Tûsî'nin Tahrîr-ü'l-Mecistî adlı eserine Nizâmeddin en-Nisâbü'rî'nin yazdığı Ta'bir-ü't-Tahrîr adlı şerhin bazı zor yerlerini açıklayan bir hâşiyedir.

3. Risâle fî'stihrâci hattî nısfî'n-nehâr ve semtî'l-kible:

Bir mukaddime, iki bab ve bir hâtîmeden oluşan bu küçük çalışma Kadızâde'nin bilinen tek Farsça astronomi eseridir.

Kadızâde ayrıca Mevlânâzâde Ahmed b. Mahmûd el-Herevî'nin Ebherî'nin Hidâyet-ü'l-hikme adlı eserine yaptığı şerhe hâşiye yazmıştır.

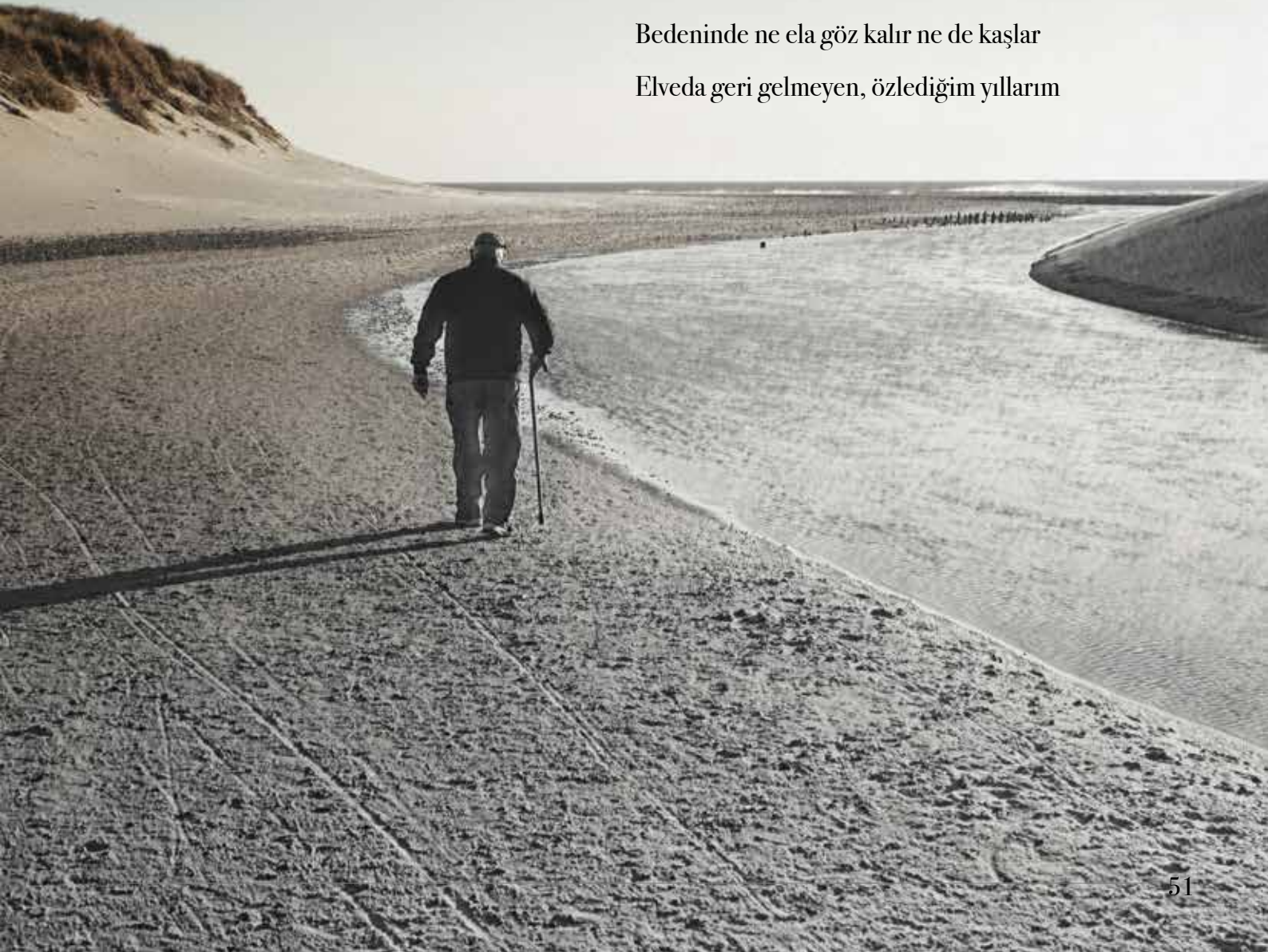
Kaynaklar

1. <https://matematik.dpu.edu.tr>
2. <https://islamansiklopedisi.org.tr>
3. <http://bilig.yesevi.edu.tr>

YILLARIM

Geçti güzelim yıllarım geri gelmez oldu
Saçlar beyazladı, benzim sararıp soldu
Yaşanmamış hayallerim mazide kaldı
Elveda geri gelmeyen, özlediğim yıllarım

Gönül bazen hayal kurup uzakta yaşar
Hüküm gelir yok oluşun toprakta başlar,
Bedeninde ne ela göz kalır ne de kaşlar
Elveda geri gelmeyen, özlediğim yıllarım

OLMAZSA OLMAZIMIZ ADALET

İnsanlığın ortak değeri desek yanılmayız **adalet** için. Toplumsal barış ve huzurun temini için gerekli mutlak temel değerlerimizdendir adalet. Dinimizde de büyük değer verilen kavramlardan bir tanesidir. Birçok ayette sıklıkla vurgulanan adalet, ayakta tutulması istenen vazgeçilmezlerimizdendir. Bu konuyla ilgili **Nisa Suresi 135. ayeti** kerimede Rabbimiz biz inananlara şöyle seslenir:

“Ey iman edenler! Kendinizin veya anne babanızın ve akrabanızın aleyhine bile olsa adaleti ayakta tutun, Allah için şahitlik eden kimseler olun. (İnsanlar) zengin olsunlar, yoksul olsunlar Allah onlara sizden daha yakındır. Öyleyse siz hislerinize uyup adaletten ayrılmayın. Eğer adaletten sapar veya üzerinize düşeni yapmaktan geri durursanız bilin ki Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.”

İnsan topluluklarının korunmaya, düzene ve adalete ihtiyaçları vardır, devlet de bu ihtiyaçlardan doğmuştur. Adaletin gerçekleşmesinde bağlayıcı hukuk kuralları kadar onları uygulayan yönetici ve hâkimlerle hakkın veya suçun ispatı için gerekli bulunan şahitler de önemli rol oynamaktadır. **Ayetin** gerek “Kendiniz, ana-babanız veya akrabanız aleyhine de olsa” kısmı gerekse “Zengin olsunlar, yoksul olsunlar.” kısmı bunları bir genel anlatım üslûbu içinde ihtiva etmektedir.

“

Allah bizlerden her zaman adaletli ve doğru olmamızı ister. Niyetlerimizde doğru, konuşmalarımızda doğru, davranışlarımızda doğru, verdiğimiz kararlara bağlı kalması noktasında doğru olmamız gerekir. Çünkü gerçek manada doğru olan kişi adil olandır. Bu tür erdem ve güzellikler Allah’a kul olmanın bir gereğidir zaten. Müslüman kişi hayatın her alanına nüfuz eden davranışlarıyla örnek alınan ve özenilen kişidir.

”

Adalet, kanun önünde eşitliği ifade eder. İnsanın statüsü veya zenginliği gibi şeylere bakılmadan aynı derecede muamele görmesidir. Adaletin merkezinde hak ve hakikat vardır. İslam dini istek ve heveslere yer vermeden, sevgi veya nefretlere uymadan, güçlü veya zayıf ayırımı yapmadan objektif bir adalet prensibi ortaya koymuştur. Zira adaletin tesis edilmediği toplumlarda kargaşa ve güvensizlik vardır. **Sevgili Peygamberimiz** bir hadisinde konuyla ilgili olarak şöyle buyurmuştur: “*Verdiği hükümlerde, ailesinin ve halkın yönetiminde adaletli davranan yöneticiler, kıyamet gününde Allah-u Teâlâ’nın yanında nurdan yüksek koltuklar üzerinde otururlar.*” hadisi şerifi bizlere adil olanların, adaletten vazgeçmeyenlerin Allah katındaki mükâfatına dikkat çekmiştir. Yüce dinimiz İslam insanlar arasında adaletin tesisini öğütlerken her türlü kötülük ve haksızlığı yasaklamıştır. Kuran-ı Kerim’de **Nahl suresi 90. ayeti kerimesinde** Allah şöyle buyuruyor:

“Muhakkak ki Allah adaleti, ihsanı, akrabaya karşı cömert olmayı emreder; hayâsızlığı, kötülüğü ve zorbalığı yasaklar. İşte Allah, aklınızı başınıza almanız diye size böyle öğüt veriyor.”

Adalet ve eşitliğin egemen olduğu toplumlarda fertler arası ilişkiler gayet sağlamdır. Toplumsal istikrar ve düzen hâkimdir. Böyle bir çevrede hak ve ödevler adaletli bir şekilde paylaşıldığından zulüm ve haksızlık

“

Elde edilemeyen bir haktan dolayı adaletsizliğe uğrayan kişi sabrederek talebini Rabbine de arz eder. Zira mutlak adalet sahibi Allah’tır. Mağdur olan kişi ahirette hakkını ziyadesiyle alacak, kendisi için şer gibi görülen bu durum hayır olacaktır.

”

gibi başkalarının hakkını ihlal etmez. Toplumun fertleri arasında içselleştirilen adalet duygusuyla hareket eden kişi başkalarının hakkına girmeyip kul hakkı bilinciyle hareket eder. Yaptığı her işten dolayı ahirette hesap vereceğini düşünür. Çünkü Müslüman kişi bilir ki Allah-u Teala kendi hakkından vazgeçebilir ama kul hakkı gibi ağır bir sorumluluğu asla affetmez.

Allah bizlerden her zaman adaletli ve doğru olmamızı ister. Niyetlerimizde doğru, konuşmalarımızda doğru, davranışlarımızda doğru, verdiğimiz kararlara bağlı kalması noktasında doğru olmamız gerekir. Çünkü gerçek manada doğru olan kişi adil olandır. Bu tür erdem ve güzellikler Allah’a kul olmanın bir gereğidir zaten. Müslüman kişi hayatın her alanına nüfuz eden davranışlarıyla örnek alınan ve özenilen kişidir. Konuyla ilgili **Ahzab suresi 70 ve 71. ayetinde** yüce Allah şöyle buyuruyor:

“Ey iman edenler! Allah’a itaatsizlikten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzeltsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah’a ve resulüne itaat ederse gerçekten büyük bir kazanç elde eder.”

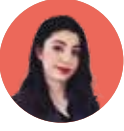
Peygamber Efendimiz de bir hadisinde şöyle buyurmuştur:

“Daima doğruluğu araştırın. Tehlikeyi doğrulukta görseniz de doğruluktan ayrılmayın. Zira kurtuluş ancak ondadır.”

Bazen mağduriyetler yaşanabilir. Böyle durumlarda haksızlığa uğradığını düşünen kişiler hak ve adalet ölçüsü içerisinde gerekli mercilere müracaat etmek suretiyle hakkını meşru yollarla aramalıdır. Yasal olmayan yollarla hakkını aramaya kalkışmak ise toplumsal menada kargaşaya sebebiyet vereceğinden asla böyle bir şeye müracaat edilmemelidir. Elde edilemeyen bir haktan dolayı adaletsizliğe uğrayan kişi sabrederek talebini Rabbine de arz eder. Zira mutlak adalet sahibi Allah’tır. Mağdur olan kişi ahirette hakkını ziyadesiyle alacak, kendisi için şer gibi görülen bu durum hayır olacaktır. Unutmayalım ki toplumun huzuru adalettedir. Eşitlik ve haklara saygı vazgeçilmezimizdir.

Kaynak

1. Kur'an Yolu Tefsiri Cilt: 2 Sayfa:159

Nurgül AÇIKGÖZ
İnegöl Denetimli Serbestlik
Müdürlüğü
Psikolog

DUYGUSAL YATKINLIK: NEDEN YAŞARIZ, NASIL AZALTABİLİRİZ?

Arabayla trafiğe çıktığınızda ve kural dışı bir olayla karşılaştığınızda sürücülere kızgınlığınız ne kadar sürüyor? Üzüntü, stres, kaygı, utanç, kıskançlık ya da öfke gibi olumsuz duyguları ne sıklıkta yaşıyorsunuz? Yahut bu tip duyguların kökeninde ne var? Olumsuz duygulara yatkınlığı nasıl azaltabiliriz? Evet, bu ayki yazımızda “Duygusal yatkınlık ve olumsuz duygular neden olur, nasıl başa çıkılabilir ya da azaltılabilir?” bu konulara değinelim.

Hayatın içinde sürekli farklı duygular yaşıyoruz ve bu duygularımız genelde hem mutluluğumuz hem sağlığımız hem de işimiz ve ilişkilerimiz gibi pek çok konuyla yakından ilgili. Şöyle durup düşündüğümüzde, **bir gün içerisinde duygu dünyamız ne kadar olumlu ve olumsuz hisler barındırıyor.** Diyelim ki huzur, sevgi, sevinç, şükran ya da ümit gibi insana kendini iyi hissettiren “olumlu” duyguları ne sıklıkta yaşıyorsunuz? **Peki kaygı, korku, üzüntü, utanç, kıskançlık ya da öfke gibi hissetmesi hoş olmayan “olumsuz” duyguları ne sıklıkta yaşıyorsunuz?**

Son soruya verdiğiniz cevap sizin olumsuz duygulara yatkınlık düzeyiniz hakkında fikir sahibi olmanıza yardımcı oluyor. Bazı insanlar olumsuz duyguları başkalarına göre daha çok ve daha uzun süre yaşarlar. Bazıları ise daha kısa süreliğine yaşarlar ve daha az etkilenirler.

Olumsuz duygulara yatkınlık nasıl oluşur?

Kendimize yönelik bir tehdit algıladığımızda ya da bir sorunla karşı karşıya olduğumuzda olumsuz duygular hissedebiliriz. Örneğin; bir problem karşısında gerilip sinirlendiğimizde ya da bir tartışma sırasında öfkelendiğimizde bunlar normal ve sağlıklı tepkilerdir. Bu noktada **olumsuz duygulara daha çok ve daha az yatkın kişileri ayıran şey stres içeren bu tür durumlarda verdikleri duygusal tepkilerin şiddeti ve süresidir.** Söz konusu stres uyandırıcı durum, hayatın sıradan ve küçük sıkıntılarından olabilir. Örneğin; *trafikte saygısız bir sürücüye maruz kalmak yahut evde eşimizle bir olay yüzünden tartışmak* gibi. Böyle bir olay karşısında bazı insanlar belki birkaç dakika sinirlenir ya da üzülür sonra olayı geride bırakıp bir daha hatırlamazken bazı insanlar buna çok daha uzun süre takılabilir, birkaç gün sonra bile hatırlayıp aynı olumsuz duyguları hissedebilir.

Kısacası **olumsuz duygulara yatkınlığı yüksek insanlar, stres uyandırıcı durumlar karşısında daha tepkisel, yoğun ve uzun süren tepkiler verirler.** Fakat ilginç bir şekilde sadece net bir tehdit ya da sorun karşısında değil ortada stres uyandırıcı görünür herhangi bir faktörün olmadığı durumlarda da

(örneğin evlerinde otururken de) daha fazla olumsuz duygu hissediler. Bu tip insanların "Dünya çok tehlikeli bir yer.", "Hiç kimseye güvenilmez.", "Ben değersiz ve yetersiz bir insanım." gibi olumsuz yargılarda bulunduklarını sıkça görürüz.

Garnefski ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmalarda **olumsuz yaşam olaylarından sonra bireylerin kullanmaya meyilli oldukları 9 strateji gözlenmiştir**. Bunları kısaca açıklamak gerekirse;

1. Kendini Suçlama

Bireyin, yaşadıklarından dolayı kendini suçlayıcı fikirler üretmesidir. Kendini suçlama, duyguya odaklı birçok düşüncenin ve davranışın var olduğu duygu odaklı bir baş etme stratejisidir.

2. Başkalarını Suçlama

Bireylerin, yaşadıklarından dolayı başkalarını sorumlu görme düşüncesi vardır. Bireyin farklı türdeki tehdit edici olayları yaşadktan sonra başkalarını suçlama davranışı daha az duygusal iyilik ile ilişkilendirilmiştir.

3. Kabul Etme

Bireylerin yaşanan olayları kabul etmesi ve olayların akışına kendini bırakma düşüncesi vardır. Kabul lenmenin kaygı düzeyini arttırdığı ve etkili bir baş etme mekanizması

olduğu kabul edilmektedir.

4. Plana Tekrar Odaklanma

Olumsuz olaylar karşısında hangi adımların atılabileceği ve bu olayların nasıl üstesinden gelinebileceği hakkında düşünülmesidir. Plana tekrar odaklanmanın kaygı bozukluklarını azalttığı görülmektedir.

5. Pozitif Tekrar Odaklanma

Bireyin olay hakkında düşünmek yerine daha keyifli konuları aklından geçirmesidir. Pozitif tekrar odaklanma, zihinsel çözülme olarak düşünülebilir ancak bireye kısa süreli yardımcı olabilmektedir. Uzun sürede kullanıldığında uyumlu bir şekilde baş etmeyi engelleyebilir.

6. Düşünceye Odaklanma

Bireyin meydana gelen olumsuz olayla ilgili duygu ve düşünceleri hakkında kafa yormasıdır. Düşünceye odaklanmanın yüksek seviyede depresyonla ilişkili olduğu bulunmuştur.

7. Pozitif Yeniden Değerlendirme

Bireylerin kişisel gelişimleri için olaya pozitif bir anlam yüklemesidir. Kaygı arttıkça pozitif değerlendirme azalmaktadır.

8. Bakış Açısına Yerleştirme

Bireyin, olayların önemini azaltmak için diğer olaylarla karşılaştırma yapması veya göreceliğini vurgula-

masıdır.

9. Felaketleştirme

Bir deneyime ait dehşetin açıkça vurgulanmasıdır. Felaketleştirme; uyumsuzluk, duygusal stres ve depresyon ile ilişkilendirilmektedir.

Olumsuz duygulara yatkınlığı azaltmak mümkün mü?

Olumsuz duygulara yatkınlığı azaltma konusunda kendini eğitmek isteyenler için birkaç yöntemle değinelim.

• Olumsuz duygularımızla savaşmamak

Olumsuz duygular hayatın kaçınılmazıdır. Her durumda olumsuz duygularımızı düşman gibi görmemek, onları hissettiğimiz için kendimizi suçlamamak, onları kabullenmek gerekir.

Olumsuz duygularımızı örneğin stresimizi bizim iyiliğimizi isteyen ama beceriksiz bir arkadaşımız gibi düşünebiliriz. O kişiye var olma hakkını teslim edip "Ne yapsın, o da şu an yapabildiğinin en iyisini yapıyor." demek en faydalısı olacaktır.

• Duyguları düzenleme becerilerimizi geliştirmek

Olumsuz duygulara olan yatkınlığımızı azaltmanın temel yöntemi duygusal olarak becerilerimizi hoş görmeyi geliştirmektir. Bu, zihinsel alışkanlıklarımızı örneğin dikkatimizi ne tür uyarılara verdiğimiz ve bu uyarıların ne şekilde yorumladığımızı değiştirmeyi gerektirir. Buna iyi gelecek bir yöntem son dönemde faydaları sistematik olarak belgelenmiş olan "mindfulness (farkındalık)" yöntemidir.

Farkındalığın özünde duygu ve düşünce dünyamız, bedenimiz ve o an içinde bulunduğumuz bağlamla farkındalıkla ama tepkisellik içermeyen sakin, sevecen bir ilişki kurmak yatar. Farkındalık becerimizi geliştirmek olumsuz duygularımıza kapılıp gitmememizi engeller, onlarla aramızda belli bir mesafe koymamızı sağlar.

Kaynaklar

1. Kesebir, P. (2021). Olumsuz Duygulara Yatkınlık
2. Arsel, O. Strese Yatkın Kişilik Özellikleri

Ferhat ÇELİKER
Van T Tipi Kapalı ÇİK,
Öğretmen

DÜNYANIN EN PRESTİJLİ KUPASI

Belli bir yaştan üstündeki tüm futbolseverlerin FIFA Dünya Kupası hakkında mutlaka bir anısı vardır. FIFA Dünya Kupası, uluslararası sportif turnuvalar içerisinde en çok rağbet gören ve izlenme oranının en yüksek olduğu spor organizasyonlarından biridir diye telaffuz etsek abartmış olmayız. Çünkü tüm futbolseverler bu dört yılda bir düzenlenen organizasyonu heyecanla beklemektedirler. Turnuvaya katılacak takımların uzun ve zorlu bir elemenden geçerek gelmesi FIFA'nın bu turnuvaya verdiği önemin en büyük göstergesidir. Özellikle sporcuların uluslararası arenada kendilerini göstermek istemesi turnuvanın seyir zevkini de artırmıştır.

Futbolseverler yalnızca dünya kupasını beklememektedir. Futbolun bacasız fabrika olarak tanımlandığı bir dönemde elbette ki bundan faydalanmak isteyen **spor markaları**, menajerler özellikle teknoloji firmaları bu turnuvayı fırsata çevirmenin derdine düşmektedirler. Futbolseverlerin bu zaafını çok iyi analiz eden firmalar ürettikleri spor malzemeler, elektronik ürünler, bilgisayar oyunları ve özellikle turnuvayı televizyondan takip eden sporsever için geliştirilmiş dijital platformlara abonelik ile bu fırsatı çok iyi değerlendirmektedirler.

Tüm futbolseverlerin dört gözle beklediği Dünya Kupası'nın geçmişi **1930'lu yıllara dayanmaktadır**. Modern futbolun tüm dünyaya yayılmasıyla ulusal çapta futbol federasyonları kurulmuş ve ulusal ligler başlamıştır.

Nihayetinde **1905 yılında FIFA (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği)** kurularak futbol tek bir çatı altında toplanmıştır. Bu spor 1928 yılına kadar uluslararası düzeyde sadece Olimpiyat Oyunları içerisinde yer almıştır. Futbolun Olimpiyat Oyunları'ndaki başarılı organizasyonu o dönem FIFA Başkanı Jules Rimet'e, Olimpiyat Oyunları haricinde futbol ile ilgili farklı bir turnuva yapma fikrini getirir. 28 Mayıs 1928'de yapılan FIFA toplantısında bu öneri kabul edilerek 1930 yılında Dünya Kupası'nın düzenlenmesine karar verilir. Aynı toplantıda organizasyonun ev sahipliğini 1924 ve 1928 Olimpiyat Oyunları'nda futbol şampiyonu olan Uruguay'ın yapması kararlaştırılır.

İlk Dünya Kupası'nın Güney Amerika'da olması ve turnuvaya katılmak için yapılacak

olan seyahatin çok yorucu ve zorlu olması nedeniyle birçok ülke turnuvayı boykot etmiştir. Bu nedenlerden dolayı **ilk Dünya Kupası'na** ABD, Arjantin, Belçika, Brezilya, Bolivya, Fransa, Meksika, Paraguay, Peru, Romanya, Şili, Uruguay ve Yugoslavya milli takımları olmak üzere **sadece 13 ülke katılmıştır**. Finalde Arjantin'i konuk eden **Uruguay** 4-2'lik skorla ilk kez düzenlenen Dünya Kupası'nda şampiyon olmuştur.

İlk Dünya Kupası'nın en ilginç olayı ise final maçında yaşanmıştır. 1930 Dünya Kupası'nda FIFA'nın standart bir top belirlememesi nedeniyle finale kalan iki takım da final maçında kendi toplarıyla oynamak istemişlerdir. Hakemin yazı tura atışı neticesinde final maçı ilk yarı Arjantin'in, ikinci yarı Uruguay'ın getirdiği topla oynanmıştır.

FIFA'nın 1934 Dünya Kupası'nı İtalya'da düzenlemeye karar vermesi Uruguay'ın bir önceki turnuvada kendisini boykot eden İtalya'ya gitmeme kararı almasına neden olmuştur. Avrupa'daki ülkelerin birbirlerine olan düşmanlıklarının yeni yeni başlamış olması ve politik nedenler 1934 yılında düzenlenecek turnuvaya damgasını vurmuştur. **Benito Mussolini**, turnuvayı politik bir araç olarak kullanarak İtalya'nın şampiyonluğuna gölge düşürmüş ve futbol ikinci planda kalmıştır.

1938 Fransa Dünya Kupası'nı ise Avrupa'da başlayacak olan II. Dünya Savaşı'nın ayak sesleri olumsuz etkilemiştir. Birçok Avrupa ülkesi Dünya Kupası'na katılamamıştır. İtalya bir kez daha Dünya Kupası'nı Fransa'da kaldırırken II. Dünya Savaşı nedeniyle turnuva 1950 yılına kadar ertelenmiştir. 1950 ve sonrasında yapılan Dünya Kupası organizasyonlarında önceki dönemler gibi politik olaylar futbolun önüne geçememiştir. Daha çok skorların ve futbolcuların konuşulduğu bir dönem olarak tarihteki

yerini almıştır. 1954 Dünya Kupası futbol tarihi kitaplarında '**Bern mucizesi**' olarak geçen finale sahne olmuştur. Puskas önderliğinde 2-0 öne geçen Macaristan'ı, Batı Almanya geriden gelerek 3-2 yenmiş ve kupayı kaldırmayı başarmıştır. 1966 İngiltere Dünya Kupası finali ilginç bir maça sahne olmuştur. Wembley'de 97 bin taraftar önünde oynanan İngiltere-Doğu Almanya final maçında topun kale çizgisini geçip geçmediği yıllarca tartışılmıştır.

1970 Meksika Dünya Kupası'nda ilk kez kırmızı kart uygulaması hayata geçirilmiş fakat hiçbir futbolcu kırmızı kart cezası almamıştır. Bu turnuva aynı zamanda Brezilya'nın efsanevi futbolcusu **Pele'nin** son Dünya Kupası maçı olmuştur. Diego Armando **Maradona**, futbol literatürüne giren ve günümüzde bilinen "*Tanrının Eli*" hareketiyle **1986** Dünya Kupası'na damgasını vurmuştur. İngiltere ile çeyrek finalde karşılaşan Arjantin'de Maradona daha sonra "*Tanrı'nın Eli*" diye tabir edilen hareketi yapmış ve eliyle topu ağlara göndermiştir. **1994** Dünya Kupası'nda Arjantinli efsane **Maradona'nın** kupa öncesi doping testinin pozitif çıkmasıyla turnuvadan men edilmesi sadece Arjantin değil tüm dünyada

şok etkisi yaratmıştır. **2022 Dünya Kupası** da kendi içinde ilkleri barındırmaktadır. Dünya Kupası genellikle önemli liglerin bitmesiyle birlikte yaz ayları içinde yapılmaktaydı. **Katar'ın** ev sahipliğini yapacağı 2022 Dünya Kupası, tarihinde ilk defa kış ayında oynanacak şekilde planlanmıştır. Bu planlama ev sahibi Katar'ın mevsimsel gerçekliği göz önüne alınarak yapılmıştır. Yaz mevsimi şartlarında 50 dereceye kadar yükselen sıcaklığın sporcuların ve taraftarların sağlığını tehlikeye düşüreceği endişesi bu kararın alınmasında etkili olmuştur. Teknolojik açıdan da ilkleri barındıran bu turnuvada yarı otomatik ofsayt sisteminin uygulanacağı duyurulmuştur.

2022 Katar Dünya Kupası turnuvasında stadyumların enerji ihtiyacını karşılamak ve karbon salınımını azaltmak amacıyla yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılacağı ve bu anlamda sürdürülebilir enerji planlamasının yapıldığı ilk dünya kupası organizasyonunun olacağı iddia ediliyor. Diğer bir çalışma ise gelişen teknoloji sayesinde engelli taraftarlara yönelik içeriklerin uygulanmasıdır. 2022'de düzenlenen Dünya Kupası'nda görme engelliler için dijital içerikler ve sesli betimlemeler kullanılırken işitme engelliler içinse görsel navigasyon teknolojileri kullanılarak dünya kupası tarihinde en erişilebilir turnuva olacaktır.

SATRANÇ

STEFAN ZWEIG

İŞBANKASI KÜLTÜR YAYINLARI,

2018

"Hayır, gerçekten fazla bir şey beklemeyin. Benim için sadece bir deneme olacak... Gerçek bir satranç tahtası üzerinde ve elle tutulur taşlarla, canlı bir oyuncuya karşı normal bir satranç oynayıp oynayamayacağımı denemeye yarayacak. Çünkü oynamış olduğum o yüzlerce ve belki de binlerce partinin yaşadığım bunalımın ürünü sadece rüyamda oynadığım satrancı, beynimin oynadığı bir oyun değil de gerçekten ve yöntemlerine uygun satranç müsabakaları olduğundan şimdi bile şüphe ediyorum.

Umarım ki siz de bir satranç şampiyonunu daha doğrusu bir dünya birincisini yenebileceğimi ciddi olarak düşünmezsiniz. Benim ilgimi çeken ve aklımı kurcalayan şey; hücremde oynamış olduklarım satranç oyunu mu yoksa bir delilik belirtisi miydi, o tehlikeli uçurumun hemen kenarında mıydım yoksa öteki tarafına çoktan geçmiş miydim? Evet, yalnızca bunu anlamak için sonradan duymuş olduğum bir merakı bu."

KORSAN ÇIKMAZI

NEZİHE MERİÇ

YAPI KREDİ YAYINLARI, 2022

Uzak bir doğu ilinde kar kapıyı alır. Sobada ekmekler kızarır. Mütnevazı odaları demli çay kokusu doldurur. Kırmalı elbiseler dikilir. Mahir amca Beethoven'ı anlatır. Dışarıda büyük bir savaşın kan kokusu ve korkusu vardır.

İki küçük kız, Berni ile Meli modernleşmekte olan bir ülkenin çehresini oluşturan Neyyire hala ve Mahir amcanın evinde erdemli insanlar olarak büyütülürler.

Hayatın karmaşık ve bazen zalim yüzü onları şaşırtsa da doğru ve dürüst insan olacaklardır. Korsan Çıkma Zı büyüyüşün uzun bir öyküsüdür.

Nezihe Meriç'in 1960 yılında yazdığı bu sıcacık roman, erdemli insanın toplumsal rolünü anlayabilmek için yeni okumalara her zaman açık. Erdemin anlamının giderek sislendiği yeni zamanlarda da...

Gülden YARDIMCI
Erzurum E Tipi Kapalı ÇİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

YÖNETME'NİN YÖNTEMİ ÜZERİNE

“Hata yaparak akli ve evrensel değerlerden uzaklaşan bir yöneticinin, subjektif tercihleri süreli ve dönemsel kalmaya mahkûmdur.”

Enis Yavuz YILDIRIM

Değerli Okurlar, **“Yönetme'nin Yöntemi”** kitabı Harf Yayınlarından 2021 Nisan ayında çıkan inceleme türünde bir kitap. **Yazar Enis Yavuz Yıldırım**, kitapta kamu yönetimi ana bilim dalında ve kamu yönetiminin alt dalı olan yönetim bilimi alanında başlangıç ve alana gönül verenlere başucu kitabı olabilecek nitelikte ufuk açıcı bir eser sunmuştur.

Kitap, 30 ayrı bölümden oluşuyor ve her bir bölümde **iyi bir yönetici olmanın püf noktalarına yer veriliyor**. İletişimden kriz yönetimine, esneklikten kararlılığa, planlamadan tarafsızlığa ve empatiye kadar yöneticinin taşıması gereken nitelikler tek tek ele alınıp açıklanıyor. *“İyi bir yönetici olmak için nasıl davranılmalı ya da nasıl davranılmamalı? İyi bir yönetici olmak için ne yapılmalı ya da ne yapılmamalı? Kriz öncesinde ya da kriz anında nasıl davranılmalı? Yönetici, personele nasıl yaklaşmalı?*

Hangi zamanlarda aktif hangi zamanlarda pasif rol üstlenmeli?” gibi soruların cevaplarının teorik ve teorik olduğu kadar da pratiklik içermesi kitabı soyutluk çıkmazından somutluk eksenine taşıyor.

Yönetimsel Alanda Geniş Kesimlere Hitap Eden Bir Eser

Eserin içeriğinde **Frederic Taylor'un** *‘Bilimsel Yönetim Yaklaşımına’* dair kriz yönetimi, halkla ilişkiler gibi kavramsal alanları barındıran **Henry Fayol'un** *‘Yönetim Süreci Yaklaşımında’* yer alan empati, takım çalışması, karar alma süreçlerini ve **Marx Weber'in** *‘Bürokrasi Yaklaşımında’* yer alan hiyerarşi ve ast çalışanlar ile iletişim kurulmasının kaidesini içeren bilgiler yer alıyor. Eserde yaklaşımların tek tek sıralanması yerine içeriklerinin birlikte ve koordineli bir şekilde ele alınması kitabın hızla okunmasını sağlayan etkenlerden. İçeriğin akademik çevreyle sınırlı tutulmayıp her

kesimce ulaşılabilir olması da önemli bir ayrıntı.

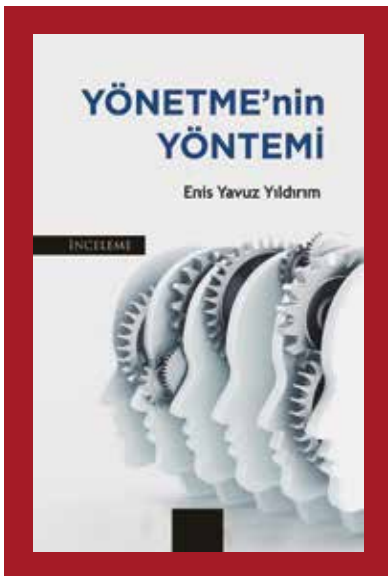
Yönetme'nin Yöntemi, kamu yönetiminin etik boyutu kadar kamu kurumları dışında tüm özel ve yarı özel kuruluşların her düzeyde yöneticisinin iş yerinde verimliliği artırmak, huzur ortamı yaratmak, yeniliklere direnci azaltmak, kuruluşun sahiplenilmesini sağlayıp gizli istifayı ve gizli işsizliği önlemek için kendisine rehber edinebileceği bir eser olarak göze çarpıyor. Eserde yönetim mekanizması anlatılmakla birlikte kamu ile sınırlandırma yapılmaması da birçok farklı sektöre fayda sağlayacağını gösteriyor.

Türk Yönetim Sistemine Vurgular

Eserde 18. yüzyıl Fransız filozoflarından **Voltaire'nin** ve 13. yüzyıl Türk yazar **Mevlana'nın** sözlerinden alıntı yapılması yönüyle kültürler ve çağlar arası bağlantılar içermekte ve bu yönüyle kitabın türü makaleye doğru evrilmektedir. **Ahmet Vefik Paşa'dan** yapılan *“19M”* kuralı ile 19. yüzyıl Türk yönetim sisteminin ilkelerine, Selçuklu Sadrazamı **Nizamülmülk'e** ve söylev türünde yazılan **Orhun Abidelerine** yapılan gönderme ile Türk yönetim geleneğinin kökenine de vurgu yapılıyor.

İçeriğinde yazardan birçok özdeyiş barındıran kitap, yazarının yönetim alanına olan hakimiyetini ve ustalığını ortaya koymaktadır. Örneğin; **“Krogger Sendromu”**ndan söz ettiği *‘Çalışma Düzeninin Oluşturulması ve İnsan Kaynaklarının Kullanılması’* bölümünde yöneticinin düşeceği olumsuz durumlar karşısında yöneticiyi uyarmakta ve hakkıyla yönetici olmak isteyen kişilerin dikkat etmesi gereken vasıflı personel seçimi meselesine dikkat çekmektedir.

Birçok faydalı konuyu sayfalarında toplayan **‘Yönetme'nin Yöntemi’** kitabının teoriye boğulmadan yapılan konu anlatımları hemen her eğitim düzeyindeki kişinin kolaylıkla anlayabileceği sade ve anlaşılır bir dil ile yazılmış. Türkçe'nin doğru kullanımı da tüm bunlara eklenince kitap okuyucuyu sıkmadan misafir ediyor. Keyifli okumalar diliyorum.

Kitap, kamu yönetiminin etik boyutu kadar kamu kurumları dışında tüm özel ve yarı özel kuruluşların her düzeyde yöneticisinin kendisine rehber edinebileceği bir eser olarak göze çarpıyor. Eserde yönetim mekanizması anlatılmakla birlikte kamu ile sınırlandırma yapılmaması da birçok farklı sektöre fayda sağlayacağını gösteriyor.

Ramazan SAĞIR
Devrek Açık Çık,
Öğretmen

UÇAMAYAN EN BÜYÜK KUŞ “DODO”

Milattan sonra 1598 yılında Portekizli korsanlar, kuşu ilk kez Mauritius Adası'na demir attıklarında keşfetmişlerdir. Kuşun tehlike bilmez tavırlarını, nazik doğasını ve merakını gören denizciler bu durumu aptallıkla karıştırmış ve ona kendi dillerinde "budala" anlamına gelen **"Dodo"** adını vermişlerdir.

Dodo kuşu, **yağmur kuşları** takımının Dodogiller familyasından bir kuş türüdür. Kuşudan biraz büyük, hantal gövdesi koyu gri renkte tüylerle kaplı kuyruğu ise kıvrımlı ve püsküllü tüylerden oluşmaktadır. Küçük, sarımsı beyaz renkteki kanatları yuvarlak gövdesini destekleyemeyecek kadar zayıf olduğu için uçamamıştır.

Dodo kuşunun yaklaşık 13 ile 23 kilogram ağırlığında çengelli bir gagası vardır. Bu kuşlar **"Tambalacoque"** ağacının meyvesi ile beslenirler. **"Dodo Ağacı"** adı verilen bu uzun ömürlü ağacın üremesi Dodo kuşlarına bağlıdır. Kalın bir kapla-

maya sahip olan ağacın tohumunun sadece Dodo'nun sindirim sisteminin geçtikten sonra çimlenebiliyor olması bu durumun bir göstergesi.

Dodo'nun büyük kavisli gagası en ayırt edici özelliklerinden biridir

Büyük, boynuz biçimindeki gagasının ucu kıvrık olup başında tüy bulunmaz. Dodo, dişi Dodo'nun tek bir yumurta bırakacağı yerde yuva yapar. Dodo yumurtasının kuluçka dönemi ise Dodo civcivinin büyüüp bağımsız hale gelene kadar yumurtadan çıkacağı ve yetiştirileceği zaman olan 4 ile 6 hafta arasındadır. **İnsanlardan kaçmadığı ve çok yavaş hareket ettiği için denizcilerin taze et kaynağı olmuşlardır. Adaya gelen insanların yanlarında getirdikleri köpekler, kediler, maymunlar vb. hayvanlar tarafından hızla avlanılmaları ve adaya getirilen domuzların yumurtalarına zarar vermesi sonucu soyları tükenmiştir.** Mauritius ve Reunion Adalarında

yaşamış olan Dodoların günümüzde Avrupa'da birkaç müzede iskeleti ve yapma modelleri bulunmaktadır.

Yüzyıllardır sanatçılara ve çeşitli hikâyelere ilham veren bu soyu tükenmiş, uçamayan kuşun görüntüsü yeni bulgularla daha belirgin hale geliyor. Modern bilimsel araçlar, keşfedilen yeni kemikler, tarihi gözlemler ve daha önce incelenen örnekler gizemli Dodo kuşunun anatomisini ve yaşam döngüsünü anlamamızı sağlamaktadır.

Bugün dünyada birçok hayvanın soyu da Dodo gibi tükenmektedir.

Doğada sebepsiz yaratılmamış olan tüm canlıların bilinçsizce yalnızlığa terk edilmesi çok üzücü bir durumdur. İnsanlık olarak hepimizin bu konuda yapabileceği çok şey var.

Kaynaklar

1. <https://www.nkfu.com>
2. <https://ungo.com.tr>

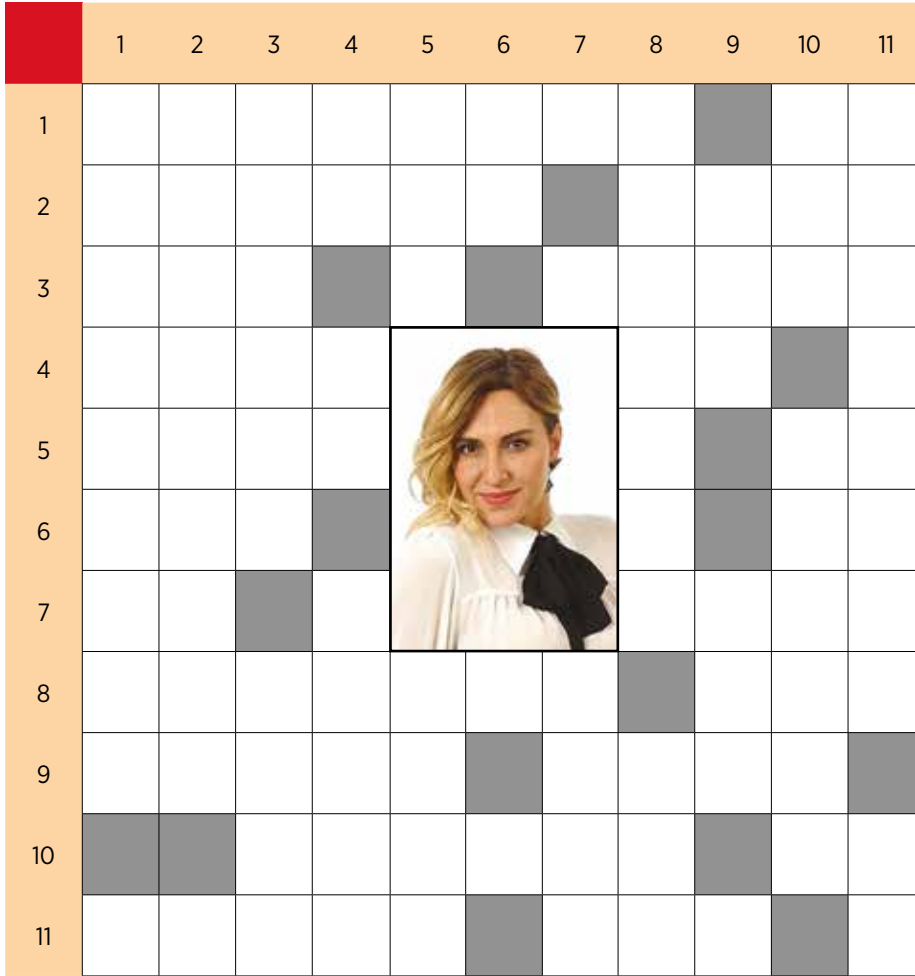

Mehmet VARNALI
Sıfıfke M Tipi Kapalı CLK,
Öğretmen

BULMACA

DEĞER

KARE BULMACA

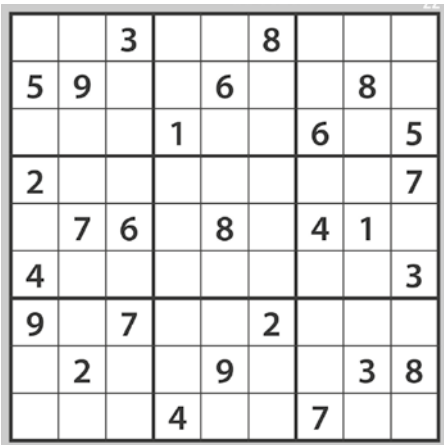
SOLDAN SAĞA

1. İçinde kumaş, mücevher ve benzeri değerli eşyanın satıldığı kapalı çarşı - Eski dilde su
2. İstanbul'un bir ilçesi - Geri verme
3. Köpeklerle ya da ineklere yedirmek için hazırlanan, unla kepek karışımı suluca yiyecek - Şekil, fiziki görünüş (halk ağzı)
4. Bir kabloyu taşımaya ya da iletilecek bir hareketi güçlendirmeye yarayan düzenek - Resmi haber ajansı
5. Azıcık, biraz, birazcık - Polietilen
6. Dargın - Birincil, öncül
7. Paramızın simgesi - İsviçre'de bir nehir
8. Akıllıya yaraşır bir biçimde - Tat alma organımız
9. Güllünc bir biçimde giyinmiş ve süslenmiş - Kullanım süresi
10. Allah'a yönelen saygı davranışı, din buyruklarını yerine getirme - Bir çift oluşturan iki şeyden her bir
11. Elem, keder - Mikroskop camı

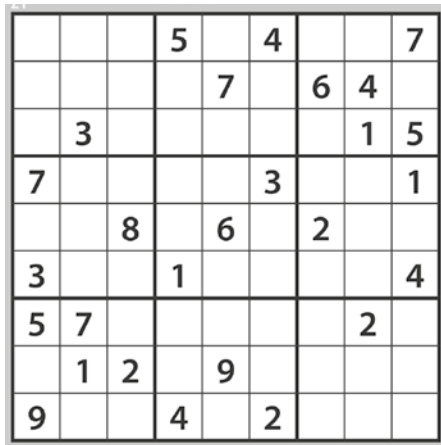
YUKARIDAN AŞAĞI

1. Öncü, önder
2. Resimdeki şarkıcımız
3. ABD'de bir eyalet - Bir doğumda dünyaya gelen iki kardeş
4. Yabancı - İlave - Börölce
5. İnsan başının derisini kaplayan kıllar - Güçlükleri ve engelleri yenen kimse anlamında erkek ismi
6. Ülkemizin plakası
7. Amaç, hedef
8. Buğday, mısır ya da pirinçten elde edilen una benzer bir gıda - Ödeme, verme
9. Büyük erkek kardeş - Etrafı sularla çevrili kara parçası
10. Çevresi yollarla ya da sokaklarla belirlenmiş arsa - İki ülke parasının karşılıklı değeri
11. Öğretici, araştırma içeren televizyon izlencesi - Bir gösterme sıfatı

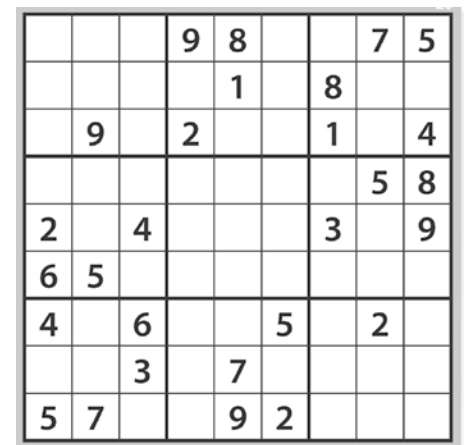
SUDOKU

A

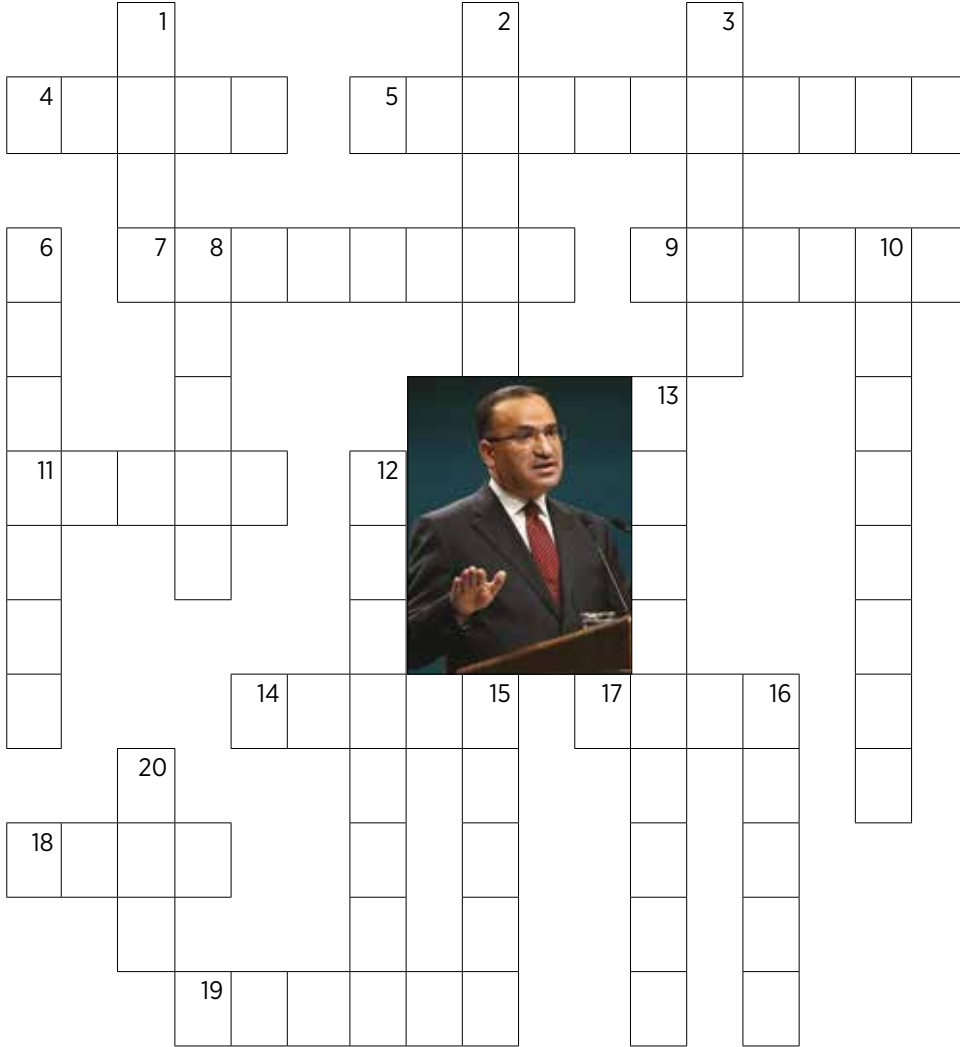

B

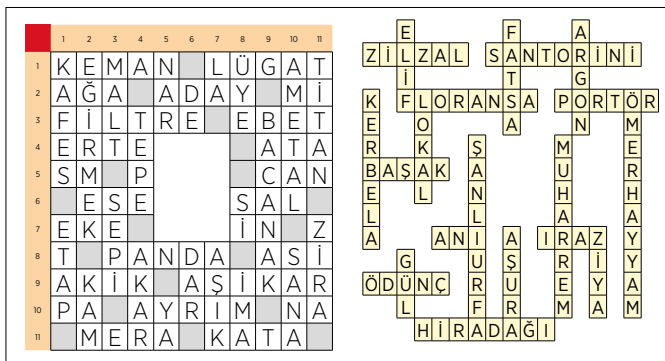
C

SARMAL BULMACA

1. Bir alandaki kriterler, değerler
2. Çok bilmiş
3. Adana'nın bir ilçesi
4. Sağlam, dayanıklı, güçlü anlamında bir erkek ismi
5. Adalet Bakanımız
6. Hasta taşınan dört kollu sedye
7. Stephen King'in bir romanı
8. Bir ağaç türü
9. Çıkardığı yasalarla ve adaleti ile ün salmış padişahımız
10. Osmanlı döneminde kara ordusu
11. Adaletin verdiği cezaların caydırıcılığını ve gücünü temsil eden sembol
12. Adaletin temsili Themis'in Roma mitolojisindeki karşılığı
13. Ankara'nın bir ilçesi
14. Ordu'nun bir ilçesi
15. Sinirli, kızgın
16. Kanun ve yönetmeliklerin nasıl uygulanacağını gösteren mevzuat
17. Tesadüf
18. Adalet sembolü İslam halifesi
19. Adaletin eşit ve dengeli şekilde dağıtılmasının sembolü
20. Çayın kıvamı

Ağustos Ayı Çözümleri

6	1	3	5	2	8	9	7	4
5	9	2	7	6	4	3	8	1
7	4	8	1	3	9	6	2	5
2	5	9	3	4	1	8	6	7
3	7	6	2	8	5	4	1	9
4	8	1	9	7	6	2	5	3
9	3	7	8	5	2	1	4	6
1	2	4	6	9	7	5	3	8
8	6	5	4	1	3	7	9	2

A

2	6	1	5	8	4	3	9	7
8	9	5	3	7	1	6	4	2
4	3	7	6	2	9	8	1	5
7	5	6	2	4	3	9	8	1
1	4	8	9	6	7	2	5	3
3	2	9	1	5	8	7	6	4
5	7	4	8	3	6	1	2	9
6	1	2	7	9	5	4	3	8
9	8	3	4	1	2	5	7	6

B

3	6	1	9	8	4	2	7	5
7	4	2	5	1	3	8	9	6
8	9	5	2	6	7	1	3	4
1	3	7	6	2	9	4	5	8
2	8	4	7	5	1	3	6	9
6	5	9	3	4	8	7	1	2
4	1	6	8	3	5	9	2	7
9	2	3	4	7	6	5	8	1
5	7	8	1	9	2	6	4	3

C

Dünya Kahve Üretimi

1 Ekim Dünya Kahve Günü kahve tutkunlarına birçok kahveyi, farklı sunumlarla tatma imkanı sağlıyor

YILLARA GÖRE DÜNYA KAHVE ÜRETİMİ *Milyon çuval*

2017	2018	2019	2020	2021
167,8	170,2	168,9	170,8	167,2

*1 çuval=60 kilogram

DEĞER

www.cte.adalet.gov.tr